

T.C.

**CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**SİVAS İL MERKEZİNDE LİSE ÖĞRENCİLERİNDE OKUL
YAŞAM KALİTESİ VE İLİŞKİLİ FAKTÖRLER**

MERAL KARABEY

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TOPLUM SAĞLIĞI HEMŞİRELİĞİNE BİLİM DALI**

SİVAS-2017

**T.C.
CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**SİVAS İL MERKEZİNDE LİSE ÖĞRENCİLERİNDE OKUL YAŞAM
KALİTESİ VE İLİŞKİLİ FAKTÖRLER**

MERAL KARABEY

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TOPLUM SAĞLIĞI HEMŞİRELİĞİ ANA BİLİM DALI**

**TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. NURAN GÜLER**

SİVAS-2017

Bu tez, Cumhuriyet Üniversitesi Senatosu'nun 18.02.2015 tarihli ve 4/4 sayılı kararı ile kabul edilen Sağlık Bilimleri Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna göre hazırlanmıştır.

ÖZET

SIVAS İL MERKEZİNDE LİSE ÖĞRENCİLERİNİN OKUL YAŞAM KALİTESİ VE İLİŞKİLİ FAKTÖRLER

Meral KARABEY

Yüksek Lisans Tezi, Toplum Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Nuran GÜLER

2017, 103 sayfa

Bu araştırma, Sivas il merkezinde lise öğrencilerinin Okul Yaşam Kalitesi(OYK) ve ilişkili faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırmada veriler ‘Liselerde Yaşam Kalitesi Ölçeği (LİSEYKÖ) ve araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu kullanılarak toplanmıştır. Kesitsel tipte yapılan araştırmanın evrenini 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Sivas il merkezinde bulunan liselerde 9, 10, 11 ve 12. sınıflarda öğrenim gören 23728 öğrenci oluşturmuş, örnekleme 546 öğrenci alınmıştır. Çalışmadan elde edilen veriler SPSS (Versiyon22.0) programına yüklenerek değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde; iki ortalama arasındaki farkın önemlilik testi, Varyans Analizi, Tukey Testi, Manwhitney-U Testi, Kruskal-Wallis Testi kullanılmış, $p<0.05$ değeri anlamlı kabul edilmiştir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, öğrencilerin OYK orta düzeyde, en yüksek puan ortalaması ‘Öğrenci’ alt boyutunda ($46,72\pm9.35$), en düşük puan ortalaması ‘Statü’ alt boyutunda (17.02 ± 4.67) bulunmuştur. Araştırmada kız ve erkek öğrencilerin Okul Yaşam Kalite Ölçeği (OYKÖ) puan ortalamaları arasında kız öğrenciler lehine, sınıf düzeyi açısından küçük sınıflar lehine anlamlı farklılıklar olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin OYKÖ puan ortalamaları; öğrencinin anne ve babasının eğitim düzeyi, anne mesleği, öğrencinin kardeş sayısı, kronik hastalık durumu, algıladığı ekonomik durumu, kendine ait odasının varlığı ile karşılaştırıldığında farklılık istatistiksel olarak önemsiz bulunurken ($p>0.05$), öğrencinin anne ve babasının beraber olma durumu, ailesi ile bir arada yaşama durumu, okulda sosyal faaliyetlerin olması, öğrencinin okul başarı durumu önemli

bulunmuştur ($p<0.05$). Çalışma bulgularına göre sigara içen, disiplin cezası alan ve okula sık devamsızlık yapan öğrencilerin OYKÖ puan ortalamalarının düşük olduğu saptanmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre; lise öğrencileri arasında hoşgörü, saygı, yardım etme gibi pozitif duyguları kuvvetlendirecek etkinliklerin artırılması, okul müdürlerinin öğrencilerle daha çok bir araya gelmesi ve iletişim kurması, öğrencilerin kendilerini değerli hissettikleri demokratik okul ortamlarının oluşturulmaya çalışılması, spor programları, müzik, sanat ve drama etkinlikleri, akademik ve mesleki kulüp çalışmaları gibi sosyal etkinliklerin artırılması önemlidir. Ayrıca, OYK' nin öğrencilerin biyopsikososyal gelişimlerinin değerlendirilmesinde önemli bir veri kaynağı olarak incelenmesi, öğrencilerin OYK' nin okul sağlığı hizmetleri içerisinde alanında uzman okul hemşireleri tarafından değerlendirilmesi, düşük OYK olan öğrencilerin riskli davranışlar yönünden değerlendirilmesi, öğrencilere sağlığı koruma ve geliştirmeye yönelik gerekli eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin verilmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul Yaşam Kalitesi, Lise Öğrencileri, Okul Sağlığı Hemşireliği.

ABSTRACT

QUALITY SCHOOL LIFE OF HIGH SCHOOL STUDENTS IN SIVAS PROVINCE CENTER AND THE ASSOCIATED FACTORS

Meral KARABEY

Master Thesis, Department Of Community Health Nursing

Consultant Professor: Assoc. Prof. Dr. Nuran GÜLER

2017, 103 sayfa

This research was conducted to determine the school life quality and related factors of high school students in Sivas province center. Survey data were collected using the “Quality School Life Scale for High School Students” and the Personal Information Form developed by the researcher. The universe of the cross-sectional study was composed of 23728 students in 9, 10, 11 and 12 classes in the high school in Sivas province center in 2015-2016 academic year and 546 students were sampled. Data obtained in this study were evaluated by loading on SPSS (Data 22.0) program. In evaluating the data; momentousness of the difference between two averages test, Tukey test, Manwhitney-U test, Kruskal-Wallis test was considered significant.

According to the results obtained from the results of the research, the students' QSLs were found at the moderate level, the highest point average in the 'Student' sub-dimension (46.72 ± 9.35) and the lowest point average in the 'Status' sub-dimension (17.02 ± 4.67). It was determined that there was a significant difference between QSL scale scores of girls and boys in favor of small classes; in terms of grade level in favor of female students. QSL scale points average of students; ($p > 0.05$), the difference was found to be statistically insignificant when the education level of the mother and father of the student, the occupation of the mother and the father, the number of the sister of the student, the chronic disease situation, the economic situation perceived. The coexistence of parents, the situation of living together with the family, the presence of social activities in the school and the school achievement of the students were found to be significant ($p < 0.05$).

According to the results of the research; it is important to increase the number of activities that will enhance positive feelings such as tolerance, respect and help among high school students, school managers come together and communicate more often with students, to create more democratic school environments in which students feel valued themselves, to increase the social activities such as sports programs, music, arts and drama activities, academic and professional club activities. In addition, it has also been suggested that QSL should be considered as an important data source in assessing the biopsychosocial development of students, students should be evaluated by school nurses who are experts in the area of QSL in school health services, students with low QSL should be evaluated for risky behaviors, education and counseling services be provided to the students in order to protect and develop their health.

Keywords: Quality of School Life, High School Students, School Health Nursing

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimin boyunca sabrı ve desteği ile yoluma ışık tutan sevgili danışman hocam Doç. Dr. Nuran GÜLER' e,

Tezimin istatistiksel analizi boyunca tüm sorularıma içtenlikle ve aynı sevecenlikle cevap vererek bana ve çalışmama verdiği büyük katkı nedeniyle değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Ziyet ÇINAR'a,

Varlıklarıyla yüzümü güldüren aileme ve çalışmamın her aşamasında desteğiyle yanımda olan eşime teşekkür ederim

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

ÖZET	İ
ABSTRACT	İİİ
TEŞEKKÜR	V
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	İX
TABLolar DİZİNİ	Xİİ
KISALTMALAR DİZİNİ	XİV
GİRİŞ	1
1.1. Problemin Tanımı ve Önemi.....	1
1.2. Çalışmanın Amacı.....	5
2. GENEL BİLGİLER	6
2.1. OYK' nin Önemi.....	6
2.2.OYK Tanımı	10
2.3. OYK Alt Boyutları.....	11
2.3.1. Öğretmenler boyutu.....	12
2.3.2. Okula Yönelik Olumlu ve Olumsuz Duygular Boyutu	13
2.3.3. Statü boyutu.....	14
2.3.4. Okul yöneticileri boyutu.....	15
2.3.5. Öğrenciler boyutu.....	15
2.3.6. Sosyal Etkinlikler Boyutu	16
2.4. Öğrencilerin OYK' ni Etkileyen Faktörler	17
2.5. OYK' nin Geliştirilmesinde Okul Sağlığı Hemşireliği.....	19
2.6. OYK İle İlgili Yapılan Çalışmalar	24
2.6.1. Ülkemizde OYK ile ilgili yapılan çalışmalar;.....	24
2.6.2. Yurt dışında OYK ile ilgili yapılan çalışmalar.....	28
3. YÖNTEM	33
3.1. Araştırmanın Tipi.....	33
3.2. Araştırmanın Yeri.....	33
3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	33
3.4. Veri Toplama Araçları	35
3.4.1. Kişisel Bilgi Formu	35
3.4.2. Liselerde Yaşam Kalitesi Ölçeği (LİSEYKÖ)	35
3.5. Veri Toplama Araçlarının Uygulanması.....	37
3.6. Verilerin Değerlendirilmesi	38

3.7. Araştırmanın Süresi.....	38
3.8. Araştırmanın Etik Yönü	39
4. BULGULAR.....	40
5. TARTIŞMA.....	60
5.1. Sivas İl Merkezinde Bulunan Lise Öğrencilerinin OYK	60
5.2. Öğrencilerin OYK ile ilişkili faktörlerin incelenmesi.....	63
5.2.1. Cinsiyet.....	63
5.2.2. Sınıf düzeyi.....	65
5.2.3. Anne ve babanın eğitim durumu	67
5.2.4. Anne ve babanın mesleği	68
5.2.5. Anne ve babanın beraber ya da ayrı olma durumu.....	69
5.2.6. Kardeş sayısı.....	69
5.2.7. Öğrencinin aile ile yaşama durumu	70
5.2.8. Ekonomik durum	70
5.2.9. Kendine ait odasının olma durumu	71
5.2.10. Okula isteyerek gelme durumu.....	71
5.2.11. Okul takımının varlığı ve öğrencinin okulda sosyal faaliyetlere katılma durumu.....	72
5.2.12. Okul başarı durumu	73
5.2.13. Kronik hastalık durumu	74
5.2.14. Öğrencilerin sigara kullanma durumu	74
5.2.15. Devamsızlık yapma durumu.....	75
5.2.16. Disiplin cezası alma durumu	75
5.2.17. Sınıf tekrarı yapma durumu.....	76
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	77
6.1. Sonuçlar	77
6.2. Öneriler	79
KAYNAKLAR	82
EKLER	91
Ek 1. Örnekleme alınan liselerdeki öğrenci sayıları ve örnekleme giren kişi sayısı.....	91
Ek 2. Örnekleme giren okulların şube öğrenci sayıları ve örnekleme giren öğrencilerin şubelere göre dağılımı.....	91
Ek 3. Lise Yaşam Kalite Ölçeği (Liseykö)	92
Ek 4. Kişisel Bilgi Formu	94

Ek 5. C.Ü. Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Bilgilendirilmiş Olur Formu.....	96
Ek 6. Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Karar Formu.....	99
Ek 7. Sivas il Milli Eğitim M¼d¼rl¼đ¼ Araştırma İzni	100
Ek 8. Ölçek Kullanım İzni	101
Ek 9. Turnitin Orjinallik Raporu.....	102
ÖZGEÇMİŞ	103

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Çalışmaya Alınan Öğrencilerin Tanımlayıcı Özelliklerinin Dağılımı (N=546)	40
Tablo 2. Öğrencilerin Kronik Hastalık Varlığı Ve Kronik Hastalıkların Dağılımı ...	41
Tablo 3. Öğrencilerin Ailelerinin Özelliklerinin Dağılımı (N=546).....	42
Tablo 4. Öğrencilerin Okula Yönelik Özelliklerinin Dağılımı (N=546)	43
Tablo 5. Öğrencilerin Okulda Sosyal Ve Spor Faaliyetlerine Katılma Durumlarının Dağılımı (N=546)	44
Tablo 6. Öğrencilerin Sigara İçme Durumlarının Dağılımı (N=546)	44
Tablo 7. Öğrencilerin Oyk Puan Ortalamalarının Dağılımı (N=546)	45
Tablo 8. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Oyk Puan Ortalamalarının Dağılımı (N=546)	45
Tablo 9. Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Oyk Puan Ortalamalarının Dağılımı (N=546)	46
Tablo 10. Öğrencilerin Anne Eğitim Durumuna Göre Oyk Puan Ortalamalarının Dağılımı (N=544)	47
Tablo 11. Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumuna Göre Oyk Puan Ortalamalarının Dağılımı (N=533).....	48
Tablo 12. Öğrencilerin Anne Mesleğine Göre Oyk Puan Ortalamalarının Dağılımı (N=544)	49
Tablo 13. Öğrencilerin Babalarının Mesleğine Göre Oyk Puan Ortalamalarının Dağılımı(N=533)	50
Tablo 14. Öğrencilerin Anne Ve Babanın Beraber Olma Durumuna Göre Oyk Puan Ortalamalarının Dağılımı (N=546).....	51
Tablo 15. Öğrencilerin Kardeş Sayısına Göre Oyk Puan Ortalamalarının Dağılımı (N=546)	52
Tablo 16. Öğrencilerin Aileyle Yaşama Durumuna Göre Oyk Puan Ortalamalarının Dağılımı (N=546).....	53
Tablo 17. Öğrencilerin Ekonomik Durumuna Göre Oyk Puan Ortalamalarının Dağılımı (N=546)	54
Tablo 18. Öğrencilerin Kendilerine Ait Odasının Olma Durumuna Göre Oyk Puan Ortalamalarının Dağılımı (N=546).....	54
Tablo 19. Öğrencilerin Okula İsteyerek Gelme Durumuna Göre Oyk Puan Ortalamalarının Dağılımı (N=546).....	55
Tablo 20. Okul Takımı Olması Durumuna Göre Öğrencilerin Oyk Puan Ortalamalarının Dağılımı (N=546).....	56
Tablo 21. Öğrencilerin Okulda Sosyal Faaliyetlere Katılma Durumuna Göre Oyk Puan Ortalamalarının Dağılımı (N=546).....	56

Tablo 22. Öğrencilerin Okul Başarı Durumuna Göre Oyk Puan Ortalamalarının Dağılımı (N=546)	57
Tablo 23. Öğrencilerin Kronik Hastalık Durumuna Göre Oyk Puan Ortalamalarının Dağılımı (N=546).....	57
Tablo 24. Öğrencilerin Sigara Kullanma Durumuna Göre Oyk Puan Ortalamalarının Dağılımı (N=546).....	58
Tablo 25. Öğrencilerin Devamsızlık Yapma Durumuna Göre Oyk Puan Ortalamalarının Dağılımı (N=546).....	58
Tablo 26. Öğrencilerin Sınıf Tekrarı Durumuna Göre Oyk Puan Ortalamalarının Dağılımı (N=546)	59
Tablo 27. Öğrencilerin Disiplin Cezası Alma Durumuna Göre Oyk Puan Ortalamalarının Dağılımı (N=546).....	59

KISALTMALAR DİZİNİ

OYK= Okul Yaşam Kalitesi

OYKÖ=Okul Yaşam Kalite Ölçeği

LİSEYKÖ=Lise Öğrencilerinde Okul Yaşam Kalite Ölçeği

WHO=Dünya Sağlık Örgütü

\bar{X} =Aritmetik Ortalama Değeri

Ss= Standart Sapma Değeri

GİRİŞ

1.1. Problemin Tanımı ve Önemi

Okul çocukların fiziksel, ruhsal ve sosyal gelişmelerini sağlıklı bir biçimde sürdürebilmelerinin sağlanması, hastalıkların önlenmesi, sağlığı geliştirici davranışların benimsetilmesi böylece çalışkan ve sorumluluklarının bilincinde bireylerin yetiştirilmesi için mükemmel bir ortamdır (Croghan ve Johnson, 2004). Okula başlayan bir öğrencinin ilköğretim birinci sınıftan 8. sınıfın sonuna kadar yaklaşık 8.640, lise sonuna kadar 11.880 ve üniversite sonuna kadar yaklaşık 16.200 saatini okulda geçirdiği düşünüldüğünde okul yaşamının önemi daha da belirginleşmektedir (İlmen,2010; Sarı, 2007).

Okul çocukların akademik gelişimleri kadar sosyal ve kişisel gelişimlerinden ve sağlıklı olmalarından da sorumlu olan kurumdur (Sarı ve Cenkseven, 2007). Öğrencilerin sağlıklı bir okul yaşamı geçirmeleri, sağlıklı ve mutlu bir birey olmaları açısından çok önemlidir. Özellikle lise öğrencilerinde ergenlik döneminin getirmiş olduğu risklerle beraber bu dönemin sağlıklı bir şekilde atlatılamaması, ergeni, ailesini ve yaşadığı toplumu olumsuz etkilemekte ve ruh sağlığını tehdit eden riskli sağlık davranışlarına yönelmelerine neden olabilmektedir (İlhan,2009).

Sarı ve Cenkseven (2007) okulların ve özellikle OYK' nin öğrencilerin benlik saygılarının gelişimi üzerinde etkili olduğunu ve sağlıklı benlik yapılarına sahip olan bireyler yetişmesi açısından önemli bir etken olduğunu vurgulamışlardır. Lise dönemindeki öğrenciler toplumsal, zihinsel, duygusal ve fiziksel olarak yetişkin olma yolunda önemli ve hızlı adımlarla ilerlemektedirler. Bu dönemde kendilerini kabul edebilen, olumlu kimlik geliştirebilen gençler, kendilerini sevmeyen, olumsuz kimlik geliştiren gençlere göre ruhsal açıdan daha sağlıklı olmaktadır (Yazgan İnanç ve ark., 2007).Ergenlik döneminde olan lise öğrencilerinde, benlik saygısı ne kadar yüksekse, sağlıklı yaşam biçimi davranışları gösterme durumunda da o oranda artış olduğu görülmektedir. Lise öğrencilerinin sağlık düzeylerinin korunmasında ve geliştirilmesinde okullarda sunulan biyopsikososyal yaklaşım önem taşımaktadır (Dil ve ark., 2015).

Okul Yaşam Kalitesi okuldaki bireylerin her yönden mutlu olabildikleri bir ortamı ifade etmektedir. OYK, genel yaşam kalitesinin eğitimle ilgili önemli bir boyutudur (Demir, 2012) ve çocukların okul yaşamıyla bütünleşmelerinden kaynaklanan bir iyi olma hali olarak ele alınmaktadır (Sarı, 2006). İyi olma halini; öğrencinin okul ortamında mutlu olmasını ve hoşlanmasını sağlayan olumlu deneyimler veya bu durumun tersini ifade eden olumsuz deneyimler ve duygular etkilemektedir. Olumlu veya olumsuz bu deneyimler öğrencinin ailesi, arkadaş çevresi, okulu ve boş zamanı kapsamında değerlendirilmektedir (Demir, 2012).

OYK; ‘okula yönelik duygular’, ‘okul yönetimi’, ‘öğretmenler’, ‘öğrenciler’, ‘sosyal etkinlikler’, ‘statü’ olmak üzere altı alt boyuttan oluşmaktadır. Okula yönelik duygular boyutu; öğrencilerin okula karşı sahip oldukları tüm olumlu ve olumsuz duygu, düşünce ve davranışları incelenmektedir (Mok ve Flynn, 2002). Okul yönetimi boyutu; okuldaki öğrenme ortamının olumlu ve sağlıklı olması için gerekli düzenlemelerin yapılması, doğru öğrenme programlarının geliştirilmesi, uygun kaynakların sağlanması, finansal yönetim ve işbirliğinin sağlanmasından sorumludur (Akgül Gündoğdu ve ark., 2015). Öğretmenler boyutu; öğretmen öğrenci arasındaki ilişkinin niteliğini anlatmaktadır ve öğrencilerin eğitim sürecine katılmalarında, okul kurallarını kabul etmelerinde, amaçlanan hedeflere ulaşılmasında ve öğrenci davranışları üzerinde önemli bir faktördür (Yılmaz, 2007). Öğrenciler boyutu; öğrencilerin diğer öğrencilerle olan ilişkilerinin niteliği incelenmektedir ve bu ilişki öğrencilerin psikolojik ve sosyal gelişimleri açısından çok önemlidir (Kızmaz, 2006). Öğrenciler akran grupları içerisinde mutsuz, huzursuz ve yalnız hissettiklerinde; okula karşı olumsuz yaklaşım geliştirebilir, okul devamsızlığı yapabilir hatta okulu bırakabilirler (Bilgiç, 2009). Sosyal etkinlikler boyutu; öğrencilerin okulda düzenlenen sosyal etkinliklere, öğrenci ve öğretmenlerin bu etkinliklere yönelik bakış açılarına ilişkin algılarına yöneliktir (Sarı, 2011). Statü boyutu; öğrencinin okulda kendini ne ölçüde değerli ve önemli hissettiği ile ilişkilidir (Sarı, 2007).

Tangen (2009), OYK’ nin öğrencilerin yaşamında önemli etkilerinin olmasına rağmen gereken önemin verilmediğini belirtmektedir. Sartori (2007); OYK’ ni yüksek algılayan öğrencilerin, akademik olarak daha başarılı olduğunu ve riskli davranışların daha az yaşandığını ifade etmiştir (Akt. Önder ve Sarı, 2011). Leonard (2002); OYK’ ni yüksek algılayan öğrenciler arasında okula devamsızlık oranlarının

düşük olduğunu belirtmiştir. Durmaz (2012); öğrencilerin okul ortamında geçirdikleri zamanın kalitesinin onların bir üst eğitime devam etme kararları üzerinde belirleyici olduğunu ifade etmiştir. Literatür incelemesi sonucunda OYK' nin öğrencilerin akademik gelişimlerinin yanı sıra fiziksel, sosyal ve duygusal yaşam kaliteleri üzerinde de etkilerinin olduğu görülmektedir. Sarı ve Cenkseven (2007); okul yaşamında kendini değersiz, önemsiz hisseden öğrencilerin kimlik gelişiminde ve kendine saygı konusunda olumsuz algı geliştirebileceklerini ifade etmişlerdir. McNeely ve arkadaşlarına göre (2002); öğrenciler okullarında kendilerini önemli, değerli hissettiklerinde, madde kullanımı, şiddet, cinsellik gibi riskli davranışlarda bulunmaya daha az eğilimlidirler. (McNeely, Nonnemaker ve Blum, 2002). Özgür ve arkadaşları tarafından yapılan çalışmada (2011); okulunu seven, düzenli devam eden, okuluyla olumlu bağ kuran ve akademik olarak başarılı öğrencilerin suç işleme olasılıklarını diğer öğrencilere kıyasla daha düşük olduğu saptanmıştır. Karatzias ve arkadaşları (2001); OYK' nin, okulun öğrenciler için olumlu bir deneyim haline getirilmesinde, öğrencilerin öğrenme performansı ve sosyalleşmeleri üzerinde önemli etkilerinin olduğunu ifade etmişlerdir. Valois ve arkadaşları (2011), okulda kurallara karşı çıkma, kural dışı davranışları sergileme ve suç içeren davranışlar ile düşük OYK arasında anlamlı ilişkiler olduğunu belirlemişlerdir. OYK; öğrencilerin akademik başarısı ve eğitimin diğer sonuçları üzerindeki önemli etkileri nedeniyle, eğitimciler tarafından ilgi görmüş ve bu konuda birçok araştırma yapılmıştır (Demir, Kaya, Metin, 2012; Demirtaş, 2010; Durmaz, 2008; Erden, Erdem, 2012; İlğan, Oğuz, Yapar, 2013; İlmen, 2010; İnal, 2009; Kalaycı, Özdemir, 2013; Kesici, Türkoğlu 2012; Sarı, 2012; Sarı, 2013; Sarı, Ötünç, Erceylan, 2007; Tunç, Beşaltı, 2013; Yılmaz, 2007). Ancak sağlık alanında OYK' yle ilgili yalnızca Akgül Gündoğdu'nun (2015) çalışmasına rastlanmıştır.

Öğrencilerin genel iyi oluş hallerine etkilerinden dolayı, OYK' nin okul sağlığı hizmetleri içerisinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Okul sağlığı hizmetlerinin temel amacı; toplumdaki okul çağındaki bütün çocukların mümkün olan en iyi bedensel, ruhsal ve sosyal sağlığa kavuşmalarını sağlamak ve sürdürmek böylece çocukların dolayısıyla toplumun sağlık düzeyini yükseltmektir. Okul çağındaki çocukların sağlık durumlarının değerlendirilmesi, sağlık risklerinin belirlenmesi, sağlığı koruma ve geliştirmeye yönelik girişimlerin planlanması ve

koruyucu önlemlerin alınması sağlıklı toplum oluşturmanın gerekliliğidir (Ayaz, 2014).

Hemşirelikle ilgili yapılan 19 Nisan 2011 tarihli 27910 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Hemşirelik Yönetmeliği’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” uyarınca yapılan yasal düzenlemede “Halk Sağlığı Hemşireliği” alanında “Okul Sağlığı Hemşireliği” uzmanlık dalı olarak tanımlanmış ve okul sağlığı hemşiresinin görev, yetki ve sorumlulukları belirtilmiştir. Yasada hemşirelerin geleneksel rol ve sorumluluklarının yanında eğitici, danışman ve koordinatör rollerini kullanarak öğrencilerin sağlıklarının korunması ve geliştirilmesi faaliyetleri, sağlık konusunda olumlu alışkanlıkların kazandırılması, okulda yapılan ruh sağlığı çalışmaları ile risk grubunda yer alan öğrencilerin belirlenmesi, öğrencilerin fiziksel ve psikolojik potansiyellerini fark edip ortaya koymalarının sağlanması, psikolojik ve kimlik gelişimlerinin desteklenmesi, okul grubu içinde iletişimin sağlıklı yürütülmesi gibi görev ve sorumluluklar tanımlanmıştır (Resmi gazete, 2011).

Okul hemşiresi; okul toplumunun sağlığının korunması, geliştirilmesi ve sürdürülmesi hizmetlerinde bilgi ve becerisi olan, eğitici, danışman, olgu yöneticisi, bakım verici, savunucu ve araştırmacı etkinliklerden sorumlu meslek üyesidir (Seçginli ve ark., 2004).Okul sağlığı hizmetlerini yürüten ekip içinde, okul sağlığı hemşiresi öğrencilerin sağlığını koruma ve geliştirmede önemli rol oynamaktadır (Bahar,2010) OYK’ nin öğrencilerin toplumsal, bilişsel, ruhsal, sosyal ve fiziksel gelişimleri üzerine etkileri nedeniyle okul sağlığı hizmetleri içerisinde incelenmesi gerekmektedir. Okul sağlığı hemşireleri; öğrencilerin OYK düzeyini değerlendirebilmeli, okulda yaşam kalitesini olumsuz etkileyen faktörleri tespit edebilmeli, okul yaşamıyla ilgili olumsuz izlenimleri olan öğrencileri riskli davranışlar yönünden değerlendirebilmeli, sağlığı koruma ve geliştirmeye yönelik gerekli eğitim ve danışmanlık hizmetlerini verebilmelidir.

Bugüne kadar okul sağlığı ile ilgili yapılan çalışmalarda OYK ve ilişkili faktörlerin incelenmemiş olması bir eksikliktir. OYK ile ilgili yapılacak çalışmalar, öğrencilerin OYK’ nin ne düzeyde olduğunun tespit edilmesine, okul yaşamlarına ilişkin sorunların belirlenmesine, okul sağlığı hizmetlerinin daha etkin devam ettirilmesine olanak sağlayacak ve böylece her yönden daha sağlıklı, mutlu bireyler

yetişmesine ve sağlıklı toplum oluşmasına katkı sağlayacaktır. Okul sağlığı alanında bu yönde yapılacak çalışmaların ve farkındalığın artması, okul hemşireliği uygulamalarının OYK üzerindeki etkilerinin daha açık belirlenmesine, ülkemizde uygulanan okul sağlığı politikalarının geliştirilmesine, okul sağlığı hemşireliği alanındaki yasal düzenlemelerinin hayata geçirilmesine katkı sağlayabilir.

1.2. Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; Sivas il merkezinde lise öğrencilerinde OYK' nin ve ilişkili faktörlerin belirlenmesidir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. OYK' nin Önemi

Öğrencilerin, okul yaşantılarından memnun olmaları, okulu sevmeleri okulun zihinsel, sosyal ve duygusal sonuçları nedeniyle giderek daha çok önem kazanan konulardan biri haline gelmiştir (Sarı, 2012). Çocukların zihinsel, duygusal ve sosyal anlamda gelişimlerinin en hızlı olduğu zamanın büyük bölümünü okul ortamında geçiriyor olmaları, OYK' nin önemini göstermektedir (İlğan, Oğuz ve Yapar, 2013). OYK' nin önemini belirten nedenler sıralandığında ilk olarak öğrencilerin akademik olarak başarılı olmalarını etkileyen en önemli faktörlerden birisinin OYK' ne yönelik algılarının olduğu görülmektedir (Kalaycı ve Özdemir, 2013). Öğrencinin başarılı olmasında okul ortamı, ev ortamından dört kat daha etkilidir (Yılmaz, 2005). Mutlu bir okul ortamı, akademik başarıyı arttırmaktadır (Bilgiç, 2009). Karatzias ve arkadaşlarının (2001) aktardığına göre; okul ve öğretmenlere yönelik olumlu duygu ve düşünceler öğrenmeyi kolaylaştıran ve olumlu katkı yapan faktörlerdir. Hunt-Sartori araştırmasında (2007); OYK' ne ilişkin olumlu algılara sahip olan öğrencilerin, akademik olarak daha başarılı olduğunu ve kural dışı davranışların daha az yaşandığını ifade etmiştir (Akt. Önder ve Sarı, 2011). Durmaz (2012); okul memnuniyetinin, çocukların okulu ve eğitimsel değerleri kabul etmelerini kolaylaştırdığını ve akademik başarı motivasyonlarını olumlu bir şekilde artırdığını ifade etmiştir.

Başarı duygusu özellikle ergenlik döneminde olan lise öğrencileri için çok önemlidir. Öğrencilerin akademik başarı durumu; sağlık durumu ve riskli davranışlar için önemli bir değişken olarak kabul edilmektedir (Özcebe, 2012). Akademik olarak başarı gösteren ergenlerde, düşük akademik başarı gösterenlere göre antisosyal davranışların görülme olasılığının daha az olduğu ifade edilmiştir (Erdoğan, 2006; Ma ve arkadaşları, 2000; akt. İlğan ve ark. 2013). Akademik olarak başarısız olan, kendisini başarının dışında kalmış hisseden öğrenciler, riskli davranışlarda bulunma veya diğer anti sosyal başarı ve takdir yollarını arama isteği duyabilirler (Bruce ve ark., 1999). Önal ve arkadaşlarının (2011), İstanbul'da farklı sosyoekonomik düzeydeki 15 ilçede 10. sınıf öğrencileri arasında yaptıkları araştırmada; okul başarısızlığı ile alkol ve yasa dışı madde kullanımı arasında ilişki tespit edilmiştir.

Yine Dicle Üniversitesi'nde 2040 öğrenci ile yapılan bir başka araştırmada; düşük okul başarısına sahip olmanın yaşam boyunca en az bir defa madde kullanma açısından risk faktörü olduğu tespit edilmiştir (Yalçın ve ark. 2009). Özgür ve arkadaşları (2011); öğrencilerin akademik başarı düzeyinin düşük olmasının okulda şiddeti kullanma nedenleri arasında yer aldığını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin okul başarılarının düşmesi; beslenmenin kötüleşmesi, madde kullanımı, sedanter yaşam şekli, şiddet, depresyon ve intihar girişimi gibi sağlığı tehdit eden davranışların görülmesinin yanında fiziksel, ruhsal ve duygusal sorunların ortaya çıkmasına neden olmakta, sağlığı tehdit eden davranışların görülmesi de başarısızlığın daha da artmasına neden olmaktadır. Okul yıllarındaki bu kısır döngü kişisel gelişim ve sağlığın belirleyicisi olarak rol oynamaktadır. Bu ilişkinin yönü uzun vadede erişkin dönem sağlığını belirlemektedir (Özcebe, 2012).

İkinci bir neden olarak; OYK' nin yüksek olarak algılanmasının okul terkinin önlediği, bir üst eğitime devam etme kararları üzerinde belirleyici olduğunu belirtmektedir. Karatzias'ın aktardığına göre (2001); öğrenciler giderek daha da zeki 'tüketiciler' haline gelmişlerdir ve aldıkları okul eğitimini oldukça eleştirmektedirler. Genç yaştaki yetişkinler, öğrenimlerini önemli olarak görmelerine rağmen, güncel eğitim sisteminin eğitim ihtiyaçlarını iyi bir şekilde karşılayamadığına inanmaktadırlar ve sunulan hizmetten hiç memnun değillerdir. Leonard (2002); OYK' ni yüksek algılayan öğrenciler arasında okula devamsızlık oranlarının düşük olduğunu belirtmiştir. İnal ve Sadık (2014); okul içerisinde kendisini yeteri kadar değerli bulmayan öğrencilerin, eğitim alma olanağının yarıya ineceğini vurgulamaktadır. Bilgiç'in aktardığına göre; akademik olarak aynı başarı düzeyindeki öğrenciler arasında okula karşı olumlu duygu geliştirenlerin, geliştirmeyenlere göre okul terki olasılığı daha düşüktür (Ainley ve Sheret, 1992; Bourke ve Smith, 1989; akt: Bilgiç, 2009). Ayrıca akademik başarı ile OYK' nin ilişkisi düşünüldüğünde daha iyi okul yaşamına sahip öğrencilerin daha başarılı olması ve zorunlu eğitimlerini tamamladıktan sonra bir üst eğitime devam etme isteklerinin daha fazla olması beklenmektedir (Bilgiç, 2009). Durmaz (2012); öğrencilerin okul ortamında geçirdikleri zamanın kalitesinin onların bir üst eğitime devam etme kararları üzerinde belirleyici olduğunu ifade etmiştir.

Öğrencilerin okulu bırakması ve eğitimlerine devam etmemesi kişileri,

aileleri ve tüm toplumu değişik yollarla etkilemektedir. Taylı (2008); bu durumun en önemli sonuçlarının düşük gelir, düşük vergi ve düşük meslek statüsü, işsizlik, suçlu, uyumsuz ve anti sosyal davranışlar, depresif ruh hali, intihar, toplumla bağın kopuk olması, düşük özsaygı ve olumsuz sağlık göstergesi olduğunu ifade etmektedir. Öztürk ve arkadaşlarının 2015 yılında yaptıkları bir çalışmada; okul terki öyküsünün madde kullanımı için önemli bir risk faktörü olduğu belirtilmiştir. Yine kız meslek lisesinde öğrenim gören 102 öğrenci ile yapılan bir başka çalışmada madde kullanan öğrencilerin %60,7'sinde okul terki öyküsünün bulunduğu belirtilmiştir (Taşçı ve ark., 2005). Yaşan ve Gürgen (2004); uçucu madde kullanıcısı 37 ergen ile yaptıkları çalışmada ortalama öğrenim süresinin 3,18 yıl olduğunu ifade etmişlerdir. Ege Üniversitesi Çocuk Ergen Alkol Madde Bağımlılığı Araştırma ve Uygulama Merkezi'nde (EGEBAM) yatarak tedavi gören 206 hastanın dosya incelemesinde olguların eğitime devam süresi ortalama 7.8 yıldır (Öztürk, 2015).

OYK' nin önemini belirten bir diğer neden; OYK' nin öğrencilerde sağlıklı benlik yapısı oluşması üzerindeki etkileridir (Sarı ve Cenkseven, 2007). Özellikle ergenlik döneminde olan lise öğrencilerinde bu durum daha önemlidir. Sarı ve arkadaşlarına göre (2007); lise öğrencilerinin de içerisinde bulunduğu ergenlik döneminin en önemli gelişimsel görevi, kimliğin kazanılmasıdır. Ergenlerin benlik gelişimlerini sağlıklı bir şekilde tamamlayabilmeleri için; aile içerisinde ve okulda değer verildiği, kendini mutlu ve güvende hissettiği bir ortamda bulunması gerekmektedir. Avustralya'da eğitim programları içerisinde, "destekleyici ve eğitici bir ortam sağlamayı başaran okullar, çocukların kendine değer veren, öğrenmeye karşı duyarlı ve geleceğe iyimser bakan bireyler olarak yetişmelerine katkıda bulunmaktadır" ifadesine yer verilmiş, OYK' nin öğrencilerin kimlik gelişimi üzerindeki etkilerine değinilmiştir (Mok ve Flynn, 2002).

Son olarak OYK' nin; öğrencilerin sağlıksız davranış geliştirmeleri ve yaşamlarını tehlikeye atıcı davranışları deneme ve sürdürmeleri üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Okul yaşamında; öğrencilerin zihinsel gelişimleri kadar sosyal ve psikolojik gelişimleri de oldukça önemlidir. Öğrencilere okul ortamında bütüncül yaklaşmadığında sağlık davranışları ve sağlıklarıyla ilgili ciddi sorunlar oluşabilmektedir (Yılmaz, 2005). Okul yaşamından mutlu olmayan öğrencilerde akademik başarısızlık, eğitimlerine devam etmeme isteğinin yanında madde

kullanımı, suç içeren davranışlar, anti sosyal davranışlar, toplumla bağın kopuk olması, depresyon, intihar gibi olumsuz sağlık davranışlarına yönelme görülmektedir (Bruce ve ark., 1999; Durmaz, 2012; İlğan ve ark. 2013; İnal ve Sadık, 2014; Karatzias, 2001; Kızmaz, 2006; Leonard, 2002; Önal ve ark. 2011; Özcebe, 2012; Özgür ve ark. 2011; Taylı, 2008; Yalçın ve ark. 2009). Yine okul yaşamında mutsuz olan, kendini değersiz, önemsiz hissedenden öğrenciler kimlik gelişiminde ve kendine saygı konusunda olumsuz algı geliştirebilir (Dil ve ark. 2015; Sarı ve ark. 2007; Sarı ve Cenkseven, 2007) ve madde kullanımı, şiddet, cinsellik gibi riskli davranışlarda bulunmaya daha fazla eğilim gösterebilirler (McNeely, Nonnemaker ve Blum, 2002). Karatzias ve arkadaşları (2001), OYK' ni düşük algılayan öğrencilerin sağlıklarını tehlikeye atan riskli davranışlarda bulunmasının nedenini, 'öğrencilerin okul yaşamında duygusal ve sosyal olarak doyum almadıklarında, farklı doyum yollarını denemek istemeleri' olarak ifade etmiştir.

Özetle OYK öğrencilerin yaşantısındaki;

1. Akademik başarı, okul terki gibi **akademik etkileri** (Bilgiç, 2009; Durmaz, 2012; Kalaycı ve Özdemir, 2013; Karatzias, 2001; Mok ve Flynn, 1997, Önder ve Sarı, 2011; Yılmaz, 2005; 2002),

2. Benlik gelişimi, özsaygı, kimlik bilinci gibi kişisel gelişimleri üzerinde **psikolojik etkileri** (Sarı ve ark. 2007; Sarı ve Cenkseven, 2007; Mok ve Flynn, 2002),

3. Olumsuz sağlık davranışları edinme ve **riskli davranışlarını deneme** üzerindeki etkileri (Bruce ve arkadaşları, 1999; Durmaz, 2012; İlğan ve ark. 2013; İnal ve Sadık, 2014; Karatzias, 2001; Kızmaz, 2006; Leonard, 2002; Önal ve ark. 2011; Özcebe, 2012; Özgür ve ark. 2011; Taylı, 2008; Yalçın ve ark. 2009; Öztürk, 2015) nedeniyle önemlidir.

2.2.OYK Tanımı

Dünya Sağlık Örgütü'ne (DSÖ) göre yaşam kalitesi; kişilerin yaşadıkları kültür ve değerler sistemi kapsamında hedefleri, beklentileri, endişeleri ve yaşam standartları doğrultusunda yaşamlarına yönelik algılarıdır (WHO, 1995). Yaşam kalitesi nesnel olarak ölçülmeye çalışılsa da sadece öznel olarak birey tarafından hissedilen kişisel iyi oluş ve mutlulukla ilgilidir. Öznel iyi oluş ve yaşam kalitesi sıklıkla birbirlerinin yerine kullanılan terimlerdir (Weintraub ve Erez, 2009). Yaşam kalitesi kavramı, çoğunlukla yetişkinler üzerine yapılan araştırmaların odak noktasını oluşturmuştur. Çocuklarla ilgili yapılan diğer çalışmalar kronik hastalıklar, nedenleri ve yaşanan sorunlar merkezlidir. Çocukların gelişiminde yaşam kalitesinin önemini ve etkilerini inceleyen az sayıda araştırmaya rastlanmış ve bu araştırmalarda daha çok sağlıkla ilgili yaşam kalitesinin ölçümü temel alınmıştır (Mansour ve ark. 2003; Warschburger ve ark., 2003; akt. Weintraub ve Erez, 2009).

Çocuğun büyüme ve gelişimi sırasında yaşadığı ortamların hepsi çok önemli olmakla birlikte, en etkili ortamlardan birisi okuldur (Özcebe, 2012). Mok ve Flynn (2002); okulun görevinin sadece bilgi aktarımı ya da öğrenme becerilerinin geliştirilmesinden daha fazla olduğunu, temel amacının kişinin toplum içinde bir birey olarak gelişimini desteklemek, demokratik ve çoğulcu bir toplumda iyi bir vatandaş olarak yetişmesini sağlamak olduğunu belirtmişlerdir. Öğrenciler; sosyal kabul edilebilirliği, görgü kurallarını, sosyal kuralları, ahlaki ve dini kuralları okulda öğrenirler. Daha da ilerisi, bu süreçte kimlik duyguları oluşmaya başlar, kendileri için en tatmin edici toplumsal yaşamı araştırırlar. Okul; çocukların fiziksel, ruhsal ve sosyal gelişmelerini sağlıklı bir biçimde sürdürebilmelerinin sağlanması, hastalıkların önlenmesi, sağlığı geliştirici davranışların benimsetilmesi böylece çalışkan ve sorumluluklarının bilincinde bireylerin yetiştirilmesi için mükemmel bir ortamdır (Croghan ve Johnson, 2004).Okul öğrenciler için öncelikli olarak bir yaşam alanıdır ve bu alanda öğrencilere sunulan eğitim ve öğretimin kalitesi kadar, OYK de oldukça önemlidir (Sarı ve Cenkseven, 2008).

Çocukların yaşamında okulun önemli etkilerini tanımamızla beraber, çocuğun sağlığının okul ortamında desteklenmesi ve geliştirilmesi ihtiyacı doğmuştur. DSÖ tarafından 2007 yılında başlatılan 'Küresel Okul Sağlığı Girişimi'

amaçları arasında; ‘kişinin iyi olma hali ve itibarını dikkate alan ve başarı için birden çok fırsat sunan sağlıklı çevrenin okullarda oluşmasını sağlamak’ ifadesine yer verilmiştir (Weintraub ve Erez, 2009). Bireyin okul yaşamındaki iyi oluş hali, OYK olarak tanımlanmaktadır (Karatzias ve ark. 2001). İyi olma halini öğrencinin okul yaşantısındaki olumlu ve olumsuz deneyimleri ve duyguları etkilemektedir. Bu etkilenimler sonucunda öğrenciler okul yaşamına bağlanırlar, mutlu olurlar ya da okul yaşamını olumsuz algırlar (Karatzias, 2001). OYK; okuldaki bireylerin her yönden mutlu oldukları bir ortamı ifade eder (Sarı,2007).

2.3. OYK Alt Boyutları

OYK’ ni, kavram olarak ilk kez 1976 yılında tanımlayan Epstein ve McPortland, OYK’ nin boyutlarını ‘okul memnuniyeti’, ‘sınıf çalışmalarına bağlılık’ ve ‘öğretmenlere tepkiler’ başlıkları altında toplamış ve 27 maddeden oluşan OYKÖ’ ni geliştirmişlerdir. Okul memnuniyeti boyutu; öğrencilerin okula karşı duygularını, sınıf çalışmalarına bağlılık boyutu; öğrencilerin sınıfta ders ya da projelere olan ilgilerini, öğretmenlere tepkiler boyutu; öğrencilerin öğretmenlere karşı duygu ve düşüncelerini içerir (Epstein ve McPortland, 1976).Yılmaz (2007); ilköğretim öğrencilerinin OYK’ ne ilişkin görüşlerini incelediği araştırmasında Epstein ve McPortland’la aynı boyutları ele almıştır.

Williams ve Batten; (1981) OYK’ ni yedi alt boyut altında incelemiştir. Birçok ülkede geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılan bu boyutlar, eğitim bilimleri literatüründe büyük ölçüde kabul görmüş ve birçok araştırmacı tarafından kullanılmıştır (Bourke ve Smith, 1989;Williams ve Roey, 1996; Linnakylâ ve Brunell, 1996; Sarı, 2006). Bu boyutlar; ‘okulun genel etkileri’, ‘negatif etkileri’, ‘statü’, ‘kimlik’, ‘öğretmenler’, ‘fırsatlar’ ve ‘başarı’dır. Okulun genel etkileri; okul hakkındaki pozitif duyguları içerir, **‘Okulum; orda bulunmaktan zevk aldığım yerdir’** şeklinde ifade edilebilir. Okulun negatif etkileri; öğrencilerin okulda yaşadıkları olumsuz deneyimleri inceler ve **‘Okul; mutsuz olduğum bir yerdir’** şeklinde ifade edilebilir. Statü; öğrencilerin okuldaki öz saygı ve önem konusundaki duygularını inceler, **‘Okulum; insanların bana baktığı yerdir’** şeklinde ifade edilebilir. Kimlik boyutu; öğrencilerin kendileri hakkındaki kimlik bilinci ve başkaları ile bağlantı kurma becerilerini içerir, **‘Okulum; diğer insanlarla nasıl**

başa çıkacağıımı öğrendiğim yerdir' şeklinde ifade edilebilir. Öğretmenler boyutu; okulda ki öğretmenlerle öğrenciler arasındaki ilişkileri inceler. **'Okulum; öğretmenlerimin sınıfta adil davrandığı bir yerdir'** şeklinde ifade edilebilir. Fırsatlar boyutu; öğrencilerin okulda öğrendiklerini gelecek yaşamlarıyla ve kendileri için kariyer fırsatı yaratmak için ne ölçüde ilgili gördüklerinin ölçütüdür, **'Okulum; öğrendiklerimin yetişkinlikte yaşadığım hayat boyunca bana yardımcı olacağı bir yerdir'** şeklinde ifade edilebilir. Son olarak başarı boyutu; okul çalışmalarına ilişkin başarı hissini içerir, **'Okulum; öğrenci olarak başarılı olduğum bir yerdir'** şeklinde ifade edilebilir (Williams ve Batten, 1981; akt., Mok ve Flynn, 2002). Williams ve Roey (1996), okula karşı olumlu ve olumsuz duygu boyutunu tek bir başlıkta toplamış ve **'okula yönelik duygular'** olarak ele almıştır (Williams ve Roey, 1996). YineLinnakylâ ve Brunell (1996); iki ayrı boyut olarak incelenen başarı ve fırsatlar alt boyutlarını **"başarı ve fırsatlar"** şeklinde tek bir boyut olarak ele almışlardır(Linnakylâ ve Brunell, 1996; akt. Sarı, 2006).

OYK' nin alt boyutları farklı araştırmalarda farklı şekillerde ele alınmakla birlikte ülkemizde OYK ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarını yapan Sarı; OYK alt boyutlarını 2006 yılında; 'olumlu ve olumsuz duygular', 'statü', 'kimlik', 'öğretmenler', 'başarı ve fırsatlar' olarak belirtirken, 2008 yılında; 'okula yönelik duygular', 'okul yönetimi', 'öğretmenler', 'öğrenciler', 'sosyal etkinlikler' ve 'statü' olarak altı boyut şeklinde tanımlamış ve OYKÖ' nde bu boyutları kullanmıştır (Sarı, 2006; Sarı ve Cenkseven, 2008).

Bu araştırmada Sarı, Ötünç ve Erceylan (2007) tarafından geliştirilen Liselerde Yaşam Kalitesi Ölçeği (LİSEYKÖ) kullanılmıştır. Sarı 2011 yılında LİSEYKÖ' nün geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarını tekrarlamış ve ölçekte OYK' nin alt boyutlarını "Öğretmenler", "Okula yönelik olumlu duygular", "Okula yönelik olumsuz duygular", "Statü", "Okul yöneticileri", "Öğrenciler" ve "Sosyal etkinlikler" olarak ele almıştır (Sarı, 2011).

2.3.1. Öğretmenler boyutu

Bu boyut; öğrencilerin öğretmenlerine yönelik algılarını, okulda ki öğretmenlerle öğrenciler arasındaki ilişkileri inceler (Mok ve Flynn, 2002). Jaavall (2007), öğrencilerin öğretmenleriyle olan ilişkilerinin OYK algılarını etkileyen

önemli bir etken olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin; sınıf ortamında öğretmenleri ve akranlarıyla geçirdikleri zaman mutluluk verici deneyimlerden oluşuyorsa, okula karşı algıları da olumlu olacaktır. Bunun tersi durumlarda öğrenciler ders sırasında dersi bölmeye yönelik istenmedik, arkadaşlarını ve öğretmenlerini rahatsız edici davranışlar gösterebilirler (Kounin, 1970, akt: Bilgiç, 2009). Öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişkinin kalitesi, öğrencilerin duygu, düşünce ve davranışlarını ve akademik olarak başarılı olmalarını etkilemektedir (Celep, 2008). Öğrenciler, öğretmenlerinden “kendilerine önem vermesini, arkadaşça davranmasını ve rahat iletişim kurmayı” belediklerini; öğretmenlerinde sevmedikleri özelliklerin; “arkadaşlarının yanında onları rencide edecek şekilde davranması, öğrenciler arasında ayırım yapması, onlara saygı göstermemesi, çok bağırması ve birden bire farklı davranışlar göstermesi” olarak belirtmişlerdir (Bailey, 1999, akt. Bilgiç, 2009). İlğan ve arkadaşları (2013); öğrenmeyi kolaylaştıran, etkili öğretmenlerin özelliklerini şöyle aktarmaktadır:

1-Etkili öğretmenler ne öğreteceklerini ve nasıl öğreteceklerini çok iyi bilirler.

2-Etkili öğretmenler geniş bir öğretim becerisine ve bunları uygun zamanlarda kullanabilme yeteneğine sahiptirler.

3-Etkili öğretmenler öğrenmeyi kolaylaştıran bir tutum sergilerler. Sıcak ve olumlu bir yaklaşım bu öğretmenlerin sınıflarında hemen göze çarpar (Jensen ve Kiley, 2000; akt. İlğan ve ark., 2013).

Öğretmenleriyle olumlu bağ kuran öğrencilerin çalışma motivasyonları ve akademik başarıları olumlu yönde etkilenir ve olumlu davranışlar geliştirirler (Sarı, 2012). Delfabro ve arkadaşları (2006), öğretmeni tarafından zorba davranışlara maruz bırakılan öğrencilerin, akademik başarılarında düşme, okuldan ayrılma, kumar, uyuşturucu, alkol gibi yüksek riskli davranışlara yönelme görüldüğünü belirtmektedir (Delfabro ve ark., 2006).

2.3.2. Okula Yönelik Olumlu ve Olumsuz Duygular Boyutu

Okula yönelik olumlu duygular boyutu; öğrencilerin okul hakkındaki bütün olumlu duygu, düşünce ve davranışlarının, olumsuz duygu boyutu ise; okul

hakkındaki tüm negatif duygu, düşünce ve davranışlarının genel bir sonucu niteliğindedir (Mok ve Flynn, 2002). Bu iki boyut OYK' nin temel değişkenleri olarak ele alınır. Öğrencinin okula yönelik duyguları diğer boyutları etkilemekte, diğer boyutlara yönelik öğrenci algıları bu iki genel boyutu etkilemektedir. Genellikle okulda ki statüsünden ve okul yönetiminden memnun olan, öğretmenleri ve akranlarıyla olumlu ilişkiler kuran öğrencilerin okula yönelik duyguları da olumlu olacak, okula yönelik olumsuz duygular besleyen öğrenciler ise diğer tüm boyutları olumsuz algılamaya daha yatkın olacaktır (Korkmaz, 2009). Okul yaşamları ile ilgili olumlu duygular taşıyan öğrencilerin OYK' nin yüksek olması beklenir (Schmidt, 1992; akt. Durmaz, 2008). Okuluna karşı olumlu duygular taşıyan öğrencilerin daha yüksek akademik başarı gösterdikleri; disiplin sorunları, devamsızlık, okuldan kaçma ve okulu bırakma sorunlarını daha az yaşadıkları belirtilmektedir (Hallinan, 2008). Öğrenciler okula yönelik olumlu duygulara sahiplerse büyük olasılıkla öğrenmeye daha istekli ve daha başarılı olacaklardır. Tersine bir durumda okul yaşamına ilişkin negatif duygular taşıyan öğrenciler; öğretmenleri, akranları, okul başarıları ve okulun gelecek yaşamları üzerindeki etkilerini olumsuz algılayabilir ve OYK düşük olacaktır (Leonard, 2003).

Kızmaz (2006) okuluyla olumlu bağ kuramayan ve okulunu sevmeyen öğrencilerin, okulunu seven ve okuluyla olumlu yakınlık geliştiren öğrencilere göre daha fazla suç işlediklerini ifade etmiştir. Okul yaşamlarından mutlu olan, okuluyla olumlu yakınlık geliştiren öğrencilerin akademik performanslarını için sorumluluklarını yerine getirme olasılıkları daha yüksektir. Okullarda ki kural dışı davranışları önlemenin en önemli yolu olumlu bir okul ortamı oluşturmaktır (Mok ve Flynn, 2002).

2.3.3. Statü boyutu

Bu boyut, öğrencinin okulda kendini ne kadar değerli ve önemli hissettiği ile ilgilidir. Çocuklar değerli hissettikleri ölçüde kendilerine güvenirlere ve bu güven çevreleriyle olan ilişkilerini yakından etkiler. Kendine güven; kişisel mutluluk, başarı ve yaşam kalitesi üzerinde belirleyici bir rol oynar (Sarı, 2007). Bireylerin kendilerini değerli ve önemli hissetmesi, buldukları ortama uyum sağlamalarına bağlıdır ve okul içerisinde kendisini yeteri kadar değerli hissetmeyen öğrencilerin,

eğitimlerine devam etme istekleri yarıya inmektedir (Glasser, 1990; akt. İnal ve Sadık, 2014). Okuldaki kurallara karar verilirken ve uygulama sırasında öğrencilerin fikirleri sorulduğunda, kurallar açık bir şekilde ortaya konduğunda, öğrenciler kuralların adil olduğuna inandıklarında ve öğrenciler kendilerine değer verildiğini, saygı duyulduğunu hissettiklerinde okullarına karşı olumlu yakınlık geliştirirler ve okul yaşamlarından mutlu olurlar (Hernandez ve Seem, 2004; akt. Durmaz, 2008).

2.3.4. Okul yöneticileri boyutu

Okulda eğitimci ve yöneticilerin öğrenciler üzerinde etkin rolleri vardır (Leonard, 2003).Okul yönetiminin alacağı kararlar, bu kararları uygulamada kullandığı yöntemler, göstereceği fedakârlık ve çaba okul ortamını olumlu veya olumsuz yönde değiştirebilir (İnal, 2009).Okulda yöneticiler öğrencilerin OYK' ni azaltan nedenleri tanımlayıp, ortaya çıkarmalı ve öğrencilere yardımcı olmalıdırlar (Leonard, 2003). Sarı ve Cenkseven'in aktardığına göre (2008); okul başarısı birçok faktörle ilişkili olmakla beraber, okul müdürü en önemli etkenlerden biridir (Halawah, 2005).Okul müdürü; nitelikli eğitim için gerekli malzemelerin sağlanmasından, verdiği kararlar ile daha iyi bir eğitim ortamının hazırlanmasından, yaptığı denetimler ile öğretimin daha kaliteli olmasından, öğrenmeye katkı yapan olumlu okul ortamı oluşmasından sorumlu olan ve öğrencilerin okul yaşantısına ve akademik başarısına önemli katkıları olan kişidir (Şişman, 2014; akt. Sarier, 2016). Kaliteli bir okul ortamı oluşturmak için okul yöneticileri; doğru iletişim yöntemleri hakkında bilgi sahibi olmalı, okulda açık iletişime dayalı bir ortam oluşturmalı ve öğrencilerle işbirliği yapabilmelidir (Halawah, 2005; akt. İlmen, 2010).

2.3.5. Öğrenciler boyutu

Bu boyut öğrencilerin akranları ve diğer öğrencilerle ilişkisinin niteliğini belirlemeye yöneliktir (Sarı, 2011). OYK ile ilgili olarak akran ilişkisinin niteliği, öğrenciler için okul memnuniyetsizliği ve okul stresi açısından potansiyel kaynaktır. Öğrenciler için olumlu akran ilişkileri ve arkadaşlık becerilerinin öğrenilmesi, kendileri hakkında bilgi edinmeleri ve yetişkin yaşamına uzun vadede uyum için çok önemlidir. Öğrenciler akranlarıyla uygun ilişkiler kuramadıklarında duygusal problemler, sağlıksız ve mutsuz yetişkin yaşamı, suçluluk, intiharı deneme davranışları görülebilir (Leonard, 2003). Bilgiç'in aktardığına göre (2009); yüksek

arkadaş desteği okul memnuniyetini arttıracığından öğrencilerin riskli davranışlara yönelmelerini önlemektedir (Wold, Klepp ve Kannas). Osterman (2000); akranları tarafından kabul gören öğrencilerin sınıf ve okul ortamlarından daha çok keyif aldıklarını belirtmiştir.

2.3.6. Sosyal Etkinlikler Boyutu

Okullar öğrencilerin yaşantısında önemli etkileri olan sosyal topluluklardır (Black ve ark., 2010). Öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimi, uzun zamandır okulların temel endişesidir ve bu endişe genellikle okulun vizyon ve misyon ifadelerinde görülür. Okulların öğrencilerin duygusal ve sosyal gelişimine katkılarının bilinmesine rağmen öğrencilerin sosyal anlamda ne kadar başarılı olduğu, ne kadar ilerleme kaydettikleri ve bu ilerlemenin onların başarılarına katkıları hakkında bilinenler çok azdır (Kong, 2008).

Sosyal etkinliklere katılım tüm öğrencilerin gelişiminde önemli olmakla beraber özellikle ergenlik döneminde olan lise öğrencileri için daha da önemlidir. Ergenlik; önemli bir büyüme ve değişim ile karakterize edilen bir dönemdir. Bu süre zarfında ergenlerin güvenlik açıkları belirgindir. Ergenlerin boş zaman miktarları, bu zamanı nasıl değerlendirdikleri ve ders dışı sosyal etkinliklere katılımları ile duygusal ve sosyal gelişim sonuçları ve sağlık açısından riskli davranışları deneme oranları ilişkilendirilmiştir. Araştırmalar; boş zaman kullanımını yapılandırılmış ve yapılandırılmamış etkinlikler şeklinde karşılaştırmalı olarak incelemişlerdir. Yapılandırılmış etkinliklere örnek olarak; spor takımları, drama kulüpleri, akademik kulüpler, sosyal hizmet etkinlikleri verilebilir. Televizyon izlemek, müzik dinlemek, arkadaşlarla 'takılmak' dahil olmak üzere pasif eğlence türlerinin hepsi yapılandırılmamış faaliyetlerdir. Araştırmalarda yapılandırılmış etkinliklere katılan ergenlerin okul notları daha yüksek bulunmuş, duygusal olarak daha uyumlu oldukları, aile ve akranlarıyla daha sağlıklı ilişkiler kurdukları görülürken, yapılandırılmamış boş zaman geçiren ergenlerde yoksul duygusal uyum ve düzensiz çalışma alışkanlığı görülmüştür. Yapılandırılmış ders dışı sosyal faaliyetlere katılım öğrencilere sosyal, duygusal ve toplumsal gelişimleri için fırsatlar sağlamaktadır (Annu ve Sunita, 2014). Ludden (2011); okul ve toplum temelli sosyal faaliyetlere aktif katılan ergenlerin akademik katılım, ebeveynleri ve arkadaşlarına karşı pozitif

algı konularında katılmayan ergenlere göre daha olumlu davranışlar gösterdiklerini ifade etmiştir. Bir başka çalışmada, sosyal faaliyetlere katılımın beklenenden yüksek notlar, okula verilen değer, benlik saygısı, hoşgörülü olma ve olumlu kişiler arası ilişkilerle ilgili olduğu ortaya konmuştur (Akt. Annu ve Sunita, 2014).

Ayrıca ergenlik döneminde ki öğrencilerin sosyal faaliyetlere katılımının; madde kullanımı, cinsel açıdan risk davranışları ve suçluluğu da içeren ergenlik dönemi risk davranışlarına karşı koruyucu olduğu bulunmuştur. Bunun tersine yapılandırılmış sosyal faaliyetlerle uğraşmayan ve okul personeli ile zayıf ilişkileri olan öğrenciler madde kullanımı ve şiddet içerikli davranışlarla meşgul olma eğilimindedirler ve çoğunlukla bu öğrenciler öğrenimlerini yarıda bırakmaktadırlar (Black ve ark., 2010). Okulda ki sosyal faaliyetlere katılım, öğrencinin ait olma duygusunu güçlendirir, duygusal iyilik hali, akademik motivasyonu ve başarısı için temel teşkil ederken, tersine okul faaliyetlerden kopuk olan öğrenciler okulu terk etme, anti sosyal davranışlar, madde kullanımı, intihar gibi kendine zarar verici davranışlar konusunda risk altındadır (Borden ve ark. 2001; akt. Annu ve Sunita, 2014).

2.4. Öğrencilerin OYK' ni Etkileyen Faktörler

OYK' ni kavramsallaştıran Epstein ve Mcpartland (1976) okul yaşamının kalitesini; 'okul memnuniyeti, sınıf çalışmalarına bağlılık ve öğretmenlere tepkiler' olmak üzere üç boyut altında toplamış ve bu boyutların OYK' ni etkileyen en önemli değişkenler olduğunu belirtmişlerdir. Mok ve Flynn (2002); Avusturalya'da OYK üzerine yaptıkları geniş çaplı araştırma sonucunda; öğrencilerin OYK' ni etkileyen faktörleri; öğrencilerin demografik özellikleri, akademik motivasyonları, okuldan beklentileri, sınıf ortamı ve okul müfredatının ya da eğitim programının algılanan kalitesi olarak belirlemişlerdir. Araştırma bulgularına göre; diğer değişkenlerin etkileri kontrol altına alındığında öğrencilerin sınıf ortamında ki deneyimleri, OYK' ni açıklayan en önemli faktör olarak bulunmuştur.

Karatzias ve arkadaşları (2002); demografik özellikler, benlik saygısı ve okul stresinin OYK' ni etkileyen değişkenler olduğunu ifade etmişlerdir. Demografik özellikler arasında cinsiyet ve sınıf düzeyinin OYK üzerinde belirleyici etkilerinin olduğu, kız öğrencilerin ve daha küçük sınıflara devam eden öğrencilerin OYK' ni

daha yüksek algıladıkları bulunmuştur. Ayrıca benlik saygısı, duygu durumu ve okul stresinin OYK' nin önemli değişkenleri olduğu ifade edilmiştir. Benzer şekilde Malin ve Linnakyla (2001); cinsiyet, ailenin eğitim düzeyi, öğrencilerin eğitimlerine olan ilgileri ve televizyon izleme süresini hem okul memnuniyeti hem de öğretmen öğrenci ilişkilerini etkileyen faktörler olarak belirlemişlerdir. Kız olmak, mesleki statüye sahip ebeveynlerin olması, kendi akademik başarısına karşı sorumluluk hissetmek, hafif veya orta derecede televizyon izlemek öğretmenlere ve okul yaşamına karşı olumlu bir tutum geliştirmede etkili faktörler olarak belirlenmiştir (Akt. Kong, 2008).Jaavall (2007), OYK' ni etkileyen en önemli değişkenin öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişkinin niteliği olduğunu, öğrencilerin öğretmenleriyle olan ilişkilerinden doyum aldıklarında, okula karşı algılarının olumlu olduğunu belirtmektedir.

Kong'un yaptığı araştırmada (2008); cinsiyet, okul düzeyi (ilkokul veya ortaokul), okul başarısı, olumlu öğrenme deneyimleri, öğrenmede öğretmenin desteği ve aktif öğrenme etkinliklerinin kullanımı OYK' ni etkileyen faktörler olarak bulunmuştur. Black (2010); okulda verilen danışmanlık ilişkilerinin öğrencilerin okulda olumlu kişilerarası ilişkiler geliştirmesini kolaylaştıracağını, okula bağlılıklarını artıracığını ve riskli davranışlara karşı koruyucu olduğunu ifade etmiştir. Annu ve Sunita (2014); yapılandırılmış ders dışı sosyal faaliyetlere katılımın, öğrencinin sosyal ve duygusal gelişimi için önemli fırsatlar sağladığını, okula bağlılığı güçlendirdiğini ve riskli davranışları önlemede etkilerinin olduğunu belirtmişlerdir.

Sarı (2007); OYK' ni öğrencilerin olumlu veya olumsuz duygu ve düşüncelerinin oluşturduğunu, bu düşüncelerin oluşmasında etkili olan faktörlerin öğrencilerin özsaygı düzeyi, kimlik bilinci, okula verdikleri değer, öğretmen desteği, okulun gelecekleriyle ve kariyerleriyle ilgili yarar sağladığına yönelik inançları ve başarı algılarına olduğunu belirtmektedir. Tunç ve Beşaltı (2013); OYK' ni cinsiyet, sınıf düzeyi, sosyoekonomik düzey, anne babanın birlikte olma durumu ve öğrencilerin algıladıkları okul başarıları durumuna göre incelemişler, sosyoekonomik düzey, anne babanın birlikte olma durumu ve öğrencilerin algıladıkları okul başarı durumunun OYK' ni etkileyen faktörler olduğunu ifade etmişlerdir.

Telef (2014); OYK' nin değişkenlerini incelediği çalışmasında, cinsiyetin öğretmenlere yönelik duygular açısından önemli bir değişken olduğunu belirtirken, öğrencilerin başarı algıları ve öğrenciler arası iletişimin OYK' nin önemli değişkenleri olduğunu ifade etmiştir. Argon ve Kösterelioğlu (2009); üniversite ğrencilerinin OYK' ni incelemişler; üniversite öğrencileri için OYK' ni etkileyen en önemli faktörlerin; okul kültürü, ğretmen ğrenci iletişimi, kimlik bilinci ve gelecek algıları olduğunu belirtmişlerdir.

Erden ve Erdem (2013); OYK' ni etkileyen faktörleri cinsiyet (kız olmak), daha küçük sınıfta olmak ve sınıf mevcudunun az olması şeklinde ifade etmişlerdir. Demir ve arkadaşları (2012); OYK' nin bazı boyutlarını anne ve babanın eğitim durumu ve sınıf düzeyiyle ilişkili bulmuşlardır. Bilgiç ve Sarı (2010); sınıf atmosferinin OYK üzerinde ki etkisini incelemişler, empatik sınıf ortamı algısı olumlu olan ğrencilerin OYK' ni daha olumlu algıladıklarını, sınıf düzeyinin hem empatik sınıf ortamı algısı hem de OYK için önemli bir değişken olduğunu ifade etmişlerdir. Durmaz (2008); liselerde OYK' ni etkileyen en önemli faktörlerin; cinsiyet (kız olmak) ve sınıf düzeyi olduğunu belirtmiştir.

Yapılan literatür incelemesi sonucunda OYK' nin;

1. Cinsiyet ve sınıf düzeyi gibi **demografik özellikler** (Bilgiç ve Sarı, 2010;Durmaz, 2008; Karatzias, 2002; Kong, 2008; Malin ve Linnaykla, 2001).

2. Başarı, sorumluluk algısı, benlik saygısı, duygu durumu, eğitime olan ilgi, içsel kontrol yeteneği gibi **kişisel özellikler** (Karatzias, 2002; Malin ve Linnaykla, 2001; Sarı, 2007; Telef, 2014; Tunç ve Beşaltı, 2013).

3. Okul ya da sınıf ortamında yaşadıkları **deneyimler** (Bilgiç ve Sarı, 2010; Mok ve Flynn, 2002) ile ilişkili olduğu söylenebilir.

2.5. OYK' nin Geliştirilmesinde Okul Sağlığı Hemşireliği

Okul; ğrencilerin yaşamında, fiziksel, sosyal ve psikolojik gelişimlerinde çok önemlidir. Okul ortamında öğrencilerin gelişimlerinin ve ihtiyaçlarının önemsenmemesi öğrenciler üzerinde fiziksel, psikolojik, sosyal ve akademik açıdan ciddi sorunlar yaratmaktadır(Yılmaz, 2005).Ergenlik döneminde olan lise öğrencileri için okul; günlük yaşantılarında önemli etkileri olan sosyal bir topluluktur. Bu

toplulukta öğretmenler, yöneticiler, hemşireler ve diğer personel, öğrenci toplulukları ile etkileşim halindedirler. Adölesanların lise yıllarında 8000 saatten fazla zaman harcadıkları dikkate alındığında, okulun etkileri düşündürücüdür (Black, 2010). OYK;öğrencilerin kimlik gelişimleri, benlik algıları, özsaygı gibi psikolojik gelişimlerini, (Mok ve Flynn, 2002; Sarı ve ark. 2007; Sarı ve Cenkseven, 2007) sağlık davranışlarını ve riskli davranışlarda bulunma eğilimlerini etkilemektedir (Bruce ve arkadaşları, 1999; Durmaz, 2012; İlğan ve ark. 2013; İnal ve Sadık, 2014; Karatzias, 2001; Kızmaz, 2006; Leonard, 2002;Önal ve ark. 2011; Özgür ve ark. 2011; Özcebe, 2012; Öztürk, 2015;Yalçın ve ark. 2009;Taylı, 2008). Olumlu okul ortamı oluşturularak OYK' nin yükseltilmesi, öğrenci başarısının artmasına, silah taşıma, sigara ve alkol kullanımı, yasal olmayan madde kullanımı, cinayet işleme, erken yaşta cinsel davranışlar gösterme eğilimi gibi riskli davranışların azalmasına yardımcı olmaktadır (Blum, 2015; Gregory ve ark. 2010; Loukas ve Robinson, 2004; akt. Bayık Temel, 2016). Okulda yer alan personel içinde öğrencilerin fiziksel, psikolojik ve sosyal gelişiminin izlenmesi temel olarak sağlık personelinin sorumluluğu altında yer almaktadır. Bu dönemde bireyin sağlığının korunması ve geliştirilmesine yönelik müdahaleler konusunda, sağlık personelinin danışmanlığı önemlidir (Özcebe, 2012).

Öğrencilerin okul ortamında fiziksel, psikolojik ve sosyal gelişiminin izlenmesinde, olumlu sağlık davranışlarının kazandırılmasında, sağlığı koruma ve geliştirmeye yönelik önlemlerin alınması ve danışmanlık hizmetlerinin verilmesinde okul hemşirelerinin önemli rolleri bulunmaktadır (Ayaz, 2014; Bahar, 2016). Okul sağlığı hemşiresi; sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının geliştirilmesi için okullarda etkinliklerde bulunur, okulda güvenlik açısından şiddet, saldırganlık gibi risk davranışların ortaya çıkmasını engellemek için birincil koruma kapsamında risk gruplarını tanımlayabilir, öğrencilerin problem çözme ve baş etme becerilerini geliştirebilir, öğrencilerin baş etme yöntemlerini öğrenmelerini, benlik algılarının ve özsaygılarının gelişmesine yardımcı olacak sağlık eğitimleri ve danışmanlık verebilir (Coşkun ve Bebiş, 2014). Okulda verilen danışmanlık hizmetleri ile özellikle lise öğrencilerine olumlu davranışlar kazandırılabilir, öğrencilerin sorumluluklarını yerine getirmelerine, olumsuzlukların üstesinden gelmelerine ve okul başarılarını artırmada yardımcı olunabilir (Black, 2010). Amerika Birleşik Devletlerinde lise

öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada danışmanlık alan ergenlerin almayanlara göre çeteye katılma, şiddet, saldırganlık gibi riskli davranışlarda bulunma ihtimalinin daha düşük olduğu, sağlıklı psikolojiye ve olumlu sağlık davranışlarına sahip oldukları bildirilmiştir (Black, 2010).

Okul hemşiresi; okul toplumunun sağlığının korunması, geliştirilmesi ve sürdürülmesi hizmetlerinde bilgi ve becerisi olan, eğitici, danışman, olgu yöneticisi, bakım verici, savunucu ve araştırmacı etkinliklerden sorumlu meslek üyesidir (Seçginli, Erdoğan, Demirezen, 2004). Amerikan Ulusal Okul Hemşireliği Birliği (National Association of School Nursing) okul hemşireliğini; öğrencilerin sağlığını geliştirmek, okul başarılarını artırmak ve sağlıklı yaşam biçimi sürdürmelerini sağlamak için çalışan, profesyonel bir hemşirelik dalı olarak tanımlamaktadır. Okul hemşireleri, hizmet verdikleri okullarda sağlık programlarının ve politikalarının yürütülmesinde, sağlık eğitimlerinin geliştirilmesinde anahtar rol oynayarak liderlik ve koordinatörlük görevini üstlenir (Akt. Bahar, 2016).

Okul çağındaki çocukların sağlık durumlarının değerlendirilmesi, sağlık risklerinin belirlenmesi, sağlığı koruma ve geliştirmeye yönelik girişimlerin planlanması ve koruyucu önlemler alınması halk sağlığı hizmetleri açısından çok önemlidir (Ayaz, 2014). Halk sağlığı açısından; öğrencilerin hızlı büyüme ve gelişme döneminde olmaları ve sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının kazandırılması bakımından okullar öncelikli hizmet alanlarından biridir (Şimşek, 2012). Sağlıklı toplum; tüm yönleriyle sağlıklı bireylerden oluşur (İlhan, 2009). Halk sağlığı hizmetleri içerisinde yer alan okul sağlığı hizmetleri; toplumdaki okul çağındaki bütün çocukların mümkün olan en iyi bedensel, ruhsal ve sosyal sağlığa kavuşmalarını sağlamak ve sürdürmek böylece çocukların dolayısıyla toplumun sağlık düzeyini yükseltmek amacıyla sürdürülür (Ayaz, 2014). Okul sağlığı hizmetleri ile okul dönemi çocukların sağlıklarının geliştirilebilmesi ve yaşam kalitelerinin yükseltilmesi söz konusudur (Özcebe, 2012).

Okul sağlığı hizmetleri;

- 1.Okulun fiziki ve psikosoyal çevre sağlığı hizmetlerini,
- 2.Okul sağlığı hizmetlerinin değerlendirilmesini,
- 3.Okullarda sağlık eğitimi çalışmalarını,

4.Okullarda sağlığın korunması ve geliştirilmesine yönelik çalışmaları kapsar.

Okul sağlığı hizmetleri içerisinde, okulun fiziki çevresi ile ilgili olarak; okulda sağlığı olumsuz etkileyecek fiziksel, çevresel ve kimyasal özelliklerin düzenlenmesi yer alırken, psikososyal evre sağlığı hizmetleri öğrencilerin, personelin ve ailelerin değer ve beklentilerine saygı duyulan, kendilerini sosyal, duygusal açıdan güvende hissettikleri bir okul ortamı oluşturmak için çalışır. Okulun psikososyal evre sağlığı; okulun sunduğu yaşam deneyimlerini, özelliklerini ve OYK' ni tanımlamaktadır (Bayık, 2016).

Okul hemşireleri okul sağlığı hizmetleri içerisinde öğrencilerin sağlığının korunması ve geliştirilmesine yönelik faaliyetlerde görev alırlar. Ülkemizde 2011 tarihinde yapılan yasal düzenlemeyle "Okul Sağlığı Hemşireliği" bir uzmanlık dalı olarak tanımlanmış, okul sağlığı hemşiresinin görev yetki ve sorumlulukları belirlenmiş ve hemşirelerin okul ortamında öğrencilerin yaşamına yönelik olumlu katkıları ifade edilmiştir (Resmi gazete, 2011). Okul sağlığı hemşiresinin görev yetki ve sorumlulukları ile ilgili olarak diğer görevlerinin yanında özellikle aşağıda belirtilen maddeler hemşirelerin OYK' ne sağlayacakları katkıyla ilgilidir.

Okul sağlığı hemşireleri;

-Okulda ğrencilere doğru sağlık bilgilerinin aktarılması ve sağlık konusunda olumlu alışkanlıkların kazandırılması amacıyla sağlık eğitimi faaliyetlerini planlar ve yürütür.

-Okulda yapılan ruh sağlığı çalışmaları (madde bağımlılığı, yeme bozukluğu, dikkat bozukluğu, depresyon, anksiyete, antisosyal davranışlar v.b.) sonucunda sorun saptanan ğrenci, ğretmen ve ailesi arasında işbirliği sağlar ve sağlık danışmanlığı yapar.

-Öğrencilerin fiziksel ve psikolojik potansiyellerini fark edip ortaya koymalarını sağlamak, özgüvenlerini geliştirmek amacı ile öğrenciler, öğretmenler ve aile arasında koordinasyonu sağlar.

Yapılan yasal düzenlemede de açıkça ifade edildiği gibi okul sağlığı hemşiresinin, öğrencilerin okul yaşantılarında önemli görevleri vardır (Ayaz,

2014).Ülkemizde hemşire araştırmacılar olan Uysal ve Bayık tarafından geliştirilen şiddet karşıtı eğitim programı sonucunda okulda şiddetin önlenmesine yönelik bir eğitim programı düzenlendiği takdirde öğrencilerin daha yapıcı çatışma çözüm yollarını kullanacağı, şiddet eğilim ve şiddet davranışlarında azalma olacağı; böylece daha güvenli ve şiddet içermeyen bir okul ortamının sağlanacağı ortaya konmuştur (Uysal, Bayık, 2009). Ergül ve Temel'in İzmir'de bir askeri lisede sigara içen öğrencilerde sigaraya karşı olumlu davranış geliştirmeye yönelik hemşirelik girişimlerini değerlendirdikleri çalışmalarında; öğrencilerin girişim sonrası nikotin puanlarında azalma, öz etkililik puanlarında ve sigaraya karşı zarar algılarında artma olduğu belirlenmiştir (Ergül, Temel, 2009).

Okul hemşirelerinin; öğrencilerin okul yaşamlarındaki önemli etkilerine rağmen ülkemizde halen sistematik olarak okul sağlığı programı ve devlet okullarında okul hemşiresi istihdamı bulunmamaktadır (Özcebe, 2012). Son yıllarda özel okullarda çalışan okul hemşiresi sayısında artış olmasıyla birlikte, burada çalışan hemşirelerin faaliyetlerinin öğrencilerde acil bir durum olduğunda müdahale etme ve rutin protokollerin uygulanmasından öteye gitmediği görülmektedir. Altuntaş ve Baykal'ın (2012); okul hemşirelerinin iş, iş ortamı, rol ve sorumluluklarına yönelik görüşlerinin belirlemek amacıyla İstanbul'da ki özel okullarda 36 hemşireyle yaptıkları görüşme sonucunda; hemşirelerin genellikle ileri yaşlarda olduğu, rahat çalışma koşulları nedeniyle bu alanda çalışmayı tercih ettikleri, en fazla iletişim ve acil durumlara yönelik işlevleri yerine getirdikleri, okul-çevre sağlığı, sağlık eğitimi, danışmanlık ve araştırma işlevlerini yeterli düzeyde yerine getirmediği belirlenmiştir.

Ülkemizde öğrenciler, okul sağlığı hizmetleri çerçevesinde bağlı buldukları aile hekimleri tarafından izlenmekte, okullar ise İl Halk Sağlığı Müdürlüğü'ne bağlı Toplum Sağlığı Merkezleri tarafından çevre sağlığı açısından incelenmektedir (Özcebe, 2012). Aile hekimliği sistemi ile öncesinde de yeterli olmayan okul sağlığı hizmetleri iyice gerilemiş ve tedavi odaklı sağlık anlayışı yerleşmeye başlamıştır. Bu durum okul sağlığı hizmetlerinin etkili bir şekilde verilememesine neden olmakta ve öğrencilerin sağlığı için ciddi bir tehdit oluşturmaktadır (Altuntaş ve Baykal, 2012). Okul ve okul yaşamının öğrenciler üzerindeki etkileri, riskleri, sorunlar düşünüldüğünde ve hemşirelik yönetmeliği göz

önüne alındığında, ülkemizde en kısa zamanda okul hemşiresi kadrolarının belirlenmesi, istihdam edilmesi ve okul sağlığı hizmetlerinde hemşirelerin aktif roller almaları sağlanmalıdır (Bayık, 2016). Alanında uzman okul sağlığı hemşireleri okul sağlığı hizmetleri çerçevesinde, sahada görev aldıklarında tüm yönleriyle daha sağlıklı bireyler ve daha sağlıklı toplum oluşmasına katkı sağlayacaklardır (Ayaz, 2014).

2.6. OYK İle İlgili Yapılan Çalışmalar

2.6.1. Ülkemizde OYK ile ilgili yapılan çalışmalar;

Yılmaz (2005); devlet okuluna giden öğrenciler ile özel okula giden öğrencilerin okul yaşamının niteliğine ilişkin görüşlerini ve aralarındaki farklılığı belirlemek amacıyla; Yozgat il merkezinde bulunan devlet ve özel ilköğretim okullarında okuyan 160 öğrenciye Okul Yaşamının Niteliği Ölçeği'ni uygulamıştır. Yapılan çalışma sonucunda; özel ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin okul yaşamlarının nitelik düzeyi devlet ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerden daha yüksek bulunmuş, özel ilköğretim okullarının daha fazla kar amacıyla öğrencilerin memnuniyet düzeyinin yükseltilmesi için daha fazla çaba harcadıkları ifade edilmiştir (Yılmaz, 2005).

Sarı'nın (2007); “Demokratik Değerlerin Kazanımı Sürecinde Örtük Program: Düşük ve Yüksek OYK' ne Sahip iki İlköğretim Okulunda Nitel Bir Çalışma” isimli araştırmasında Adana merkezde ilköğretim okullarında görev yapan tüm öğretmenler ve tüm öğrenciler arasından tabakalı örnekleme yöntemiyle belirlediği 2254 öğrenci ve 428 öğretmenden veri toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak OYK Ölçeği (OYKÖ) ve Demokratik Değerlere Bağlılık Ölçeği (DDBÖ) kullanılmıştır. Ölçekten alınan puanlara göre, en düşük ve en yüksek OYK düzeyine sahip iki okul belirlenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, Adana il merkezinde bulunan ilköğretim okullarında OYK düzeyi toplam puan ve alt boyutlara göre ortalamanın üzerindedir ve öğrenciler, öğretmenlerine göre OYK' ni daha olumlu algılamaktadırlar. OYK ile sosyoekonomik düzey karşılaştırıldığında; alt sosyoekonomik düzeydeki okullarda öğrenim gören öğrencilerin OYK düşük bulunmuştur (Sarı, 2007).

Sarı, Ötünç ve Erceylan (2007), Adana ilinde lise öğrencilerinin OYK' ne ilişkin algılarını incelemişlerdir. Araştırmaya Adana İl merkezinde bulunan alt, orta ve üst sosyoekonomik düzeydeki altı adet genel liseden 478 öğrenci alınmıştır. Veri toplama aracı olarak, Liselerde Yaşam Kalitesi Ölçeği (LİSEYKÖ) kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre; öğrencilerin okul yaşam kalite algıları orta düzeydedir, üst sosyoekonomik düzeydeki liselerde ve daha küçük sınıflarda OYK' nin daha yüksek olduğu, cinsiyetin OYK üzerinde etkisinin olmadığı ifade edilmiştir (Sarı, Ötünç ve Erceylan, 2007).

Durmaz (2008); Kırklareli ili merkez ve ilçelerinde bulunan Genel ve Anadolu Lisesi öğrencilerinin OYK' ne ilişkin algılarının incelenmesi amacıyla, 602 öğrenciye Sarı, Ötünç ve Erceylan (2007) tarafından geliştirilen LİSEYKÖ' ni uygulamıştır. Araştırma sonucunda Genel Lise ve Anadolu Lisesi öğrencilerinin OYK arasında, Anadolu lisesine devam eden öğrencilerin ve kız öğrencilerin OYK' ni daha yüksek bulurken, sınıf düzeyi ile anne ve baba eğitim düzeyine göre öğrencilerin OYK arasında önemli farklılıklar olmadığı sonucuna ulaşmıştır (Durmaz, 2008).

Bilgiç (2009); Adana ili merkez ilçelerindeki ilköğretim öğrencilerinde OYK' nin arkadaşlara bağlılık ve empatik sınıf atmosferi değişkenleriyle ilişkisini incelemiştir. Araştırma kapsamında alt, orta ve üst sosyoekonomik düzeyden üç okul belirlemiş ve bu okullarda altıncı, yedinci ve sekizinci sınıfa devam eden 298 öğrenciye OYKÖ, Empatik Sınıf Atmosferi Tutum Ölçeği ve Arkadaş Bağlılık Ölçeği'ni uygulamıştır. Araştırma sonucunda; ilköğretim okullarında OYK' ni ortalamanın üzerinde bulmuş, üst sosyoekonomik düzeye sahip olan okullara devam eden öğrencilerin OYK' ni, alt ve orta sosyoekonomik düzeydeki okullarda ki öğrencilerden daha olumlu algıladıklarını ifade etmiştir (Bilgiç, 2009).

Sarı (2012); lise öğrencilerinde OYK, empatik sınıf atmosferi algısı ve arkadaşlara bağlılık düzeyinin incelenmesi amacıyla, dokuzuncu, onuncu ve on birinci sınıfa devam eden 281 öğrenciye LİSEYKÖ, Empatik Sınıf Atmosferi Tutum Ölçeği (ESATO) ve Arkadaş Bağlılık Ölçeğini (ABÖ) uygulamıştır. Ulaşılan bulgulara göre, öğrencilerin OYK ve empatik sınıf atmosferi algıları orta düzeydedir. LİSEYKÖ ve ESATÖ puanları arasında cinsiyete ve okulun sosyoekonomik

düzeyine göre anlamlı bir fark bulunmazken, sınıf düzeyine göre puanlar arasında anlamlı farklar bulunmuştur. Öğrencilerin LİSEYKÖ, ESATÖ ve ABÖ puanları arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Sarı, 2012).

Önder ve Sarı (2012); ilköğretim öğrencilerinin zorbalık statüleri (zorba, kurban, zorba/kurban ve karışmayanlar) ve cinsiyetlerine göre OYK' ni incelemiştir. Araştırmada öğrencilerin zorba ve kurban olma eğilimlerinin OYK' nin boyutları tarafından açıklanma düzeyi cinsiyet farklılıkları da dikkate alınarak incelenmiştir. Araştırmaya 4.-7. sınıfa devam eden 569 öğrenci alınmıştır. Veri toplama araçları olarak Zorba ve Kurban Belirleme Ölçeği-Çocuk Formu ile OYKÖ kullanılmıştır. Çalışmada OYK' nin zorba ve kurban olmayı anlamlı düzeyde belirlediği ve cinsiyete göre bir farklılık olmadığı bulunmuştur (Önder ve Sarı, 2012).

İlğan, Oğuz ve Yapar (2013); araştırmalarında OYK ve akademik motivasyon düzeyinin akademik başarı üzerine etkisini incelemiştir. Araştırmanın örneklemini İzmir Menderes ilçesinde, ilköğretim ikinci kademe ve ortaöğretim okullarında öğrenim gören 747 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar kendilerinin geliştirdiği OYK ve akademik motivasyon ölçeğini uygulamışlardır. Öğrencilere ait demografik değişkenlerin (sınıf düzeyi, okul türü, anne ve babasının ne iş yaptığı, anne ve babanın beraber yaşayıp yaşamadığı, ailenin aylık geliri, öğrencinin sağlık probleminin olup olmadığı, kardeş sayısı, sporcu lisansının olup olmadığı, okul takımında oynayıp oynamadığı, sosyal faaliyetlere katılıp katılmadığı, annesinin ve babasının hayatta olup olmadığı ve ailesi ile yaşayıp yaşamadığı) OYK' ni ve öğrencilerin akademik motivasyon düzeyini etkileyip etkilemediğine ilişkin sonuçlarına yer verilmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin OYK' ni orta düzeyde algıladıkları, akademik motivasyon düzeylerinin ortanın biraz üstünde olduğu ve bu iki değişken arasında ise orta düzeyde bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir (İlğan, Oğuz ve Yapar, 2013).

Kalaycı ve Özdemir (2013); lise öğrencilerinin OYK ile okula bağlılıkları arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında, Çankırı merkezde bulunan 410 lise öğrencisine Okula Bağlılık Ölçeği ile OYKÖ' ni uygulamışlardır. Araştırma

sonucuna göre; öğrencilerin OYK, okula bağlılıklarını etkileyen önemli bir faktör olarak tespit edilmiştir (Kalaycı ve Özdemir, 2013).

İnal ve Sadık (2014); öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre Yatılı İlköğretim Bölge Okullarının OYK' ni inceledikleri araştırmalarında 10 öğretmen ve 20 öğrenciyle görüşme yapmışlardır. Araştırma sonucunda öğrencilerin OYK öğretmenlerden daha yüksek bulunmuştur. Okulun fiziki özellikleri öğretmenlerin OYK' ni etkileyen bir faktör olarak belirtilmiştir (İnal ve Sadık, 2014).

Akgül Gündoğdu ve ark (2016); öğrencilerin OYK ve akran baskısı arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yaptıkları çalışmalarında, Sivas il merkezine bağlı iki ortaokulda altıncı, yedinci ve sekizinci sınıfta eğitim gören 557 öğrenciye OYKÖ ve Akran Baskısı Ölçeği'ni (ABÖ) uygulamışlardır. Araştırma sonuçlarına göre alt sınıflarda, küçük yaşlarda ve erkeklerde akran baskısının daha fazla olduğu, sigara içme deneyimi olan çocukların daha fazla akran baskısı yaptığı ve hasta olan çocuklar üzerinde daha fazla akran baskısının yapıldığı, bu çocukların OYK' nin olumsuz etkilendiği belirtilmiştir.

Arıkan ve Sarı (2016); Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Spor ve Anadolu Liselerine devam eden öğrencilerinin OYK' ni belirlemek için; Adıyaman, Şırnak, Diyarbakır, Siirt ve Şanlıurfa illerinden seçilen birer Spor ve birer Anadolu Lisesinin 9, 10, 11 ve 12. Sınıflarına devam eden 923 öğrenciye LİSEYKÖ' ni uygulamışlardır. Çalışma sonucunda; öğrencilerin OYK puanlarının orta düzeyde olduğu; Spor Lisesi'ne devam eden öğrencilerinin Anadolu Lisesi'ne devam eden öğrencilere göre OYK' nin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Ereş ve Bilasa (2017); 'Ankara'daki Ortaokul Öğrencilerinin OYK' ne İlişkin Algıları' konulu çalışmalarında Ankara merkezde bulunan sekiz ilçede ortaokul son sınıfa devam eden 459 öğrenciye OYKÖ uygulamışlardır. Elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin OYK' yle ilgili algıları orta düzeydedir. Öğrencilerin OYK alt boyutlara göre değişiklik göstermiştir. Öğrenciler "statü" alt boyutu ile ilgili en yüksek, "okul yönetimi" ile ilgili en düşük puana sahiptirler. Öğrencilerin OYK demografik özelliklerine göre incelendiğinde 10 ile 20 arasında öğrenci mevcudu olan sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin ve kız öğrencilerin OYK' ni daha yüksek bulunmuştur (Ereş ve Bilasa, 2017)

2.6.2. Yurt dışında OYK ile ilgili yapılan çalışmalar

Epstein ve Mcpartland (1976); literatürde OYK kavramının ilk olarak kavramsallaşması ve ölçülmesi ile ilgili çalışmaları yapmışlardır. ‘OYK Kavramı ve Ölçülmesi’ isimli çalışmalarında 1973 yılında Amerika Birleşik Devletleri Maryland eyaletinde ilkokul, ortaokul ve lise öğrenimine devam eden 4266 öğrenciye iki aşamalı olarak kendilerinin oluşturduğu 27 maddelik OYKÖ uygulamışlardır. Araştırma sonucunda; OYK’ ni ve OYK’ nin öğrenciler üzerindeki etkilerini tanımlamışlardır. Araştırmacılar OYK’ nin genel olarak okuldan memnuniyet, okul çalışmalarına olan bağlılık ve öğretmenlere yönelik tutumlar olmak üzere üç boyut şeklinde ele almışlardır (Epstein ve Mcpartland, 1976)

Mok ve Flynn (1997); Okul büyüklüğünün OYK üzerine etkisini inceledikleri çalışmalarında nicel ve nitel veri toplamak için iki örnek okulda çalışma yapmışlardır. İlk olarak; 44 Katolik lisesinde 12. Sınıfa devam eden 4.949 öğrenciye ve ikinci olarak; New South Wales şehrindeki 1’i bağımsız 9 devlet okulunda 570 öğrenciye anket uygulamışlardır. Çalışma sonucunda okul büyüklüğünün OYK üzerinde etkisinin olmadığını, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre OYK’ nin daha yüksek olduğunu ve ebeveynleri yüksek öğrenim düzeyinde olan öğrencilerin okul yaşamından daha fazla zevk aldıklarını ifade etmişlerdir.

Sun-Keung (1999); Hong Kong’ ta OYK kavramının tanımlanması ve ölçümünün geliştirilmesi için bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmaya 35 ilköğretim okulundan 2.963 öğrenci alınmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin çoğunun okul yaşantılarından memnun olduğu ve okula gitme konusunda olumlu düşüncelerinin olduğu, öğretmen-öğrenci ilişkilerinin geliştirilmesinin OYK’ ni artırdığı ve ilköğretim 5. ve 6. sınıflarda okuyan öğrencilerin büyük bölümünün OYK’ nin daha küçük sınıflarla karşılaştırıldığında çarpıcı biçimde azaldığı ifade edilmiştir (Sun-Keung, 1999).

Perry ve Bourke (1999); ‘Öğrencilerin Aile Fonksiyonları ve OYK’ nin Gelecekleri Hakkındaki Görüşlerine Etkisi’ isimli çalışmalarının amacı öğrencilerin ailelerinin işlevlerini yerine getirme durumu ve öğrencilerin OYK’ nin onların gelecek yaşamlarına ilişkin görüşlerine etkisini incelemektir. Araştırmaya 19 devlet ve devlet dışı okullardan 1500 lise öğrencisi alınmıştır. Öğrencilere 7., 9. ve 11.

sınıfta OYK' ni, aile işlevleri ve geleceğe yönelik duygularını ve algılarını ölçmek için anketler uygulanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin OYK' ni, öğrencilerin çevre, siyaset, barış, suç, eşitlik, teknoloji, kişisel ilişkiler, kişisel finans, sağlık, din ve eğitim hakkındaki algılamaları ile önemli ölçüde ilişkilendirilmiştir (Perry ve Bourke, 1999).

Pang (1999); '5 Bant Okullarında OYK' isimli araştırmasında Hong Kong' ta 2460 öğrenciye 44 maddelik Avusturya modeli OYKÖ' ni (Ainley, Reed ve Miller, 1986) uygulamıştır. HonKong' ta okullar bant sistemiyle ayrılmaktadır ve %70'i Bant 5, %20'si Bant 4 ve %10'u Bant 3 okullarından oluşmaktadır. Çalışmanın amacı; Hong Kong'da eğitim gören Bant 5 ortaokullarında öğrencilerin OYK' ni değerlendirmektir. Araştırma bulgularına göre; öğrencilerin OYK' nin, negatif duyguları ya da okul memnuniyetlerinin başarı duyguları üzerinde belirgin etkileri yoktur (Pang, 1999).

Karatzias ve arkadaşları (2001); İskoç ve Yunan öğrencilerinin OYK' ni karşılaştırmaya yönelik yaptıkları çalışmada, OYK' nin, okulun negatif ve pozitif etkileri, okul stresi, kendine saygı ve iyi olma hali ile ilişkisini araştırmışlardır. Araştırmanın örneklemini dört, beş ve altıncı sınıfa devam eden 359 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın sonuçlarına göre; İskoç öğrencilerinin OYK, Yunan öğrencilerine göre daha yüksektir, Yunan öğrencileri okulun negatif etkileri ve okul stresi yönünden, İskoç öğrencileri ise kendine saygı ve iyi olma yönünden daha yüksek puanlar almışlardır. OYK ile okulun olumlu etkileri arasında pozitif bir ilişki bulunurken, okulun olumsuz etkileri, okul stresi negatif bir ilişki bulunmaktadır (Karatzias ve ark., 2001).

Mok ve Flynn (2002); 'Öğrencilerin OYK' nin Belirlenmesi: Bir Yol Modeli' isimli çalışmalarında; orta öğretim öğrencilerinin OYK' ne katkıda bulunan faktörleri belirlemek ve OYK' ni tanımlamayı amaçlamışlardır. Araştırmanın örneklemini, Avustralya'da Yeni Güney Galler'deki, 70 Katolik okulundan 8265 sınıf 12 öğrenci oluşturmuştur. Öğrencilerin OYK ile demografik özellikleri, okuldan beklentileri, okul müfredatının algılanan kalitesi, sınıf ortamı arasındaki ilişkiyi ifade eden bir yol modeli geliştirmiş ve test etmişlerdir. Araştırma sonucunda; modeldeki diğer değişkenler kontrol edildikten sonra, öğrencilerin sınıf ortamındaki

deneyimleri, OYK' ni açıklayan en önemli faktör olarak bulunmuştur (Mok ve Flynn, 2002).

Leonard (2002); 'İlköğretim Okullarında Yaşam Kalitesi ve Okula Devam Durumu' isimli doktora tezinde stres yönetimi, gevşeme teknikleri ve kendini geliştirme tekniklerinin kullanımının öğrencilerin OYK üzerine etkilerini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemine; Avusturalya' da Yeni Güney Galler Bölgesinde 5.ve 6. sınıfa devam eden 448 öğrenci alınmıştır. Veri toplama aracı olarak OYKÖ (Ainley ve Bourke, 2002) kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; öğrencilere uygulanan müdahalelerin (stres yönetimi, gevşeme teknikleri, kendini geliştirme yollarının öğretimi) öğrencilerin OYK üzerinde, devamsızlık yapma durumları, öğretmenlerin stres düzeyi, okuldan memnuniyet durumları ve öğretmenlerin devamsızlık durumuna etkilerinin olduğu bulunmuştur. Ayrıca dolaylı olarak pozitif akran ilişkilerinin ve heyecan verici, zevkli ders müfredatının yüksek OYK' ni sağladığı belirtilmiştir. Araştırmacıya göre; özellikle, öğrencilerin ve öğretmenlerin eğitimin olanaklarından daha iyi yararlanabilmesi, daha mutlu sınıf ortamlarının sağlanabilmesi ve öğrencilerin ileri yaşamlarına daha iyi hazırlanabilmesi için onlara yardımcı olacak etkili müdahaleleri öğrenmeye ve uygulamaya ihtiyaçları vardır (Leonard, 2002).

Jaavall (2007); 'Çalışan Öğrencilerin OYK' isimli araştırmasında çalışan öğrencilerin okul yaşamı hakkındaki tüm olumlu ya da olumsuz algılarını derinlemesine incelemek ve onların OYK' ni, deneyimlerini geliştirmeyi amaçlamıştır. Çalışmanın diğer amaçları ise; öğrencilerin iş, aile ve okul döngüsünün onların okul yaşamları üzerine etkilerini incelemektir. Çalışmanın örneklemini; Etiyopya'nın Addis Ababa bölgesinde ki bir ilçedeki bir ilköğretim okulunda 8. Sınıfa devam eden 119 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın bulgularına göre, öğrencilerin OYK' ne katkıda bulunan ilk faktör öğrencilerin öğretmenleriyle olan ilişkilerinin niteliğidir. Öğrenciler, okul yaşamlarını, öğretmenlerle olan ilişkilerini nasıl algıladıklarına bağlı olarak olumlu veya olumsuz olarak görmektedirler. Öğrenciler öğretmenlere bağlılık ve öğretmen ile öğrenci arasındaki etkileşimi önemli olarak algılamaktadırlar, öğretmenlerinin onların gelecekteki hayatlarını iyileştirme fırsatı verdiklerini ve onları bilgilendirdiği için önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Her öğrencinin çalıştığı iş hakkında yükümlülük düzeyi, çalışma miktarı,

işin niteliği, işi sevip sevmeyi gibi konulardaki algıları öğrencilerin okul yaşam kalite algısını farklı düzeylerde etkilemektedir (Jaavall, 2007).

Kong (2008);Hong Kong'da 19477 öğrenci üzerinde yapılan geniş çaplı bir öğrenci araştırmasının verilerini kullanarak, öğrencilerin sınıf ortamındaki öğrenme deneyimleri ve OYK' ne ilişkin algılarını incelemiştir. Bu çalışmada, öğrenme deneyimlerinin öğrencilerin duygusal ve sosyal gelişimi üzerindeki etkileri, öğrencilerin OYK ve öğrenme deneyimlerinin OYK' yle ilişkisi tartışılmıştır. İki yönlü varyans analizi sonucunda OYK' nin kız öğrencilerde erkek öğrencilere göre ve ilköğretim öğrencilerinde orta öğretim öğrencilerine göre daha olumlu olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin sınıf ortamındaki öğrenme deneyimleri cinsiyet, okul seviyesi ve ortalama okul başarısından sonra OYK' nin en güçlü belirleyicisi olarak bulunmuştur (Kong, 2008).

Weintraub ve Erez (2009);'OYK Ölçeği: Gelişim ve Geçerliliği' isimli araştırmalarında ilköğretim çağındaki öğrenciler için OYK anketini geliştirmeye ve geçerliliğini incelemeye çalışmışlardır. Araştırmanın örneklemini İsrail'de 3 ve 6. sınıflar arasında 353 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda OYK anketini dört aşamalı olarak geliştirmişlerdir. Yapılan faktör analizi sonucunda anket formunda; 1)öğrenci-öğretmen ilişkileri, 2)okul ve sınıfın fiziksel ortamı, 3)okula karşı olumlu duygular ve 4)okula karşı olumsuz duygular olmak üzere dört kategori belirlemişlerdir. Buna ek olarak üçüncü sınıf öğrencilerinin OYK' ni daha büyük sınıflara göre anlamlı olarak daha yüksek algıladıklarını ifade etmişlerdir (Weintraub ve Erez, 2009).

Winheller, Hattie ve Brown (2011); erken adölesan dönemde olan öğrencilerin OYK' nin matematik becerileri ve matematik başarılarına ile ilişkisini incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemine Yeni Zelanda'da 8. sınıfa devam eden 338 öğrenci ile 10. sınıfa devam eden 272 öğrenci olmak üzere toplam 608 öğrenci alınmış ve OYKÖ uygulanmıştır. Ayrıca 90.000'in üzerinde Yeni Zelanda öğrencisinin akademik performans verilerinin toplandığı 'Proje Öğretme ve Öğrenme için Değerlendirme Araçları'nın verilerinden yararlanmışlardır. Öğrencilerin OYK, öğrencilerin matematik beceri ve başarıları arasındaki ilişkiyi ortaya koyan iki yapısal model geliştirilmiş ve test edilmiştir. Bu modellerde, OYK' nin öğrencilerin

matematik dersine karşı tavırlarını ve akademik performanslarını etkileyebileceği önerilmektedir. Modeldeki diğer değişkenler kontrol altına alındıktan öğrencilerin matematiği öğrenmedeki öz yeterlilikleri OYKÖ alt boyutlarından öğretmen algısı ve akran iletişiminden daha etkin bulunmuştur (Winheller, Hattie ve Brown, 2011).

Zeynivand ve arkadaşları (2014); Tebriz'de üçüncü sınıf lise öğrencilerinin okul sosyal çevresi ve öğrencilerin araştırma yapmaya ilgilerinin OYK' ne etkisini araştırmak amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Çalışmaya 83 erkek ve 92 kız 175 öğrenci alınmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Okul Sosyal Çevre Anketi ve OYKÖ kullanılmıştır. Araştırmacı okul sosyal çevresini öğrencilerin motivasyonunun yüksek olduğu, takım çalışmasının olduğu, dostça ilişkilerin kurulduğu ve açık iletişimin kurulduğu açık sosyal çevre ve bunun tersi yaşantılardan oluşan kapalı sosyal çevre olarak iki kategoride incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre; okulların açık veya kapalı sosyal çevre özellikleri ile öğrencilerin araştırma yapmaya olan ilgileri arasında ve bu iki değişkenin OYK üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır. Korelasyon sonuçlarına göre; açık sosyal çevre ile OYK arasında olumlu ilişki vardır. Okulda açık sosyal çevreye sahip olan öğrenciler OYK' ni daha yüksek algılamaktadırlar. Elde edilen bulgulara göre; çevre özellikle okulda ki sosyal çevre öğrencilerin karakter gelişimi ve öğrenme deneyimleri üzerinde çok önemli etkilere sahiptir (Zeynivand ve arkadaşları, 2014).

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Tipi

Bu araştırma 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında Sivas il merkezinde bulunan liselerde öğrencilerin OYK ve ilişkili faktörleri belirlemek amacıyla tanımlayıcı, kesitsel tipte yapılmıştır.

3.2. Araştırmanın Yeri

Sivas il merkezinde 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında devlet okulu ve özel okul toplam 46 lise bulunmaktadır. Araştırmaya basit rastgele sayılar tablosu kullanılarak belirlenen 4 Anadolu Lisesi, 4 Özel Lise, 2 İmam Hatip Lisesi, 3 Mesleki ve Teknik Lise, 1 Güzel Sanatlar Lisesi ve 1 Fen Lisesi olmak üzere toplam 15 lise alınmıştır. Araştırma 2015-2016 eğitim ve öğretim yılı 2. Dönemde (bahar yarıyılı) Sivas ili merkezinde yer alan 15 lisede yapılmıştır.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Sivas il merkezde bulunan liselerde okuyan 9, 10, 11 ve 12. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Sivas il merkezinde 46 lise ve 22968 öğrenci (11635 kız, 11333 erkek) bulunmaktadır. Araştırmada evren birey sayısı bilindiği durumlarda örneklem seçiminde kullanılan formül kullanılarak örnekleme alınan birey sayısı hesaplanmıştır.

$$n = \frac{Nt^2S^2}{(N-1)d^2 + t^2S^2}$$

n=örnekleme alınacak kişi sayısı

N=evrendeki birey sayısı

α =yanılma düzeyi

d=olayın görülüş olasılığına göre yapılmak istenen \pm sapma miktarıdır

S=evren standart sapması

t (Serbestlik Derecesi)=1.96

t; ilgili serbestlik derecesindeki ve seçilen yanılma olasılığındaki t tablo değeridir ve bu rakamlar sabittir. $t=(\infty;0,01=2,58)$ $t=(\infty;0,05=1,96)$

Örnekleme seçimi yapılırken daha önce konuyla ilgili yapılan çalışmalar incelenmiş, evren standart sapması yapılan çalışmalardan 0,92 olarak alınmıştır. Çalışmada $\alpha=0,01$ $d=0,1$ ve $t=2,58S=0,92$ alınmış, evren birey sayısı bilindiği durumlarda örnekleme seçiminde kullanılan formül kullanılarak 22968 öğrenciden çalışmanın örnekleme 546 öğrenci alınmasına karar verilmiştir.

$$n = \frac{22968 \times 2,58^2 \times 0,92^2}{(22968 - 1) \times 0,1^2 + 2,58^2 + 0,92^2}$$

İkinci aşamada çalışmaya kaç tane lisenin alınacağına karar verilmiştir. Sivas il merkezinde bulunan tüm liseler sıralanmış, her lise bir küme kabul edilmiş ve evren temsil etme oranı göz önüne alınarak 46 liseden 15 lisenin seçilmesi durumunda $15/46=0,32$ (yüzde 32) olarak bulunmuştur. Seçilen örneklemin evreni temsil etme oranı yüzde 32'dir. (Bu oran %20 ile %80 arasında olmak zorundadır). 46 lise içerisinde 15 lise basit rastgele sayılar tablosu kullanılarak seçilmiş, örnekleme girecek liseler belirlendikten sonra hangi liseden kaç öğrenci alınacağı orantılı seçim yöntemi kullanılarak hesaplanmıştır ve belirlenen okullardan hangi sınıftan kaç öğrenci alınacağı yine orantılı seçim yöntemiyle hesaplanmıştır. Sınıf şubelerinde öğrenciler basit rastgele sayılar tablosu kullanılarak seçilmiştir.

Araştırmanın örneklemini Sivas il merkezinde bulunan tüm liseler (devlet ve özel) arasından örnekleme alınan 15 liseden 546 öğrenci (327 kız, 217 erkek) oluşturmuştur. Örnekleme alınan liseler ve öğrenci sayıları EK 1 ve EK 2' de verilmiştir.

Bağımsız Değişkenler: Yaş, cinsiyet, sınıf, kardeş sayısı, kronik hastalık durumu, anne ve babasının hayatta olma durumu, anne ve babasının eğitim durumu, anne ve babasının mesleği, anne ve babasının beraber ya da ayrı olma durumu, ailesiyle yaşama durumu, algıladığı ekonomik durum, kendi odasının olma durumu, okul takımı olma durumu ve okulda sosyal faaliyetlere katılma durumu, okul devamsızlığı yapma durumu, okul tekrarı yapma durumu, okula isteyerek gelme durumu, algıladığı okul başarı durumu, sigara kullanımı ve disiplin cezası almadır (EK.4).

Bağımlı Değişken: Liselerde Yaşam Kalitesi Ölçeğidir (EK.3).

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler araştırmacı tarafından geliştirilen ‘Kişisel Bilgi Formu’ ve Sarı ve arkadaşları (Sarı, Ötünç ve Erceylan, 2007) tarafından geliştirilen LİSEYKÖ kullanılarak toplanmıştır.

3.4.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından literatür taraması yapılarak oluşturulmuştur (İlğan, Oğuz, Yapar, 2013; Tunç ve Beşaltı, 2013). Kişisel bilgi formunda; öğrencilerin yaşı, cinsiyeti, sınıfı, anne ve babasının hayatta olma durumu, anne ve babasının eğitim durumu, mesleği, anne ve babasının beraber ya da ayrı olma durumu, öğrencinin ailesiyle yaşama durumu, algıladığı ekonomik durumu, devamsızlık yapma durumu, sınıf tekrarı yapma durumu, algıladığı okul başarı durumu, sigara kullanımı ve disiplin cezası alma durumu vb olmak üzere toplam 24 adet soru yer almaktadır.

3.4.2. Liselerde Yaşam Kalitesi Ölçeği (LİSEYKÖ)

Araştırma da verilerin toplanmasında Sarı, Ötünç ve Erceylan tarafından lise öğrencilerinin OYK’ ni ölçmek için 2007 yılında geliştirilen LİSEYKÖ kullanılmıştır. Ülkemizde bu ölçeğin dışında OYK’ nin lise düzeyinde ölçülmesinde kullanılabilecek başka bir veri toplama aracına rastlanamamıştır.

Sarı tarafından 2011 yılında LİSEYKÖ’ nin geçerlik ve güvenilirliğinin yeniden sınanması amacıyla Sarı, Ötünç ve Erceylan’ın (2007) kullandığı 122 maddelik havuz yeniden incelenmiş, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları tekrarlanmış ve analizlerinden elde edilen değerlere bakılarak, LİSEYKÖ’ nin; liselerdeki yaşam kalitesinin öğrenci algılarına göre ölçülmesinde kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir araç olduğu ifade edilmiştir.

LİSEYKÖ beşli derecelendirme ölçeği üzerinden (1. Kesinlikle Katılmıyorum – 5. Kesinlikle Katılıyorum) değerlendirilmektedir. LİSEYKÖ’ de 21’i (1, 7, 11, 12, 16, 21, 22, 23, 26, 31, 35, 38, 39, 40, 48, 49, 51, 55, 57, 60 ve 66. maddeler) olumlu; 14’ü (3, 5, 6, 14, 15, 18, 24, 25, 33, 50, 58, 59, 80 ve 81. maddeler) olumsuz ifade olan toplam 35 madde bulunmaktadır. Ölçekteki olumsuz ifadeler ters çevrilerek

puanlanmaktadır. Ölçekte “Öğretmenler”, “Okula yönelik olumlu duygular”, “Statü”, “Okul yöneticileri”, “Okula yönelik olumsuz duygular”, “Öğrenciler” ve “Sosyal etkinlikler” olmak üzere yedi boyut yer almaktadır. LİSEYKÖ’ de yer alan yedi alt ölçek toplam varyansın % 60.59’unu açıklamaktadır. Ölçeği geliştiren Sarı, Ötünç ve Erceylan (2007), ölçekte yer alan Okula yönelik olumlu duygular ve Okula yönelik olumsuz duygular alt ölçeklerinin birbirinin tersi ifadelerden oluştuğundan ve bu iki boyutun bir arada öğrencilerin okula yönelik duygularını bir bütün olarak daha iyi yansıtacağını belirterek bu iki alt ölçeğin toplamalarının alınarak “Okula Yönelik Duygular” adı altında tek bir boyut olarak değerlendirilmesini önermişlerdir. Hem alt ölçekler bazında hem de toplam puanlar üzerinden analiz edilebilen LİSEYKÖ’ nden alınabilecek en düşük puan 40, en yüksek puan ise 200’dür. Ölçek toplam varyansın %60.59’unu açıklamaktadır. Ölçekte yer alan alt boyutlar, madde sayıları ve Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları şöyledir:

“Öğretmenler” boyutu; öğretmenlerin öğrencilerle olan iletişimlerinin niteliği ve mesleki anlamda kendilerini geliştirme düzeylerini ölçmektedir ve **“Öğretmenlerimiz, dersleri daha zevkli hale getirmek için ellerinden geleni yapmaktadır.”** şeklinde ifade edilmektedir. Altı maddeden oluşan bu boyuta ait Faktör yükleri .48 –.78; toplam madde-toplam puan korelasyonları .54- .78 arasında ve Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı ise .86’dır.

“Okula yönelik olumlu duygular” boyutu öğrencilerin okula yönelik olumlu duygularını ölçmeyi hedeflemektedir ve beş maddeden oluşmaktadır ve **“Bu okulun öğrencisi olmak beni gururlandırıyor”, “Ailem beni başka bir okula göndermek istese çok üzülürüm”** şeklinde ifade edilmektedir. Bu boyuta ilişkin faktör yükleri .56 - .80; madde – toplam puan korelasyonları .56-.74 ve Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı .85 olarak hesaplanmıştır.

“Statü” boyutu; öğrencilerin okulda birey olarak kendilerini önemli ve değerli hissetme düzeylerini belirlemeyi hedeflemektedir ve **“Okuldaki birçok kişinin bana güvendiğini düşünüyorum”, “Okuldaki arkadaşlarım arasında önemli bir yerim vardır”** şeklinde ifade edilmektedir. Statü boyutuna ilişkin beş madde bulunmaktadır ve bu maddelerin faktör yükleri .50-.78; madde-toplam puan korelasyonları .28-.74 ve Cronbach Alpha değeri de .78’dir.

“Okul yöneticileri” boyutu; okuldaki yöneticilerin öğrencilerle olan iletişim biçimleri, okulda öğrencilerin sorunlarına yönelik duyarlılıklarını ölçmeyi hedeflemektedir, **“Müdür, okulumuzla ilgili kararları verirken öğrencilerin de fikrini sorar”**, **“Okulla ilgili bir sorunum olduğunda, müdürümüzün odasına gidip rahatlıkla konuşabilirim”** şeklinde ifade edilmektedir ve beş maddeden oluşmaktadır. Okul yöneticileri boyutuna ilişkin faktör yükleri .63-.78; madde-toplam puan korelasyonları .50-.68 ve Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı .81 olarak hesaplanmıştır.

“Okula yönelik olumsuz duygular” boyutu; öğrencilerin okula yönelik olumsuz duygularını ölçmeyi hedeflemektedir ve **“Her gün okula gelmek, benim için bir işkence gibidir”**, **“Okuldayken kendimi huzursuz hissediyorum”** şeklinde ifade edilmektedir ve dört maddeden oluşmaktadır. Okula yönelik olumsuz duygular boyutuna ilişkin faktör yükleri .65-.76; madde-toplam puan korelasyonları .62-.69 arasında ve Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı da .82’dir.

“Öğrenciler” boyutu; öğrencilerin okulda birbirleriyle olan iletişimlerinin niteliğini ölçmeyi hedeflemektedir. Ölçekte öğrencilerin birbirleriyle iletişimlerinin niteliğini ölçmek amacıyla **“Öğrencilerin çoğu birbirine kırıncı davranmaktadır”**, **“Öğrencilerin çoğu birbirini kıskanmaktadır”** şeklinde ifadeler bulunmaktadır. Altı maddeden oluşan öğrenciler boyutuna ait faktör yükleri .49-.69; madde-toplam puan korelasyonları .28-.58 ve Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı ise .70’tir.

“Sosyal etkinlikler” boyutu; öğrencilerin okulda sosyal etkinliklere katılma ve desteklenme durumlarıyla ilişkilidir ve **“Bu okulda, öğrencilerin sadece derslerle ilgili yaptıkları etkinlikler desteklenmektedir ”** şeklinde ifade edilmektedir. Sosyal etkinlikler boyutuyla ilişkili dört madde bulunmaktadır ve bu maddelerin faktör yükleri .51-.69, madde-toplam puan korelasyonları .43-.51 olan bu dört maddeye ait Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .68’dir.

3.5. Veri Toplama Araçlarının Uygulanması

Araştırmacı örnekleme alınan okullara giderek öğrencileri araştırma hakkında bilgilendirmiş ve velilere onam formu göndererek bilgilenmelerini sağlamıştır. Daha sonra planlanan tarihte tekrar okullara giderek araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilere kişisel bilgi formu ve ölçek uygulanmıştır. Veriler 15 Mayıs- 15 Haziran

tarihleri arasında eğitimi aksatmayacak şekilde toplanmıştır. Formların doldurulması ortalama 15-20 dakika sürmüştür. Kişisel bilgi formu ve ölçek araştırmayı kabul eden öğrencilere araştırmacı tarafından ders saati sırasında dağıtılarak, formları öğrencilerin kendi kendilerine doldurmaları sağlanmış, formların doldurulması sırasında araştırmacı öğrencilerin yanında bulunmuş, doldurma işlemi bittikten sonra formlar araştırmacı tarafından toplanmıştır.

3.6. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırma sonucunda OYKÖ' nin alt boyutları ve toplam puan hesaplanmış, araştırmada ölçeği değerlendirmek için toplam puan esas alınmıştır. Ölçekten alınan toplam puanın yüksek olması OYK' nin yüksek algılandığını, düşük olması ise, bireylerin OYK' ni yetersiz bulduklarını göstermektedir. Çalışmamızdan elde edilen veriler SPSS (Veri 22.0) programına yüklenerek değerlendirilmiştir.

Verilerin değerlendirilmesinde parametrik test varsayımları yerine getirildiğinde (Kolmogorof-Simironov) bağımsız iki grup karşılaştırılırken; iki ortalama arasındaki farkın önemlilik testi, bağımsız ikiden fazla grup karşılaştırılırken; Varyans Analizi, Tukey Testi kullanılmıştır. Parametrik test varsayımları yerine getirilemediğinde bağımsız iki grup karşılaştırılırken; Manwhitney-U Testi, bağımsız ikiden fazla grup karşılaştırılırken; Kruskal-Wallis Testi kullanılmıştır. Veriler tablolarda aritmetik ortalama, standart sapma, min. değer, max. değer, birey sayısı ve yüzdesi şeklinde belirtilip yanılma düzeyi $p < 0.05$ olarak alınmıştır.

3.7. Araştırmanın Süresi

Araştırma Eylül 2013 tarihinde planlanmaya başlamış, 2015 Aralık ayında tez önerisi olarak sunulmuştur. Tez önerisinin kabulünden sonra gerekli izinler 2016 Mayıs ayında alınmış, 15 Mayıs- 15 Haziran tarihleri arasında veriler toplanmış, Temmuz-Ağustos ayında veri girişleri tamamlanmış, Eylül- Ekim ayında değerlendirilmiş, 2016 Kasım ve 2017 Nisan ayı arasında tez yazımı tamamlanmıştır.

3.8. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın her aşaması etik ilkelere uygun olarak yürütülmüştür. Uygulamaya geçmeden önce etik kuruldan (25.03.2016 tarihli, 2016-03/34 sayılı) (EK.6) ve liselerde çalışma yapabilmek için İl Milli Eğitim Müdürlüğünden (11. 05. 2016 tarihli, 92255297 -605.01-E.5269524 sayılı) (EK.7) yazılı izinler alınmıştır. Bilgilendirilmiş onam formu (EK 5) öğrenci velilerine gönderilerek okumaları sağlanmış ve araştırma hakkında öğrenci ve veliler bilgilendirilmiştir.

4. BULGULAR

Tablo 1. Çalışmaya alınan öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerinin dağılımı (n=546)

Tanımlayıcı özellikler	Sayı	Yüzde
Cinsiyet		
Kız	327	59.9
Erkek	219	40.1
Yaş		
15-17 yaş	434	79.4
18 yaş ve üzeri	112	20.6
Sınıf		
9.sınıf	170	31.1
10.sınıf	144	26.4
11.sınıf	127	23.3
12.sınıf	105	19.2
Kardeş sayısı		
Bir	77	14.1
İki	147	26.9
Üç ve üzeri	318	58.3
Kardeşi yok	4	0.7
Aileyle birlikte yaşama durumu		
Evet	502	91.9
Hayır	44	8.1
Ekonomik durum		
İyi	279	51.1
Orta	255	46.7
Kötü	12	2.2
Kendine ait odanın varlığı		
Var	370	67.8
Yok	176	32.2

Tablo 1’de çalışmaya alınan öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerinin dağılımı yer almaktadır. Tablo incelendiğinde öğrencilerin %59.9’unun kız, %79.4’ünün 15-17 yaşında, %31.1’inin 9.sınıf, %19.2’sinin 12.sınıf öğrencisi, %58.3’ünün üç ve üzerinde kardeşi olduğu, %91.9’unun ailesiyle birlikte yaşadığı, %51.1’inin ekonomik durumunun iyi, %2.2’sinin ekonomik durumunun kötü olduğu ve %67.8’inin kendine ait odasının olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin kronik hastalık varlığı ve kronik hastalıkların dağılımı

Kronik hastalık varlığı(n=546)	Sayı	Yüzde
Evet	71	13.0
Hayır	475	87.0
Kronik hastalıklar(n=71)		
Solunum sistemi hastalıkları	13	18.4
Kalp hastalıkları	12	16,9
Kan hastalıkları	5	7.0
Eklem ve bağ doku hastalıkları	5	7.0
Sinir sistemi hastalıkları	5	7.0
Ortopedik hastalıklar	4	5.7
Psikiyatrik hastalıklar	3	4.2
Endokrin sistem hastalıkları	2	2.8
Nefrolojik hastalıklar	2	2.8
Alerji hastalıkları	1	1.4
Dermatolojik hastalıklar	1	1.4
Cevapsız	18	25.4

Tablo 2’de öğrencilerin kronik hastalık varlığı ve kronik hastalıklarının dağılımı verilmiştir. Öğrencilerin %13.0’ının bir kronik hastalığının olduğu ve ilk iki sırada solunum sistemi hastalıkları (%18.4) ve kalp hastalıkları (%16.9) yer almaktadır.

Tablo 3. Öğrencilerin ailelerinin özelliklerinin dağılımı (n=546)

Ailenin özellikleri	Sayı	Yüzde
Annenin öğrenim durumu		
Okuryazar değil	24	4.4
İlköğretim (ilk/orta)	326	59.7
Lise	123	22.5
Lisans ve üzeri	73	13.0
Hayatta değil	2	0.4
Annenin mesleği		
Çalışmıyor	457	83.7
Memur	45	8.2
Serbest meslek	17	3.1
İşçi	25	4.6
Hayatta değil	2	0.4
Babanın öğrenim durumu		
Okuryazar değil	3	0.5
İlköğretim (ilk/orta)	217	39.7
Lise	184	33.7
Lisans ve üzeri	129	23.7
Babanın mesleği		
Çalışmıyor	15	2.7
Memur	143	26.2
Serbest meslek	177	32.4
Diğer*	169	31.0
İşçi	29	5.3

*diğer= öğrenciler diğer seçeneğini işaretlemiş fakat meslek ismi yazmamışlardır.

Tablo 3'te öğrencilerin ailesine yönelik özelliklerinin dağılımı yer almaktadır. Öğrencilerin annesinin %34.2'sinin ilkokul mezunu ve %13'ünün lisans ve üstü eğitim aldığı, %83.7'sinin çalışmadığı saptanmıştır. Babalarının ise %18.5'inin ilkokul mezunu olduğu,%23.2'sinin lisans ve üstü eğitim aldığı %32.4'ünün serbest çalıştığı %26.2'sinin memur olduğu, %99.6'sının annesinin hayatta olduğu ve %97.6'sının babasının hayatta olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin okula yönelik özelliklerinin dağılımı (n=546)

Okulla ilgili özellikler	Sayı	Yüzde
Başarı durumu*		
İyi	287	52.6
Orta	203	37.2
Kötü	56	10.3
Sınıf tekrarı durumu		
Evet	85	15.6
Hayır	461	84.4
Okula isteyerek gelme durumu		
Evet	344	63.0
Hayır	202	37.0
Devamsızlık yapma durumu		
Evet	127	23.3
Hayır	419	76.7
Devamsızlık yapma nedenleri (n=127)		
Zorunlu olmayan nedenler	120	71.7
Zorunlu nedenler	31	24.4
İfade etmek istemeyen	5	3.9
Disiplin cezası alma durumu(n=546)		
Evet	63	11.5
Hayır	483	88.5
Disiplin cezası alma nedenleri (n=63)		
Kavga nedeniyle	20	31.7
Sigara içerken yakalanmak	12	19.1
Söylemek istemiyor	8	12.7
Arkadaş ortamı nedeniyle	6	9.5
Okula geç kalma	5	7.9
Yanlış anlaşılma	4	6.3
Okul törenine katılmama	3	4.8
Kopya çekmek	2	3.2
Okul müdürüyle sorun yaşama	1	1.6
Kılık kıyafet nedeniyle	1	1.6
Sınıf düzenini bozma	1	1.6

*Öğrencilerin başarı durumu kendi ifadelerine göre belirtilmiştir.

Öğrencilerin okula yönelik özelliklerinin dağılımı incelendiğinde %52.6'sının başarı durumunun iyi, %10.3'ünün kötü olduğu, %15.6'sının sınıf tekrarı yaptığı, %37.0'sinin okula isteyerek gelmediği, %23.3'ünün devamsızlık yaptığı, devamsızlık nedenlerinde %71.7 ile okuldan sıkılma, okulu sevmeme gibi zorunlu olmayan nedenlerden dolayı olduğu, %11.5'inin disiplin cezası aldığı, %31.7'sinin kavga nedeniyle,%19.1'inin sigara içerken yakalandığı için disiplin cezası aldığı bulunmuştur.

Tablo 5. Öğrencilerin okulda sosyal ve spor faaliyetlerine katılma durumlarının dağılımı (n=546)

Sosyal ve spor faaliyetlerine katılma durumları	Sayı	Yüzde
Okul takımının varlığı		
Var	363	66.5
Yok	183	33.5
Okul takımında yer alma		
Evet	86	15.8
Hayır	460	84.2
Sporcu lisansının olma durumu		
Var	163	29.9
Yok	383	70.1
Sosyal faaliyetlere katılma durumu		
Evet	267	48.9
Hayır	279	51.1

Tablo 5'te öğrencilerin okulda sosyal ve spor faaliyetlerine katılma durumlarının dağılımı incelendiğinde, okulların %66.5' inde okul takımı olduğu, öğrencilerin %29.9'unun sporcu lisansının olduğu, %15.8'inin okul takımında oynadığı, %48.9'unun okulda sosyal faaliyetlere katıldığı bulunmuştur.

Tablo 6. Öğrencilerin sigara içme durumlarının dağılımı (n=546)

Öğrencilerin sigara içme durumları ve içilen sigara miktarı	Sayı	Yüzde
Sigara içme durumu		
Evet	97	17.8
Hayır	449	82.2
Bir günde içilen sigara miktarı(n=97)		
4 ve altı	24	24.7
5-10 adet	18	18.6
11-15 adet	5	5.2
16-20 adet	34	35.0
20 adetten fazla	16	16.5

Öğrencilerin sigara içme durumlarının dağılımı incelendiğinde; öğrencilerin %17.8'inin sigara kullandığı, sigara kullananların %35.0'nin günde 15 ile 20 adet arası sigara içtiği, %16.5'inin 1(bir) paketten fazla sigara içtiği bulunmuştur.

Tablo 7. Öğrencilerin OYK puan ortalamalarının dağılımı (n=546)

OYK alt boyutları	Min.	Max.	\bar{X}	Ss
Öğretmenler	6,00	30,00	19,09	6,82
Öğrenciler	14,00	70,00	46,72	9,35
Okula yönelik duygular	4,00	20,00	12,66	5,21
Okul yönetimi	4,00	20,00	9,76	4,79
Statü	5,00	48,00	17,02	4,67
Sosyal etkinlik	3,00	15,00	8,33	3,47
Toplam puan	36,00	180,00	113,58	18,28

Tablo 7’de Öğrencilerin OYK puan ortalamalarının dağılımı yer almaktadır. Tablo incelendiğinde öğrencilerin toplam OYK puan ortalamalarının $113,58 \pm 18,28$ olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin OYK alt boyutlarından ilk sırada ‘Öğrenci’ boyutu ($46,72 \pm 9,35$), ikinci sırada ise ‘Öğretmenler’ boyutunun ($19,09 \pm 6,82$) puan ortalaması yüksek bulunmuştur. En düşük ortalama ise ‘Statü’ alt boyutu ($17,02 \pm 4,67$) ve ‘Okul yönetimi’ ($9,76 \pm 4,79$) alt boyutlarında bulunmuştur.

Tablo 8. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre OYK puan ortalamalarının dağılımı (n=546)

OYK alt Boyutları	Cinsiyet		İstatistiksel analiz	
	Kız (n=327) $\bar{X} \pm Ss$	Erkek (n=219) $\bar{X} \pm Ss$	t	P
Öğretmenler	19.52±6.73	18.45±6.92	1.81	0.071
Öğrenciler	47.67±9.35	45.31±9.19	2.90	0.004*
Okula yönelik duygular	12.22±5.31	13.32±4.99	2.42	0.015*
Okul yönetimi	10.24±4.90	9.05±4.53	2.87	0.004*
Statü	17.19±4.71	16.78±4.59	1.01	0.309
Sosyal etkinlik	7.97±3.43	8.86±3.46	2.97	0.003*
Toplam puan	114.81±17.79	111.74±18.88	1.91	0.056

*p<0.05

Öğrencilerin cinsiyetine göre OYK puan ortalamaları karşılaştırıldığında öğrencilerin cinsiyeti ile OYK alt boyutlarından öğrenci, okula yönelik duygular, okul yönetimi ve sosyal etkinlik puan ortalamaları arasındaki farklılık önemli bulunurken ($p < 0.05$), öğretmenler, statü ve toplam puan ortalamaları yönünden farklılık önemsiz bulunmuştur ($p > 0.05$).

Tablo 9. Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre OYK puan ortalamalarının dağılımı (n=546)

OYK alt boyutları	Sınıf düzeyi				İstatistiksel analiz F± p
	9.Sınıf (n=170)	10.Sınıf (n=144)	11.Sınıf (n=127)	12.Sınıf (n=105)	
	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	
Öğretmenler	20.97± 6.58	18.87± 6.24	19.08± 6.80	16.38± 7.13	10.36± 0.001*
Öğrenciler	48.00± 9.17	47.80± 9.34	45.39± 7.99	44.81± 10.67	4.06± 0.007*
Okula yönelik duygular	11.26± 5.29	12.61± 5.12	13.41± 4.89	14.08± 5.08	7.85± 0.001*
Okul yönetimi	10.02± 4.58	10.06± 4.80	9.36± 4.70	9.42± 5.21	0.83± 0.474
Statü	17.23± 4.28	17.40± 5.20	16.92± 4.02	16.29± 5.19	1.28± 0.278
Sosyal etkinlik	8.16± 3.50	8.27± 3.50	8.91± 3.31	7.97± 3.52	1.71± 0.163
Toplam puan	115.61±1 7.42	115.02± 17.47	113.10± 14.88	108.84± 23.21	3.40± 0.018*

*p<0.05

OYK alt boyutları ve OYK toplam puan ortalamaları, sınıf düzeyine göre karşılaştırıldığında farklılık önemli bulunmuştur (p<0.05). Sınıflara ait değerler ikişerli karşılaştırıldığında öğrencilerin öğretmenler boyutunda, 9.sınıfla, 10.sınıf, 9.sınıfla 12. sınıf, 10. sınıfla 12. sınıf, 11. sınıfla 12. sınıf arasında farklılık küçük olan sınıf lehine önemli bulunmuştur (p<0.05). Sınıflara göre öğrenci boyutu puanları karşılaştırıldığında; 9. sınıfla, 12. sınıf arasındaki farklılık 9. sınıf lehine önemli bulunmuştur (p<0.05). Sınıflara göre okula yönelik duygular boyutu puanları karşılaştırıldığında 9.sınıfla 11.sınıf ve 9.sınıfla 12.sınıf arasında farklılık büyük olan sınıf lehine önemli bulunmuştur (p<0.05). Okul yönetimi, statü ve sosyal etkinlik yönünden sınıflara ilişkin puanlar karşılaştırıldığında farklılık önemsiz bulunmuştur (p>0.05). Toplam puan yönünden sınıflar karşılaştırıldığında farklılık önemli bulunmuştur. Puanlar sınıflara göre ikişerli karşılaştırıldığında; 9. sınıfla, 12. sınıf arasında ve 10.sınıfla, 12. sınıf arasında farklılık önemli bulunurken diğer sınıflar arasında farklılık önemsiz bulunmuştur.

Tablo 10. Öğrencilerin anne eğitim durumuna göre OYK puan ortalamalarının dağılımı (n=544)

OYK alt boyutları	Anne eğitim düzeyi							İst. analiz
	Okur yazar değil (n=24)	İlkokul (n=187)	Orta okul (n=139)	Lise (n=123)	Ön lisans (n=35)	Lisans (n=13)	Lisans üstü (n=23)	
	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	
Öğretmenler	19.83±6.93	19.65±6.63	18.44±6.99	18.75±7.26	20.65±5.57	18.30±8.54	17.73±5.50	0.99±0.427
Öğrenciler	47.17±12.25	48.48±9.55	45.54±9.13	46.22±9.30	46.40±8.13	44.46±8.04	44.13±6.98	1.98±0.066
Okula yönelik duygular	11.20±6.07	12.04±5.01	13.05±5.33	13.16±5.23	12.71±5.15	12.92±4.69	13.95±5.38	1.31±0.251
Okul yönetimi	9.58±4.88	10.18±4.71	9.58±4.76	9.45±5.03	10.60±5.20	9.07±4.90	8.56±3.27	KW=4.95 p=0.549
Statü	17.00±5.16	17.49±4.45	16.81±5.13	16.45±4.71	18.57±3.08	16.61±4.33	15.95±4.25	1.53±0.163
Sosyal etkinlik	8.79±4.28	8.26±3.40	8.16±3.38	8.30±3.61	8.25±3.38	9.61±3.52	8.91±3.32	KW=3.1 p=0.786
Toplam puan	113.48±23.94	116.13±18.38	111.53±18.18	112.26±19.23	117.20±14.74	111.00±14.21	109.26±9.40	1.49±0.177

Öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre OYK alt boyutları ve OYK toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında öğretmenler, öğrenci, okula yönelik duygular, statü, okul yönetimi, sosyal etkinlik ve toplam puan ortalamaları arasında farklılık önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$)

Tablo 11. Öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre OYK puan ortalamalarının dağılımı (n=533)

OYK alt boyutları	Baba eğitim düzeyi							
	Okur yazardeğil (n=3)	İlkokul (n=101)	Ortaokul (n=116)	Lise (n=184)	Önlisans (n=23)	Lisans (n=60)	Lisans üstü (n=46)	İst.analiz
	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	F± p
Öğretmenler	11.66±5.03	20.76±6.62	19.14±6.74	18.78±6.72	18.34±7.52	20.03±6.88	17.43±6.36	2.06±0.054
Öğrenciler	45.66±7.09	47.83±9.34	47.30±9.19	47.12±9.78	45.95±8.57	45.65±8.72	44.20±8.84	1.22±0.283
Okula yönelik duygular	20.00±0.001	11.30±4.99	12.07±5.40	13.05±4.99	13.95±6.09	12.40±5.10	14.49±4.83	2.09±0.060
Okul yönetimi	4.00±0.001	10.21±4.69	10.00±4.41	9.81±5.07	9.86±5.41	9.56±4.97	9.03±4.25	1.16±0.318
Statü	14.33±4.61	17.03±4.58	17.18±4.27	17.72±4.98	16.13±4.17	16.83±4.31	14.90±4.86	2.00±0.060
Sosyal etkinlik	9.66±4.61	7.72±3.09	8.34±3.54	8.41±3.58	8.52±3.46	8.46±3.51	8.88±3.39	0.66±0.719
Toplam puan	105.33±14.57	114.88±19.28	113.96±16.53	114.93±20.45	112.27±14.34	113.00±14.60	108.96±15.86	1.06±0.388

Öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre OYK alt boyutları ve OYK toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında öğretmenler, öğrenci, okula yönelik duygular, statü, okul yönetimi, sosyal etkinlik ve toplam puan ortalamaları arasında farklılık önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Tablo 12. Öğrencilerin anne mesleğine göre OYK puan ortalamalarının dağılımı (n=544)

OYK alt boyutları	Anne mesleği				İstatistiksel analiz
	Ev hanımı (n=457)	Memur (n=45)	Serbest meslek (n=17)	İşçi (n=25)	
	$\bar{X}\pm Ss$	$\bar{X}\pm Ss$	$\bar{X}\pm Ss$	$\bar{X}\pm Ss$	KW/F±p
Öğretmenler	19.12±6.86	19.95±6.55	19.05±6.41	17.08±7.046	2.89 ±0.408
Öğrenciler	47.13±9.59	44.64±8.28	43.52±8.11	45.80±6.73	5.67± 0.128
Okula yönelik duygular	12.56±5.17	11.68±5.68	14.47±5.39	14.96±4.42	7.80±0.062
Okul yönetimi	9.80±4.80	10.24±4.93	9.52±4.62	8.52±4.36	7.80±0.062
Statü	16.95±4.73	17.60±4.02	18.11±5.02	17.12±4.17	2.72±0.436
Sosyal etkinlik	8.26±3.51	8.37±3.27	9.29±3.05	8.68±3.59	1.78±0.618
Toplam puan	113.80±18.73	112.51±17.83	114.00±14.70	112.16±12.44	0.51±0.915

*n=544 (2 öğrencinin annesi hayatta değil)

Öğrencilerin anne mesleğine göre OYK alt boyutları ve OYK toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında öğretmenler, öğrenci, okula yönelik duygular, statü, okul yönetimi, sosyal etkinlik ve toplam puan ortalamaları yönünden farklılık önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Tablo. 13. Öğrencilerin babalarının mesleğine göre OYK puan ortalamalarının dağılımı(n=533)

OYK alt boyutları	Baba mesleği					İst. Analiz KW/F ±p
	Çalışmıyor (n=15)	Memur (n=143)	Serbest meslek (n=177)	İşçi (n=29)	Diğer (n=169)	
	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	
Öğretmenler	18.26 ± 7.95	19.08± 6.64	19.64± 6.94	18.51± 6.37	18.94±6.76	3.87±0.568
Öğrenciler	45.13± 9.31	44.76± 9.47	48.72± 9.60	46.34± 11.15	46.62±8.28	11.73±0.058
Okula yönelik duygular	14.20± 5.25	12.61± 5.30	13.18± 5.33	10.79± 5.08	12.22±4.96	9.43±0.093
Okul yönetimi	9.06 ± 4.39	9.16± 4.78	10.47± 4.99	10.44± 4.37	9.65±4.70	9.76±0.082
Statü	16.06 ± 3.93	16.61± 5.33	17.29± 4.45	17.44± 4.92	17.23±4.33	6.96±0.223
Sosyal etkinlik	8.66 ± 3.71	8.40± 3.37	8.34± 3.66	6.96 ± 2.88	8.46±3.36	4.90±0.427
Toplam puan	111.40± 17.58	110.66± 17.00	117.62± 19.69	110.52± 23.06	113.08±16.37	16.72±0.005*

*p<0.05

Öğrencilerin babalarının mesleğine göre OYK alt boyutları ve OYK toplam puanı ortalamaları karşılaştırıldığında öğrencilerin öğretmenler, öğrenci, okula yönelik duygular, statü, okul yönetimi ve sosyal etkinlik boyutlarında farklılık önemsiz bulunmuştur (p>0.05). Ancak öğrencilerin babalarının mesleği ile OYK toplam puan ortalamaları arasındaki farklılık önemli bulunmuştur (p<0.05). Puanlar ikiye karşılaştırıldığında memur ve serbest meslek arasındaki farklılık önemli bulunurken (p<0.05), diğer meslekler arasındaki farklılık önemsiz bulunmuştur (p>0.05).

Tablo 14. Öğrencilerin anne ve babanın beraber olma durumuna göre OYK puan ortalamalarının dağılımı (n=546)

OYK alt boyutları	Anne ve babanın beraber olma durumu		
	Beraber	Beraber değil	İst. Analiz
	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	P
Öğretmenler	19.32±6.72	14.96±7.48	0.002*
Öğrenciler	46.84±9.23	44.60±11.32	0.348
Okula yönelik duygular	12.54±5.21	14.8±94.73	0.017*
Okul yönetimi	9.86±4.81	8.00±4.10	0.035*
Statü	17.15±4.64	14.75±4.68	0.008*
Sosyal etkinlik	8.34±3.46	8.10±3.71	0.691
Toplam puan	114.03±17.97	105.32±22.04	0.036*

*p<0.005

Öğrencilerin anne ve babalarının beraber olma durumuna göre OYK alt boyutları ve OYK toplam puanı ortalamaları karşılaştırıldığında; öğrencilerin öğretmenler, okula yönelik duygular, okul yönetimi, statü ve toplam puan ortalamaları yönünden farklılık önemli bulunurken ($p < 0.05$), öğrenci ve sosyal etkinlik boyutu yönünden farklılık önemsiz bulunmuştur ($p > 0.05$).

Tablo 15. Öğrencilerin kardeş sayısına göre OYK puan ortalamalarının dağılımı (n=546)

OYK alt boyutları	Kardeş sayısı						İst. analiz
	Bir (n=77)	İki (n=147)	Üç (n=150)	Dört (n=94)	Beş ve üzeri (n=74)	Kardeşi yok (n=4)	
	$\bar{X}\pm Ss$	$\bar{X}\pm Ss$	$\bar{X}\pm Ss$	$\bar{X}\pm Ss$	$\bar{X}\pm Ss$	$\bar{X}\pm Ss$	
Öğretmenler	18.66±6.52	18.72±6.63	20.00±6.85	18.77±7.05	19.02±7.14	15.75±7.50	4.29±0.507
Öğrenciler	45.75±9.91	46.18±7.47	47.31±9.82	47.82±9.66	46.31±10.91	45.25±2.62	4.82±0.437
Okula yönelik duygular	13.58±5.32	13.41±4.67	12.45±5.10	11.55±5.62	11.98±5.43	14.00±7.65	9.52±0.056
Okul yönetimi	9.76±4.61	9.87±4.49	9.54±5.01	10.17±4.93	9.66±5.05	7.00±1.41	2.47±0.780
Statü	16.61±4.65	16.95±4.36	17.46±5.14	17.09±4.37	16.56±4.70	19.00±3.00	2.23±0.815
Sosyal etkinlik	7.89±3.18	8.17±3.39	8.34±3.47	8.67±3.66	8.37±3.58	13.00±2.16	8.54±0.129
Toplam puan	112.24±19.10	113.30±15.22	115.00±19.43	114.10±17.57	111.93±21.67	109.67±11.70	F=0.44 P=0.816

Öğrencilerin kardeş sayısı OYK alt boyutları ve OYK toplam puanı ortalamaları ile karşılaştırıldığında öğrencilerin okula yönelik duygu, öğrenci, okula yönelik olumsuz duygu, statü, okul yönetimi, sosyal etkinlik ve toplam puan açısından farklılık önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$)

Tablo 16. Öğrencilerin aileyle yaşama durumuna göre OYK puan ortalamalarının dağılımı (n=546)

OYK alt boyutları	Aileyle birlikte yaşama durumu			
	Birlikte yaşayan (n=502)	Birlikte yaşamayan (n=44)	İstatistiksel Analiz	
	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	t	P
Öğretmenler	19.29±6.77	16.79±7.06	-	0.024*
Öğrenciler	47.01±9.25	43.45±9.99	-	0.018*
Okula yönelik duygular	12.56±5.22	13.79±5.04	-	0.145
Okul yönetimi	9.89±4.81	8.34±4.30	-	0.033*
Statü	17.15±4.67	15.54±4.42	-	0.018*
Sosyal etkinlik	8.34±3.45	8.22±3.67	-	0.759
Toplam puan	114.23±18.04	106.16±19.49	2.82	0.005*

*p<0.05

Öğrencilerin ailesi ile bir arada yaşama durumu OYK alt boyutları ve OYK toplam puanı ortalamaları ile karşılaştırıldığında öğretmenler, öğrenci, okul yönetimi, statü ve toplam puan yönünden farklılık önemli bulunurken (p<0.05), okula yönelik duygular ve sosyal etkinlik yönünden farklılık önemsiz bulunmuştur (p>0.05).

Tablo 17. Öğrencilerin ekonomik durumuna göre OYK puan ortalamalarının dağılımı (n=546)

OYK alt boyutları	Ekonomik durum			
	İyi (N=279)	Orta(n=255)	Kötü (N=12)	İst. Analiz
	$\bar{X}\pm Ss$	$\bar{X}\pm Ss$	$\bar{X}\pm Ss$	KW/F±p
Öğretmenler	19.46±6.64	18.75±6.96	17.75±8.15	Kw=1.48 p= 0.475
Öğrenciler	46.89±9.37	46.68±9.34	43.91±9.27	0.58±0.558
Okula yönelik duygular	12.37±5.18	12.94±5.20	13.50±6.17	0.930±.392
Okul yönetimi	9.78±4.69	9.79±4.89	8.83±5.16	Kw=0.69 p=0.706
Statü	17.27±4.25	16.76±5.10	16.91±4.46	0.77 ±0.459
Sosyal etkinlik	8.10±3.45	8.50±3.41	9.91±4.60	2.17±0.114
Toplam puan	113.89±17.51	113.36±18.80	110.83±25.21	0.19±0.825

Öğrencilerin ekonomik durumu ile OYK alt boyutları ve OYK toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında öğretmenler, öğrenci, okula yönelik duygular, statü, okul yönetimi, sosyal etkinlik ve toplam puan açısından farklılık önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$)

Tablo 18. Öğrencilerin kendilerine ait odasının olma durumuna göre OYK puan ortalamalarının dağılımı (n=546)

OYK alt boyutları	Kendine ait odanın olma durumu			
	Odası var (n=370)	Odası yok (n=176)	İst. Analiz	
	$\bar{X}\pm Ss$	$\bar{X}\pm Ss$	t	P
Öğretmenler	19.09±6.70	19.10±7.09	0.01	0.990
Öğrenciler	46.52±8.67	47.16±10.66	0.74	0.450
Okula yönelik duygular	12.81±5.17	12.34±5.29	0.98	0.326
Okul yönetimi	9.94±4.79	9.39±4.76	-	0.178
Statü	17.21±4.41	16.64±5.16	1.33	0.181
Sosyal etkinlik	8.37±3.41	8.25±3.61	-	0.673
Toplam puan	113.93±16.87	112.83±20.98	0.65	0.541

Öğrencilerin kendi odalarının olma durumu OYK alt boyutları ve OYK toplam puan ortalamaları ile karşılaştırıldığında öğrencilerin öğretmenler, öğrenci, okula yönelik duygular, statü, okul yönetimi, sosyal etkinlik ve toplam puan açısından farklılık önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Tablo 19. Öğrencilerin okula isteyerek gelme durumuna göre OYK puan ortalamalarının dağılımı (n=546)

OYK alt boyutları	Okula isteyerek gelme durumu			
	İsteyerek gelme (n=344)	İsteyerek gelmeme (n=202)	İst. Analiz	
	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	t	P
Öğretmenler	21.24±6.15	15.44±6.35	10.50	0.001*
Öğrenciler	47.15±8.76	46.00±10.25	1.39	0.163
Okula yönelik duygular	11.83±5.06	14.07±5.16	4.94	0.001*
Okul yönetimi	9.94±4.86	9.46±4.66	-	0.244
Statü	17.61±4.12	16.03±5.33	3.84	0.001*
Sosyal etkinlik	8.32±3.31	8.33±3.73	-	0.938
Toplam puan	116.08±15.95	109.35±21.03	4.20	0.001*

*p<0.05

Öğrencilerin okula isteyerek gelme durumu OYK alt boyutları ve OYK puan ortalamaları karşılaştırıldığında öğrencilerin öğretmenler, okula yönelik duygular, statü, toplam puan yönünden farklılık önemli bulunurken (p<0.05), öğrenci, okul yönetimi ve sosyal etkinlik yönünden farklılık önemsiz bulunmuştur (p>0.05).

Tablo 20. Okul takımı olması durumuna göre öğrencilerin OYK puan ortalamalarının dağılımı (n=546)

OYK alt boyutları	**Okul takımı olması durumu			
	Takım olan (n=363)	Takım olmayan (n=183)	İstatistiksel analiz	
	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	t	P
Öğretmenler	19.83±6.54	17.63±7.15	3.58	0.001*
Öğrenciler	46.97±8.78	46.23±10.40	0.87	0.382
Okula yönelik duygular	12.26±5.17	13.45±5.22	2.52	0.012*
Okul yönetimi	10.13±4.90	9.04±4.48	-	0.016*
Statü	17.38±4.49	16.31±4.94	2.54	0.011*
Sosyal etkinlik	8.13±3.34	8.72±3.69	-	0.086
Toplam puan	114.71±16.71	111.34±20.92	2.03	0.042*

*p<0.05

** Okul takımının varlığı öğrencilerin verdiği bilgilere göre alınmıştır.

Okul takımı olması durumu öğrencilerin OYK alt boyutları ve OYK puan ortalamaları ile karşılaştırıldığında öğrencilerin öğretmenler, okula yönelik duygular, okul yönetimi, statü ve toplam puan yönünden farklılık önemli bulunurken (p<0.05), öğrenci ve sosyal etkinlik yönünden farklılık önemsiz bulunmuştur (p>0.05).

Tablo 21. Öğrencilerin okulda sosyal faaliyetlere katılma durumuna göre OYK puan ortalamalarının dağılımı (n=546)

OYK alt boyutları	Okulda sosyal faaliyetlere katılma durumu			
	Katılıyor (n=267)	Katılmıyor (n=279)	İstatistiksel analiz	
	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	t	P
Öğretmenler	20.86±6.405	17.40±6.80	6.11	0.001*
Öğrenciler	47.31±8.78	46.16±9.85	1.42	0.154
Okula yönelik duygular	11.98±5.11	13.31±5.23	-	0.003*
Okul yönetimi	10.23±5.05	9.31±4.49	-	0.052
Statü	18.13±4.57	15.96±4.51	5.56	0.001*
Sosyal etkinlik	8.35±3.62	8.31±3.32	-	0.912
Toplam puan	116.86±16.06	110.42±9.70	4.16	0.001*

*p<0.05

Öğrencilerin okulda sosyal faaliyetlere katılma durumu OYK alt boyutları ve OYK puan ortalamaları ile karşılaştırıldığında öğrencilerin öğretmenler, okula yönelik duygular, statü ve toplam puan yönünden farklılık önemli bulunurken (p<0.05), öğrenci, okul yönetimi ve sosyal etkinlik boyutları yönünden farklılık önemsiz bulunmuştur (p>0.05).

Tablo 22. Öğrencilerin okul başarı durumuna göre OYK puan ortalamalarının dağılımı (n=546)

OYK alt boyutları	Okul başarı durumu					
	Çok iyi (n=77)	İyi (n=210)	Orta (n=203)	Kötü (n=48)	Çok kötü (n=45)	İstatistiksel analiz
	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	KW/F±p
Öğretmenler	22.07±7.267	19.92±6.315	18.24±6.53	15.62±6.86	11.00±4.37	12.05±0.001*
Öğrenciler	48.67±11.70	47.15±8.53	46.18±8.35	45.10±11.17	40.50±13.62	2.36 ±0.052
Okula yönelik duygular	11.01±5.68	11.84±4.93	13.38±4.87	15.12±5.32	17.00±5.95	46.11±0.001*
Okul yönetimi	10.49±5.29	10.33±4.81	9.25±4.44	8.50±5.00	8.50±4.37	9.20±0.057
Statü	17.51±5.27	17.77±4.03	16.54±4.83	15.85±4.48	12.12±5.93	5.23±0.001*
Sosyal etkinlik	7.74±3.69	8.34±3.37	8.54±3.25	8.20±4.16	8.20±4.16	3.51 ±0.475
Toplam puan	117.51±22.99	115.33±16.16	112.11±16.00	108.42±22.36	98.25±31.20	4.14±0.003*

*p<0.05

Öğrencilerin okul başarı durumu OYK alt boyutları ve OYK puan ortalamaları ile karşılaştırıldığında öğrencilerin öğretmenler, okula yönelik duygular, statü ve toplam puan yönünden farklılık önemli bulunurken (p<0.05), öğrenci, okul yönetimi ve sosyal etkinlik boyutları yönünden farklılık önemsiz bulunmuştur (p>0.05).

Tablo 23. Öğrencilerin kronik hastalık durumuna göre OYK puan ortalamalarının dağılımı (n=546)

OYK alt boyutları	Öğrencilerin kronik hastalık durumu			
	Hastalık var (n=71)	Hastalık yok (n=475)	İstatistiksel analiz	
	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	t	P
Öğretmenler	19.21±6.78	19.10±6.83	0.12	0.543
Öğrenciler	48.25±8.85	46.49±9.41	1.47	0.141
Okula yönelik duygular	13.78±5.63	12.48±5.12	-	0.051
Okul yönetimi	10.64±4.71	9.64±4.79	-	0.083
Statü	16.94±4.48	17.04±4.70	0.16	0.868
Sosyal etkinlik	8.43±3.64	8.30±3.44	-	0.820
Toplam puan	117.17±17.91	113.05±18.31	1.75	0.080

Öğrencilerin kronik hastalık durumu OYK alt boyutları ve OYK toplam puan ortalamaları ile karşılaştırıldığında öğrencilerin öğretmenler, öğrenci, okula yönelik duygular, statü, okul yönetimi, sosyal etkinlik ve toplam puan açısından farklılık istatistiksel olarak önemsiz bulunmuştur (p>0.05).

Tablo 24. Öğrencilerin sigara kullanma durumuna göre OYK puan ortalamalarının dağılımı (n=546)

OYK alt boyutları	Öğrencilerin sigara kullanma durumu			
	Kullanıyor (n=97)	Kullanmıyor (n=449)	İstatistiksel analiz	
	$\bar{X}\pm Ss$	$\bar{X}\pm Ss$	t	P
Öğretmenler	16.57±7.23	19.64±6.61	4.06	0.001*
Öğrenciler	45.91±10.26	46.90±9.14	0.94	0.542
Okula yönelik duygular	14.96±4.98	12.16±5.13	-	0.001*
Okul yönetimi	8.81±4.60	9.97±4.81	-	0.023*
Statü	15.44±5.10	17.37±4.50	3.73	0.001*
Sosyal etkinlik	8.79±3.73	8.23±3.41	-	0.195
Toplam puan	110.52±21.04	114.24±17.58	1.82	0.069

*p<0.05

Öğrencilerin sigara içme durumu OYK alt boyutları ve OYK puan ortalamaları ile karşılaştırıldığında öğrencilerin öğretmenler, okula yönelik duygular, okul yönetimi ve statü yönünden farklılık önemli bulunurken (p<0.05); öğrenci, sosyal etkinlik ve toplam puan boyutları yönünden farklılık önemsiz bulunmuştur (p>0.05).

Tablo 25. Öğrencilerin devamsızlık yapma durumuna göre OYK puan ortalamalarının dağılımı (n=546)

OYK alt boyutları	Öğrencilerin devamsızlık yapma durumu			
	Devamsızlık yapan (n=127)	Devamsızlık yapmayan (n=419)	İstatistiksel analiz	
	$\bar{X}\pm Ss$	$\bar{X}\pm Ss$	t	P
Öğretmenler	16.19±7.17	19.97±6.47	5.61	0.001*
Öğrenciler	44.41±10.44	47.43±8.89	3.20	0.001*
Okula yönelik duygular	15.25±5.06	11.88±5.00	-	0.001*
Okul yönetimi	9.00±4.85	10.00±4.75	-	0.023*
Statü	15.97±5.65	17.34±4.28	2.92	0.004*
Sosyal etkinlik	9.00±3.64	8.12±3.39	-	0.014*
Toplam puan	109.86±20.54	114.71±17.40	2.63	0.009*

*p<0.05

Öğrencilerin devamsızlık durumu OYK alt boyutları ve OYK puan ortalamaları ile karşılaştırıldığında tüm boyutlarda farklılık istatistiksel olarak önemli bulunurken (p<0.05),statü boyutu tüm boyutlar arasında daha önemli bulunmuştur.

Tablo 26. Öğrencilerin sınıf tekrarı durumuna göre OYK puan ortalamalarının dağılımı (n=546)

OYK alt boyutları	Sınıf tekrarı durumu			
	Tekrar eden (n=85)	Tekrar etmeyen (n=461)	İstatistiksel analiz	
	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	t	P
Öğretmenler	18.61±7.49	19.18±6.70	0.71	0.476
Öğrenciler	47.31±8.86	46.61±9.44	0.63	0.542
Okula yönelik duygular	12.48±5.75	12.69±5.11	0.825	-
Okul yönetimi	10.03±5.06	9.72±4.74	0.717	-
Statü	17.49±4.05	16.94±4.77	0.99	0.543
Sosyal etkinlik	8.83±3.69	8.23±3.42	0.171	-
Toplam puan	114.78±19.14	113.35±18.13	0.65	0.510

Öğrencilerin sınıf tekrarı yapma durumu OYK alt boyutları ve OYK toplam puan ortalamaları ile karşılaştırıldığında öğrencilerin öğretmenler, öğrenci, okula yönelik duygular, statü, okul yönetimi, sosyal etkinlik ve toplam puan açısından farklılık önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Tablo 27. Öğrencilerin disiplin cezası alma durumuna göre OYK puan ortalamalarının dağılımı (n=546)

OYK alt boyutları	Öğrencilerin disiplin cezası alma durumu			
	Ceza alan (n=63)	Ceza almayan (n=483)	İstatistiksel analiz	
	$\bar{X} \pm Ss$	$\bar{X} \pm Ss$	t	P
Öğretmenler	16.06±7.29	19.49±6.67	3.79	0.001*
Öğrenci	43.60±10.18	47.13±9.17	2.83	0.005*
Okula yönelik duygular	13.57±5.16	12.54±5.21	-	0.140
Okul yönetimi	8.77±5.22	9.89±4.72	-	0.027*
Statü	15.84±4.91	17.18±4.61	2.15	0.032*
Sosyal etkinlik	8.46±3.63	8.31±3.45	-	0.711
Toplam puan	106.32±20.58	114.53±17.76	3.38	0.001*

* $p<0.05$

Öğrencilerin disiplin cezası alma durumu OYK alt boyutları ve OYK puan ortalamaları ile karşılaştırıldığında öğrencilerin öğretmenler, öğrenci, okul yönetimi, statü ve toplam puan yönünden farklılık önemli bulunurken ($p<0.05$); okula yönelik duygular ve sosyal etkinlik yönünden farklılık önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$)

5. TARTIŞMA

Bu bölümde Sivas il merkezindeki lise öğrencilerinde OYK ve ilişkili faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmadan elde edilen bulgular tartışılmaktadır. Araştırmaya Sivas il merkezinde bulunan 15 liseden olasılıklı örnekleme yöntemi ile belirlenen 546 öğrenci alınmıştır. Öğrencilerin % 59.9' u kız , %79.4'ü 15-17 yaşında, %20.6 'sı 18 yaş ve üzerinde, % 31.1'i 9. sınıf, % 19.2'si 12. sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin % 91.9 'u ailesiyle birlikte yaşamakta ve % 87' sinin bir kronik hastalığı bulunmamaktadır.

5.1. Sivas İl Merkezinde Bulunan Lise Öğrencilerinin OYK

Çalışmada öğrencilerin toplam OYK puan ortalamalarının 113,58±18,28 olduğu saptanmıştır. Araştırma bulgularına göre öğrencilerin maximum toplam puan ortalamasına (\bar{X} =180.00) göre OYK puan ortalamaları değerlendirildiğinde Sivas il merkezinde bulunan lise öğrencilerinin OYK' sinin orta düzeyde olduğu söylenebilir. Literatürde lise öğrencilerinin OYK' ni inceleyen araştırmalarda öğrencilerin OYK düzeyi orta düzeyde bulunmuştur ve bu araştırmayla paralellik göstermektedir (Argon, 2016; Bilgiç, 2009; Durmaz, 2008; İlğan, Oğuz ve Yapar, 2013; İnal, 2009; Kalaycı ve Özdemir, 2013; Sarı, Ötünç ve Erceylan, 2007; Sarı, 2012). Öğrencilerin OYK alt boyutları puan ortalamalarına göre; en yüksek ortalama 'Öğrenciler' boyutunda (46,72±9.35) ve ikinci sırada 'Öğretmenler' boyutunda (19,09±6,82) bulunmuştur. Çalışmada en düşük puan ortalamaları 'Statü' alt boyutu (17.02±4.67) ve 'Okul Yönetimi' alt boyutuna (9.76±4.79) ilişkindir.

OYK' nin öğrenci alt boyutunda; öğrencilerin akranları ve diğer arkadaşlarıyla olan ilişkilerinin niteliğini belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. Öğrencilerin arkadaşları ve diğer öğrencilerle ilgili olarak 'Okuldaki birçok öğrenci küfürlü konuşmaktadır', ya da 'Öğrencilerin çoğu birbirine kırıncı davranmaktadır' gibi negatif ifadeler yer almaktadır. Öğrencilerin bu ifadelere verdikleri cevapların puan ortalamasının, toplam puan ortalamasının üzerinde olması, öğrencilerin okulda akranları ve diğer öğrencilerle olan ilişkilerinin negatif yönde olduğunu göstermektedir OYK yönünden olumsuz bir durumdur. 'Öğrenci' boyutu altında yer alan sorulara verilen cevaplar incelendiğinde öğrencilerin %75'i okuldaki öğrencilerin birçoğunun küfürlü konuştuğunu, %69'u öğretmen ders anlatırken

öğrencilerin başka şeylerle ilgilendiğini ifade etmişlerdir. Lise öğrencilerinde akran desteği, arkadaşlık ilişkileri onların aidiyet duygusu kazanmaları, kişilik gelişimleri ve yardım etme duygularının gelişimi için çok önemlidir. Öğrencilerin diğer öğrencilerle olan iletişimleri OYK' ni etkilemektedir. Özellikle sınıf arkadaşları tarafından kabul gördüklerini, onaylandıklarını, beğenildiklerini hissettiklerinde OYK olumlu yönde etkilenir (Thien, Razak, 2013). Arkadaşları tarafından yüksek düzeyde desteklenen öğrencilerin okulla ilgili memnuniyetleri artacağından zararlı alışkanlık edinme ihtimalleri azalır (Ereş ve Bilasa, 2017; Samdal ve ark.,2000). Öğrencilerin uygun akran ilişkilerinin olmaması sağlıklı ve mutsuz bir yetişkin yaşamına, duygusal problemlere ya da intiharı deneme davranışına neden olabilir (Leonard, 2003). Bu çalışmada öğrencilerin diğer öğrencilerle ilgili ortalamanın üzerinde olumsuz algılarının olduğu görülmektedir ve bu durum öğrencilerin okula bağlılığını, okul memnuniyetini, riskli davranışlar edinmelerini ve gelecek yaşantılarını etkileyen, öğrencilerde stres yaratan olumsuz bir durumdur. Literatürde bu çalışmanın aksine öğrenci boyutunda olumlu sonuçlar bulan çalışmalar bulunmaktadır (Durmaz, 2008).

Araştırma sonucuna göre en yüksek ikinci ortalama 'Öğretmenler' boyutunda (19,09±6,82) bulunmuştur. Öğretmenler boyutu öğrencilerin okullarındaki öğretmenlere yönelik algılarını içermektedir (Mok ve Flynn, 2002) ve 'Öğretmenlerimiz, dersleri daha zevkli hale getirmek için ellerinden geleni yaparlar' ya da 'Öğretmenlerimin, birçok konuda öğrencilere eşit davrandığına inanıyorum' gibi olumlu ifadelerden oluşmaktadır. Öğrencilerin bu ifadelere verdikleri cevapların puan ortalamasının, toplam puan ortalamasının üzerinde olması, öğrencilerin okulda öğretmenleriyle olan ilişkilerinin pozitif yönde olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin OYK' ni; öğretmenleri ile ilişkilerinin niteliği etkilemektedir (Sun-Keung, 1999). Bu çalışmaya göre; öğrencilerin öğretmenleriyle ilgili pozitif algılarının olması onların OYK için olumlu bir durumdur.

Çalışmada en düşük puan ortalaması 'Statü' alt boyutunda (17.02±4.67) bulunmuştur. 'Statü' boyutu; öğrencinin okulda kendini değerli ve önemli hissetme düzeyiyle ilgilidir (Sarı, 2007). Ölçekte 'Statü' boyutu 'Okulda beni incitecek/onurumu kıracak davranışlarla pek karşılaşmam' ya da 'Okulda ki arkadaşlarım arasında önemli bir yerim vardır' gibi ifadelerden oluşmaktadır. Araştırma

bulgularına göre öğrencilerin statü alt boyutu puanlarının en düşük ortalamaya sahip olması öğrencilerin okulda kendilerini ‘önemli ve değerli’ hissetmediklerinin bir göstergesidir. Lise öğrencilerinin ergenlik döneminin etkileri nedeniyle kendini önemli hissetme, beğenilme, takdir edilme istekleri artmakta ve değerli hissetme duygusu kimlik gelişimleri ve benlik saygıları açısından çok önemli olmaktadır. Kesici ve arkadaşları (2012) öğrencilerin ‘Statü’ boyutundan yüksek ortalamaya sahip olmasını okullarında statü ve saygınlık gereksinimlerinin belli bir ölçüde karşılanmış olabileceği şeklinde açıklamışlardır (Akt. Sarı, 2016). Bu çalışmada ‘Statü’ boyutu puan ortalamasının en düşük ortalamaya sahip olması nedeniyle öğrencilerin okullarında statü ve saygınlık gereksinimlerinin yeterince karşılanmamış olduğu söylenebilir. Literatürde farklı okul düzeylerinde yapılan çalışmalarda ‘Statü’ boyutunu en yüksek ortalama değerinde bulan çalışmalar vardır (Argon, 2016; Ereş ve Bilasa, 2016, Sarı, 2016).

Araştırma sonucunda en düşük ikinci ortalama ‘Okul yönetimi’ alt boyutuna aittir. Bu sonuç Durmaz (2008), Sarı (2012) ve Argon’un (2016) çalışmasına paralellik göstermektedir. Okul yönetimi boyutu; ‘Okul müdürü, sık sık sınıfları ziyaret ederek ihtiyaçları belirler ’ ya da ‘Okulla ilgili bir sorunum olduğunda müdürün odasına gidip rahatça konuşabilirim’ gibi ifadelerden oluşmaktadır. ‘Okul yönetimi’ alt boyutu puanlarının düşük olması, öğrencilerin okul yönetimi ile ilgili olumsuz algılarının olduğunu, okul müdürlerinin öğrencilerle etkin bir şekilde iletişim kuramadıklarını ve açık iletişime dayalı bir okul ortamı oluşturamadıklarını göstermektedir. Benzer şekilde Argon (2016); çalışmasında en düşük ortalamayı ‘Okul yönetimi’ alt boyutunda bulmuş ve bu durumu öğrencilerin okul yönetimini tarafından yeterince göz önünde bulundurulmamalarının ve karar alma sürecine aktif olarak katılmamalarının sonucu olduğunu ifade etmiştir (Argon, 2016). Ereş ve Bilasa (2017); öğrencilerin bir bütün olarak tam iyilik hallerinin kendi çabaları ve öğretmenlerin desteğinin yanında okul müdürünün katkısı ile sağlanabileceğini belirtmektedir (Ereş ve Bilasa, 2017). ‘Okul yönetimi’ boyutunun en düşük ortalamaya sahip olması öğrencilerin tam iyilik halleri ve OYK için olumsuz bir durum olarak değerlendirilmektedir.

Ölçekte bulunan diğer boyutlar ‘Sosyal Etkinlikler’ ve ‘Okula Yönelik Duygular’ boyutlarıdır. ‘Sosyal etkinlikler boyutunda’, ‘Bu okulda öğrencilerin

sadece derslerle ilgili yaptıkları etkinlikler desteklenmektedir' gibi negatif ifadeler yer almaktadır. Araştırma sonucunda öğrencilerin bu ifadelere verdikleri cevap ortalamaları 8.33 ± 3.47 bulunmuştur. Bu durum öğrencilerin okulda sosyal faaliyetlerle ilgili etkinlikleri kısmen yeterli bulduklarını ve sosyal faaliyet yönünden desteklendiklerini göstermektedir ve OYK yönünden olumlu bir durum olarak değerlendirilebilir.

Ölçekte bir diğer boyut 'Okula yönelik duygular' boyutudur. Okula yönelik duygular alt boyutu; 'Okuldayken çok sıkılıyorum', 'Her gün okula gelmek benim için bir işkencedir' gibi olumsuz ifadelerden ve 'Bu okulun öğrencisi olmak beni grurlandırıyor', 'Ailem beni başka okula göndermek isterse çok üzülürüm' gibi olumlu ifadelerden oluşmaktadır. Bu boyuta ilişkin puan ortalaması (12.66 ± 5.21) ortalamanın biraz üzerinde bulunmuştur. Bu boyuta ilişkin puan ortalamasının orta düzeyde olması öğrencilerin OYK' nin negatif yönde olduğuna dair olumsuz bir durum olarak değerlendirilebilir. Öğrencilerin okulda kendilerini huzursuz hissetmeleri, sınıf ortamında sıkılmaları ya da okul ortamını 'işkence' gibi görmeleri yeni, değişik ortam arayışına, riskli davranışlar edinmelerine zemin hazırlayabilir. Bu durum ergenlik döneminde olan lise öğrencilerinde daha da dikkate alınması gereken önemli bir konudur.

5.2. Öğrencilerin OYK ile ilişkili faktörlerin incelenmesi

5.2.1. Cinsiyet

Çalışmada öğrencilerin cinsiyeti ile OYK alt boyutlarından öğrenci, okula yönelik duygular, okul yönetimi ve sosyal etkinlik puan ortalamaları arasındaki farklılık önemli bulunurken ($p<0.05$), öğretmenler, statü ve toplam puan ortalamaları yönünden farklılık önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$). Öğrenci ve okul yönetimi alt boyutlarında kız öğrenciler, okula yönelik duygular ve sosyal etkinlik alt boyutlarında erkek öğrenciler daha yüksek OYK' ne sahiptirler. Çalışma sonucuna göre kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre akranları, diğer arkadaşları ve okul yöneticilerine karşı daha olumlu algılarının olduğu, erkek öğrencilerin ise okulda ki sosyal faaliyetleri yetersiz buldukları ve okula yönelik olumsuz duygularının daha fazla olduğu ve kız öğrencilerin OYK' nin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu söylenebilir.

Literatürde lise öğrencilerinin OYK' ni kız öğrenciler lehine anlamlı olduğunu belirten çalışmalar çoğunluktadır (Aliyev ve Tunç, 2015; Bourke ve Smith, 1989; Doğanay ve Sarı, 2006; Ereş ve Bilasa, 2016; Hunt-Sartori, 2007; İnal, 2009; Karatzias ve ark., 2002; Mok ve Flynn, 2002). Durmaz (2008); lise öğrencileri ile yaptığı çalışmada cinsiyetler arasında OYK yönünden anlamlı fark bulamazken kız öğrencilerin 'sosyal etkinlikler', erkek öğrencilerin 'statü' boyutunda en yüksek ortalamaya sahip olduğunu belirtmiştir (Durmaz, 2008). Literatürde cinsiyetler arasında OYK açısından farklılık bulamayan çalışmalar da yer almaktadır (Bar-Haim Erez, 2009; Bilgiç, 2009; Bilgiç ve Sarı, 2010; Sarı, 2012; Seydooğulları ve Arıdağ, 2012).

Arıkan ve Sarı (2016) tarafından yapılan çalışmada ise erkek öğrencilerin 'Öğrenci' alt boyutunda OYK kız öğrencilerden daha yüksek olduğu saptanmıştır (Arıkan ve Sarı, 2016). Literatürde çoğunlukla kız öğrenciler lehine sonuç bulunması ve bu çalışmada da kız öğrencilerin OYK' nin erkek öğrencilerden yüksek bulunmasının nedeni; özellikle yaşadığımız bölgede geleneksel rollerin kendini daha çok hissettirmesi, erkek egemen zihniyet ve cinsiyetçi kodlamalar sonucunda kadınların erkeklerden çok daha fazla çaba harcayarak kendilerini kabul ettirme gereksinimlerinden kaynaklanıyor olabilir. Toplumumuzda kızlar için; sadece cinsiyetleri nedeniyle toplumun uygun gördüğü rollerden kurtulmanın, saygı görmenin ve birey olarak kabul edilmenin yolu çoğu zaman 'okumuş kız' olarak gösterilmekten geçmektedir. Özellikle lise döneminde, erkekler için sorunlu bir okul yaşamı sonrası farklı seçenekler sunulabilirken, kızlar için özellikle lise dönemindeki okul yaşamı 'tek çare' ya da 'son şans' olabilmekte ve bir üst eğitime devam etmenin yolu başarılı ve sorunsuz bir öğrenci profili çizmekten geçmektedir. Okulun kızların yaşantısında ki önemi ve gelecekleri için anahtar pozisyonda olması nedeniyle; kız öğrenciler okul yaşamında ki sorunlarla erkeklerden daha iyi baş edebilir, daha kolay iletişime geçebilen, çok fazla sorun çıkarmayan, daha ılımlı bir tutum gösterebilir, okula karşı daha olumlu duygular geliştirebilir ve daha kolay bağlanabilir. Bu durum onların OYK' nin erkek öğrencilerden daha yüksek olmasını sağlayabilir.

5.2.2. Sınıf düzeyi

Öğrencilerin OYK alt boyutlarından öğretmenler ve öğrenci boyutunda küçük olan sınıf lehine farklılık önemli bulunurken ($p < 0.05$), okula yönelik duygular boyutunda büyük olan sınıf lehine farklılık önemli bulunmuştur ($p > 0.05$). Çalışmada okul yönetimi, statü ve sosyal etkinlik yönünden sınıflara ilişkin puanlar arasında farklılık önemsiz bulunmuştur ($p > 0.05$). Yapılan kolmogrof analizi sonucunda sınıf düzeyi; öğretmenler ($R = -0.20$), okula yönelik duygular ($R = -0.20$), öğrenci ($R = -0.14$) ve toplam puan ($R = -0.12$) yönünden farklılık istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($p < 0.05$).

Sınıf düzeyi ve OYK alt boyutlarına ilişkin puan ortalamaları karşılaştırıldığında öğrencilerin okula olumlu duygularla başladıkları sınıf düzeyi yükseldikçe okula yönelik olumlu duygularında, öğretmenleri ve diğer öğrencilerle ilişkilerinin niteliğinde azalma olduğu, buna karşı okula yönelik olumsuz duygularında artma olduğu, küçük sınıflara devam eden öğrencilerin OYK' nin daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Literatürde öğrencilerin sınıf düzeyinin onların OYK' ni etkilediği yönünde ve bu çalışmayla paralel nitelikte çalışmalar vardır. İlğan ve arkadaşları (2013); lise öğrencileri ile yaptıkları araştırmada, sınıf düzeyi arttıkça OYK' nin düştüğünü belirtmektedir (İlğan, Oğuz ve Yapar, 2013). Cenkseven ve arkadaşları (2012); ilköğretim öğrencilerinde yaptıkları çalışmada sınıf düzeyi arttıkça OYK' nin düştüğünü belirtmektedir (Cenkseven- Önder ve Sarı, 2012). Yine Bilgiç ve Sarı (2010); sınıf düzeyi açısından altıncı sınıf öğrencilerinin ortalamaları ile yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin ortalamaları arasında, altıncı sınıf öğrencileri lehine anlamlı farklar olduğunu, altıncı sınıf öğrencilerinin okullarındaki yaşamı daha kaliteli algıladığını belirtmişlerdir (Bilgiç ve Sarı, 2010). Gedik (2014); 12. sınıf öğrencilerinin OYK' nin 10 ve 11. sınıf öğrencilerine göre daha düşük olduğunu ifade etmiştir (Gedik, 2014). Sarı ve Durmaz (2008), 9. sınıf öğrencileri lehine OYK puanlarında anlamlı farklar bulmuştur (Sarı ve Durmaz, 2008). Bir başka çalışmada Seydoğulları ve Arıkan (2012); sınıf düzeyi yükseldikçe yaşam doyumunun azalmakta olduğunu ifade etmiştir. Arıkan ve Sarı (2016); öğrencilerin öğretmenleri ve akranlarıyla iletişimde, sosyal etkinlikler ve toplam puan yönünden 9, 10, 11 ve

12. sınıflar arasında 9. sınıflar lehine anlamlı bulmuşlardır (Arıkan ve Sarı, 2016). Durmaz (2008); lise öğrencilerinin öğretmenleriyle iletişimini 9. 10 ve 11. sınıflarda incelemiş ve 9. sınıflar lehine anlamlı bulmuştur (Durmaz, 2008).

Ancak literatürde bu durumun tersini ifade eden çalışmalarda mevcuttur. Demir, Kaya ve Metin (2012) çalışmalarında OYK yönünden ölçeğin bazı boyutlarında on ikinci sınıf öğrencileri lehine anlamlı farklılıklar bulmuştur. Yine Sarı, Ötünç ve Erceylan (2007) OYK açısından en yüksek ortalamanın 11. sınıf öğrencilerine, en düşük ortalamaların ise 9. Sınıf öğrencilerine ait olduğunu, sınıf düzeyi yükseldikçe, lise öğrencilerinin OYK' nin yükseldiğini ifade etmişlerdir. Bunun yanında OYK ile sınıf düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığını ifade eden çalışmalarda vardır (Tunç ve Beşaltı, 2013).

Öğrencilerin okul hakkındaki duygu ve düşünceleri, okul ve sınıf içinde yaşadıkları deneyimler onların OYK' ni etkilemektedir. Öğrenciler okula başladıklarında yeni bir ortamda bulunmaları nedeniyle iyi bir başlangıç yapmak isteyebilir, pozitif duygu ve düşüncelerle olumlu davranışlar sergileyebilirler. Öğrenciler daha az hata yapmaya çalışabilir ve öğretmenlerinin 'gözüne girmek' için daha fazla çaba gösterebilirler. Aynı zamanda öğretmenler ve okul yöneticileri okula yeni başlayan öğrencilerin uyum sürecini kolaylaştırmak için daha ilgili ve yakın davranabilir, iletişime daha açık olabilir ve onları daha fazla destekleyebilirler. Bu durum öğrencilerin OYK' nin daha olumlu olmasına katkı sağlıyor olabilir. Benzer şekilde, Bilgiç ve Sarı (2010); çalışmalarında 9.sınıf öğrencilerinde OYK' nin yüksek olmasının nedenini okula yeni başlayan öğrencilerin derslerinde örnek davranışlar göstermeye dikkat etmeleri, öğretmenleri ile iyi iletişim kurmaya çalışmaları, öğretmenleri ile olumlu iletişim kuran ve destek gören öğrencilerin okula bağlılıklarının artması şeklinde açıklamışlardır (Bilgiç ve Sarı, 2010).

Öğrencilerin sınıf düzeyi arttıkça, okul ve sınıf içinde yaşadıkları deneyimler olumlu yaşantılardan oluşuyorsa okula karşı olumlu duygu ve düşünceleri pekişecek, olumsuz deneyimler çoğaldıkça OYK azalacaktır. Küçük sınıfların okul yaşamlarının büyük sınıflara göre daha kısa süre olması, sınıf ortamında, öğretmenleri, arkadaşları ya da idarecileri ile ilgili olumsuz deneyimlerinin daha az olması onların OYK üzerinde belirleyici olabilir. Okul; öğrencilerin sosyalleşmesi, daha mutlu ve sağlıklı

bireylerin topluma kazandırılması için fırsatlar sunması gerekirken sınıf düzeyi yükseldikçe öğrencilerin OYK' nin azalması, okul ortamında ki mutsuzluklarının artması düşündürücü ve müdahale edilmesi gereken bir durumdur.

Ayrıca sınıf düzeyi ilerledikçe yaklaşan üniversite sınavının stresi ile özellikle 12. sınıf öğrencilerinin okulu potansiyel bir stres kaynağı olarak görmeleri OYK' nin azalmasına neden olabilir. Yine Seydioğulları ve Arıdağ (2012), 12. sınıf öğrencilerinin üniversite sınavlarına hazırlanmaları nedeniyle OYK' nde azalma olmasının beklenen bir durum olduğunu ifade etmişlerdir. Ortaokul son sınıf öğrencileri üzerinde yapılan başka bir çalışmada da 8. Sınıf öğrencilerinin lise giriş sınavlarına hazırlanmaları nedeniyle OYK' nin düştüğü belirtilmektedir (Bilgiç, 2009).

5.2.3. Anne ve babanın eğitim durumu

Öğrencilerin anne ve babasının eğitim durumuna göre toplam OYK ve OYK alt boyutları puan ortalamaları arasında farklılık önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$). Benzer şekilde Karatzias ve arkadaşları (2002); anne ve babanın eğitim düzeyinin öğrencilerin OYK üzerinde etkisinin olmadığını ifade etmişlerdir. Aynı şekilde Seydooğulları ve Arıdağ (2012); tarafından yapılan çalışmada da lise öğrencilerinin OYK ile anne ve babanın eğitim düzeyi arasında bir ilişkinin olmadığı saptanmıştır.

Bu çalışmaların aksine literatürde anne ve babanın eğitim durumunu öğrencilerin OYK yönünden önemli bulan çalışmalar vardır. Demir ve arkadaşları (2013); lise öğrencilerinin OYK' ni inceledikleri araştırmalarında öğrenci, okul yöneticileri, sosyal etkinlikler ve toplam puan açısından anne eğitim düzeyini, öğrenci boyutu açısından baba eğitim düzeyini önemli bulmuşlardır (Demir, Kaya ve Metin, 2013). Mok ve Flynn (2002); öğrencilerin babasının eğitim düzeyi arttıkça OYK' nin arttığını ifade etmektedir. Durmaz (2008); anne ve babanın eğitim durumuna göre OYK alt boyutlarını karşılaştırmış, sosyal etkinlikler boyutunda annesi ilkököl ve lise mezunu olan öğrenciler arasında ilkököl mezunu olanlar lehine ve baba eğitim düzeyini yine sosyal etkinlikler boyutunda ilkököl, lise ve yüksekökööl mezunu olan öğrenciler arasında ilkököl mezunu olanlar lehine anlamlı bulmuştur. Celep ve Erdoğan (2002); anne ve babanın eğitim düzeyinin öğrencilerin arkadaşları ve öğretmenleri ile iletişimlerinde etkili olduğunu belirtmiştir.

Çocuk ilk deneyimlerini, toplumsal ve ahlaki kuralları ailede öğrenir, yaşama dair ilk eğitimini ailede alır ve bu öğrendikleri onun ileriki yaşamında çevresindeki insanlarla ilişkilerini, kişisel gelişimlerini ve mutlu bir okul yaşamı geçirmelerini etkileyebilmektedir. Ailenin çocukla iletişime geçebilme, yakınlık kurabilme becerileri, çocuğu anlama ve destekleme yetenekleri eğitim düzeylerinden daha çok kendilerini geliştirme, çocuklarını tanıma ve iletişim kurabilme yeteneklerine bağlı olabilir. Eğitim düzeyinin yüksek olması aile için bir avantaj olmakla birlikte, bu çalışma bulgularına göre çocuğun OYK üzerinde önemli bir yer tutmamaktadır.

5.2.4. Anne ve babanın mesleği

Öğrencilerin anne mesleğine göre toplam OYK ve OYK alt boyutları puan ortalamaları arasında farklılık önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$). Baba mesleğine göre OYK alt boyutları karşılaştırıldığında ise; sadece toplam OYK puan ortalamaları arasında farklılık önemli bulunmuştur ($p<0.05$). Öğrencilerin baba mesleğine göre OYK toplam puanları ikiyeşerli karşılaştırıldığında memur ve serbest meslek grupları arasında babası memur olanlar lehine farklılık önemli bulunurken ($p<0.05$), diğer gruplar arasında farklılık önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Lise dönemi gelecekle ilgili planlamaların yapıldığı, eğitim ve mesleki kariyerin düşünölmeye başlandığı ve tercihlerde bulunulan bir dönemdir. Bu dönemde aile bireylerinin yaptıkları işler, öğrencinin tercihlerini ve bu doğrultuda okula yönelik algılarını etkileyebilir. Babası memur olan öğrenciler, öğrenimlerine devam etmekte daha istekli olabilir ve okula yönelik daha olumlu algı geliştirebilir. Babası serbest meslekle uğraşan öğrenciler ise; babalarının yaptığı işe devam etmek isteyebilir, okul yaşamının gelecek yaşantılarında önemli bir etkisinin olmadığını düşünebilir ve okula karşı olumsuz algı geliştirebilirler. Öğrencilerin okul yaşamına yönelik olumlu ya da olumsuz algıları, onların OYK' ni etkilemektedir. Literatürde öğrencilerin anne ve babasının mesleğinin OYK' ne etkisini inceleyen az sayıda araştırmaya rastlanmıştır. İlğan ve arkadaşları (2013); öğrencilerin anne ve babasının mesleğine göre OYK' nde anlamlı farklılık olmadığını ifade etmişlerdir (İlğan, Oğuz ve Yapar, 2013).

5.2.5. Anne ve babanın beraber ya da ayrı olma durumu

Anne babanın birlikte veya ayrı yaşıyor olmalarına göre OYK alt boyutları karşılaştırıldığında, öğretmenler, okula yönelik duygular, okul yönetimi, statü ve toplam puan yönünden anne babası beraber olan öğrenciler lehine farklılık önemli bulunurken ($p < 0.05$), diğer alt boyutlar yönünden farklılık önemsiz bulunmuştur ($p > 0.05$). Çalışma sonucuna göre; anne ve babası beraber olan öğrencilerin okula, öğretmenlerine, yönetime ve kendilerine yönelik algılarının, anne babası ayrı olan öğrencilerden daha olumlu olduğu söylenebilir. Bu çalışmaya paralel şekilde Tunç ve Beşaltı (2013); İlköğretim 2. kademe öğrencileri arasında anne ve babanın beraber ya da ayrı olma durumunun öğrencilerin OYK üzerine etkisini incelemişler, anne babası ayrı olan öğrencilerin öğretmenleri ile ilişkisini, anne ve babası birlikte olan öğrencilerden daha nitelikli olduğunu ifade etmişlerdir (Tunç ve Beşaltı, 2013).

Çocuk için en sağlıklı ortam anne ve babasının bir arada bulunduğu aile ortamıdır. Ailenin bir arada olması çocuğun sosyal, fiziksel ve ruhsal gelişimine katkısının yanında, çocuk için güven verici bir durumdur. Ebeveynlerin ayrı olması durumunda ise çocuk için yalnızlık ya da çaresizlik duygularının artmasına, özellikle lise döneminde ergenlik döneminin etkileri ile beraber mutsuz ve depresif bir kimlik gelişimine neden olabilir ve bu durum okula, diğer öğrencilere ve öğretmenlerine karşı olumsuz duygu, düşünce ve davranış olarak yansıyabilir.

5.2.6. Kardeş sayısı

Çalışmada öğrencilerin kardeş sayısına göre toplam OYK ve OYK alt boyutları puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak farklılık önemsiz bulunmuştur ($p > 0.05$). İlğan ve arkadaşları (2013); tarafından yapılan çalışmada da kardeş sayısının öğrencilerin OYK üzerinde etkisi önemsiz bulunmuştur (İlğan, Oğuz ve Yapar, 2013). Araştırmaya alınan öğrencilerin %58.3'ünün 3 ve üzerinde kardeşi vardır. Ülkemizdeki ekonomik koşullar ve yaşam standartları düşünüldüğünde öğrencilerin fazla sayıda kardeşinin olması aile içinde ekonomik açıdan sıkıntı yaratabilir ve bu durum lise çağında ki öğrenciler için eve ekonomik destek sağlama mecburiyetine, öğrencinin okulu zaman kaybı olarak görmesine, okul devamsızlığı ya da okul terkine neden olabilir. Bu araştırma da kardeş sayısının öğrencilerin OYK

üzerinde önemsiz bulunması; öğrencilerin aileleri tarafından eğitimlerini tamamlamaları için destekleniyor olmaları şeklinde yorumlanabilir.

5.2.7. Öğrencinin aile ile yaşama durumu

Öğrencinin ailesi ile bir arada yaşama durumu ile toplam OYK ve OYK alt boyutları karşılaştırıldığında öğrencilerin öğretmenler, öğrenci, okul yönetimi, statü ve toplam puan yönünden ailesi ile birlikte yaşayan öğrenciler lehine farklılık önemli bulunurken ($p < 0.05$), okula yönelik duygular ve sosyal etkinlik yönünden farklılık önemsiz bulunmuştur ($p > 0.05$). Demir ve arkadaşları (2012) tarafından yapılan çalışma sonuçları bu çalışmaya benzerlik göstermektedir (Demir, Kaya ve Metin, 2012).

Bu araştırmaya alınan öğrencilerin %8.1' i eğitimlerine devam edebilmek için ailesinden ayrı yurt ya da bir akrabasının yanında yaşamaktadır. Aile desteğinden uzakta öğrenimine devam etmekte olan ergenler, yaşlılarına göre daha fazla endişe yaşayabilir ve kendileriyle ilgili daha fazla sorumluluk alabilirler. Yaşadıkları bu huzursuzluk onların motivasyonlarını, okula yönelik olumlu algı geliştirmelerini, arkadaşlarıyla ve öğretmenleriyle ilişkilerini ve OYK' ni etkileyebilir.

5.2.8. Ekonomik durum

Öğrencilerin algıladıkları sosyoekonomik düzeyleri ile OYK alt boyutları ve toplam puan karşılaştırıldığında tüm boyutlar açısından ekonomik durum önemsiz bulunmuştur. Ancak yapılan birçok çalışmada öğrencilerin ekonomik durumu ile OYK algıları arasında pozitif ilişki saptanmıştır. Bilgiç (2009); sosyoekonomik düzey açısından üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin OYK' nin yüksek olduğunu, Celep ve Erdoğan (2002); üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin öğretmenleri ve arkadaşları ile iletişimlerinin daha olumlu olduğunu ifade etmişlerdir. Yine bazı çalışmalar okul bazında üst sosyoekonomik düzey okullarda öğrenim gören öğrencilerin OYK' ni alt ve orta sosyoekonomik düzeyde bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerden yüksek bulmuştur (Durmaz, 2008; Sarı, 2007; Yılmaz, 2005). Tunç ve Beşaltı (2013); OYK' nin bazı alt boyutlarında ekonomik durumlarını orta ve yüksek düzeyde algılayan öğrenciler lehine anlamlı farklılık bulmuşlardır. Seydooğulları (2012); ailenin gelir düzeyinin ergenlik dönemindeki

öğrencilerin yaşam doyumu için önemli bir faktör olduğunu ifade etmiştir (Seydooğulları ve Arıdağ, 2012).

Ancak literatürde bu durumun tam tersine okul başarısını sosyoekonomik değişkenler açısından inceleyen bir çalışmada düşük gelirlili öğrencilerin yüksek akademik başarı gösterdiklerine ve okul bağlılık düzeylerinin yüksek olduğunu ifade eden çalışmalar vardır (Conchas, 2001; akt. Kalaycı ve Özdemir, 2013).

5.2.9. Kendine ait odasının olma durumu

Öğrencilerin kendilerine ait odasının olma durumu OYK alt boyutları ve toplam puan ile karşılaştırıldığında tüm boyutlar açısından istatistiksel olarak önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$). Öğrencinin kendine ait odasının olma durumu, ekonomik durumu hakkında bilgi veren bir bulgudur. Bu çalışmada öğrencilerin ekonomik durumları ve kendilerine ait odalarının olma durumunun OYK üzerine etkisinin önemsiz bulunması birbiriyle örtüşen iki veridir. İlk bakışta özellikle ergenlik döneminde olan öğrenciler için kendilerine ait bir yaşam alanının olması, ekonomik olarak iyi bir gelir düzeyine sahip olmak, anne ve babanın mesleği ve eğitim düzeyinin yüksek olması onların OYK' ni olumlu olarak etkileyen bir durum olarak görünse de yapılan istatistiksel değerlendirmede önemsiz bulunmaları, diğer taraftan anne ve babanın birlikte olma durumu ve öğrencinin ailesi ile birlikte yaşama durumunun OYK üzerinde etkili olması aslında öğrencilerin mutlu bir okul yaşamı geçirmelerinin ve olumlu bir OYK' nin maddi olanaklardan daha çok ailelerinin desteğini hissetmeleri gibi psikolojik etkenler ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Literatürde öğrencilerin kendilerine ait odasının olup olmama durumunu OYK üzerine etkisini inceleyen başka bir çalışmaya rastlanmamıştır.

5.2.10. Okula isteyerek gelme durumu

OYK alt boyutları ve toplam puan ile öğrencilerin okula isteyerek gelme durumu karşılaştırıldığında öğretmenler, okula yönelik duygular, statü ve toplam puan yönünden farklılık önemli bulunurken ($p<0.05$), öğrenci, okul yönetimi ve sosyal etkinlik yönünden farklılık önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$). Okul yaşamına karşı olumlu algıları olan öğrenciler öğrenmeye karşı daha istekli ve daha başarılı olma eğilimindedirler (Leonard, 2003). Bu öğrenciler çeşitli okul etkinliklerine aktif

katılım gösterirler ve okula devam etme istekleri daha yüksektir (Thomson, 2005). Çalışma bulgularına göre okula karşı olumlu duyguları olan ve okulda kendini önemli hisseden öğrenciler okula isteyerek gelmektedirler. Okul hakkında olumsuz duyguları olan, okulu bir işkence gibi gören öğrencilerin okula isteyerek gelmemesi beklenen bir durumdur ve bu öğrencilerin OYK' nin düşük olması kaçınılmazdır.

5.2.11. Okul takımının varlığı ve öğrencinin okulda sosyal faaliyetlere katılma durumu

OYK alt boyutları ve toplam puan ile okul takımı olması durumu karşılaştırıldığında öğretmenler, okula yönelik duygular, okul yönetimi, statü ve toplam puan yönünden farklılık önemli bulunurken ($p<0.05$), öğrenci ve sosyal etkinlik yönünden farklılık önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$). OYK alt boyutları ve toplam puan ile öğrencilerin okulda sosyal faaliyetlere katılma durumu karşılaştırıldığında öğretmenler, okula yönelik duygular, statü ve toplam puan yönünden farklılık önemli bulunurken ($p<0.05$), öğrenci, okul yönetimi ve sosyal etkinlik boyutları yönünden farklılık önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$). Araştırma bulgularına göre; okul takımı bulunan okullarda öğrencilerin okullarına, öğretmenlerine ve kendilerine ilişkin olumlu duygularının olduğu görülmektedir. Okulda uygulanan ders dışı sosyal faaliyetlerle öğrencilerin okula karşı olumlu duyguları artmakta ve kendilerini okulda değerli hissetmektedirler.

İlğan ve arkadaşları (2013); herhangi bir spor dalında lisansı olan öğrencilerin OYK' nin lisansı olmayan öğrencilere göre daha olumlu olduğunu ancak okul takımında oynamanın ve okulda sosyal faaliyetlere katılmanın OYK üzerinde etkisinin olmadığını ifade etmişlerdir (İlğan, Oğuz ve Yapar, 2013).

Okulda takım olması ya da sosyal faaliyetlerin yapılması öğrencilerin okula karşı olumlu duygular geliştirmelerini, rekabet etmeyi ve takım çalışmasını öğrenmelerini, arkadaşları, öğretmenleri ve okul yönetimi ile iletişimlerinin artmasını, benlik saygılarının artmasını ve kendilerini ifade etmelerini, bir amaç edinmelerini sağlayabilir. Özellikle ergenlik döneminde olan öğrenciler için riskli davranışlara karşı koruyucu olabilir. Thomson (2005); Avusturalya'da sağlıklı bir toplum oluşturmak ve gelecekteki toplumun iyi oluşunun geliştirilmesi için okullarda öğrenciler için ders dışı sosyal faaliyetler düzenlendiğini ifade etmektedir. Bu

faaliyetler, spor programları, okul yönetimi, müzik, sanat ve drama etkinlikleri, akademik ve mesleki kulüp çalışmalarının yanında akran desteği ve akran arabuluculuğu programları şeklinde düzenlenmekte ve bu programlara katılan öğrenciler liderlik, kişisel gelişim gibi konularda desteklenmektedir (Thomson, 2005).

5.2.12. Okul başarı durumu

OYK alt boyutları ve toplam puan ile öğrencilerin okul başarı durumu karşılaştırıldığında öğretmenler, okula yönelik duygular, statü ve toplam puan yönünden farklılık önemli bulunurken ($p < 0.05$), öğrenci, okul yönetimi ve sosyal etkinlik boyutları yönünden farklılık önemsiz bulunmuştur ($p > 0.05$). Araştırma sonucunda akademik olarak başarılı olan öğrencilerin OYK, kendini akademik olarak başarısız algılayan öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Çalışmada kendini akademik olarak başarılı algılayan öğrencilerin okula ve öğretmenlerine karşı daha olumlu duygularının olduğu, okulda kendilerini önemli hissettikleri, statü algılarının pozitif olduğu, akademik olarak kendilerini başarısız algılayan öğrencilerin ise olumsuz algılarının olduğu belirlenmiştir. Başarıyı yakalayan ve başarılı olmanın mutluluğunu ve kazançlarını yaşayan öğrenciler öğretmenleri ve arkadaşları tarafından takdir edildiklerinde, destek gördüklerinde daha fazla başarı elde etmek için daha fazla motive olacaklar, okula karşı olumlu duyguları daha da artacaktır. Bunun aksine zaten okulla olumlu yakınlık geliştiremeyen, okulda başarısız olan öğrenciler öğretmenleri ve diğer öğrenciler tarafından bu durum kendilerine yönelik kullanıldığında, alay edildiklerinde okulla ilgili olumsuz duyguları artacak ve bu durum bir kısır döngü olarak devam edecek, kendisini başarılı olarak gören öğrencilerin OYK daha yüksek olacaktır.

Literatürde Seydoğulları ve Arıdağ (2012); öğrencilerin algıladıkları başarı durumlarına göre yaşam doyumları arasında farklılık olduğunu, buna göre kendini başarılı olarak algılayan ergenlerin başarısız olarak algılayanlara göre daha yüksek yaşam doyumuna sahip olduğunu ifade etmişlerdir. Tunç ve Beşaltı (2013) ise; öğrencilerin kendi algılarına göre okul başarısı açısından statü, okul yönetimi, okula yönelik olumlu ve olumsuz duygular alt boyutlarında kendilerini orta ve zayıf başarı

düzeyinde gören öğrenciler lehine, öğrenci iletişimi alt boyutunda kendini zayıf başarı düzeyinde gören öğrenciler lehine anlamlı farklılıklar bulmuşlardır.

5.2.13. Kronik hastalık durumu

OYK alt boyutları ve toplam puan ile öğrencilerin kronik hastalık durumu ile karşılaştırıldığında öğrencilerin kronik hastalıklarının olup olmama durumu tüm alt boyutlar ve toplam puan yönünden önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$). Kronik hastalığı olan öğrencilerin OYK alt boyutlarına göre puan ortalamaları karşılaştırıldığında öğrenciler boyutunda yüksek bir ortalamaya sahip oldukları belirgindir. Bu boyut içerisinde öğrencilerin diğer öğrenciler ile ilişkisi incelenmektedir. Bu durum kronik hastalığı olan öğrencilerin okulda arkadaşları tarafından desteklendiğinin, iyi ilişkiler geliştirdiğinin ve hastalıkları nedeniyle okula karşı olumsuz bir algı geliştirmediklerini göstermektedir ve olumlu bir durum olarak değerlendirilebilir.

5.2.14. Öğrencilerin sigara kullanma durumu

OYK alt boyutları ve toplam puan ile öğrencilerin sigara içme durumu karşılaştırıldığında öğretmenler, okula yönelik duygular, okul yönetimi ve statü yönünden farklılık önemli bulunurken ($p<0.05$); öğrenci, sosyal etkinlik ve toplam puan yönünden farklılık önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$). Çalışmada sigara içen öğrencilerin okula yönelik duygular ve okul yönetimi boyutlarında ki puan ortalamaları içmeyenlere göre daha yüksek ve istatistiksel olarak önemli bulunurken, sigara içmeyen öğrencilerin öğretmenler ve statü boyutlarında ki puan ortalamaları daha yüksek ve istatistiksel olarak önemli bulunmuştur. Bu durumda sigara içen öğrencilerin okul yaşamına ve okul yönetimi ile ilişkin algılarının olumsuz olduğu, sigara içmeyen öğrencilerin ise öğretmenlerine ve kendilerine yönelik algılarının daha olumlu olduğu söylenebilir. Öğrenci boyutu açısından sigara içen ve içmeyen öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Sigara içme ergenlik dönemindeki öğrenciler için riskli sağlık davranışları arasında yer almaktadır ve genellikle ergenlik döneminin etkileri nedeniyle öğrenciler en basit nedenlerle sağlığı tehdit eden riskli davranışlara yönelebilmektedirler (Özcebe, 2008). Öğrencilerin okula karşı olumsuz duyguların olması, arkadaş ortamı, sigaranın kaygı duygusunu azalttığı düşünülmesi özellikle lise öğrencileri için sigaraya başlama nedenleri arasında sayılabilir. Riskli davranışların genellikle

birbirini takip etmesi nedeniyle sigara içen öğrencilerde okul eşyalarına, arkadaşlarına ya da kendilerine zarar verme davranışı görülebilir, okul yönetimi ile daha fazla sorun yaşayabilirler ve tüm bunlar OYK' nin azalmasına neden olabilir. Akgül Gündoğdu ve arkadaşları (2016); çalışmalarında sigara içen öğrencilerin okulda daha fazla akran baskısı yaptıklarını ve bu öğrencilerin OYK' nin daha olumsuz olduğunu ifade etmişlerdir.

5.2.15. Devamsızlık yapma durumu

OYK alt boyutları ve toplam puan ile öğrencilerin devamsızlık durumu karşılaştırıldığında tüm boyutlarda farklılık önemli bulunurken ($p<0.05$), statü boyutu tüm boyutlar arasında daha önemli bulunmuştur. Bu çalışmada okula devamsızlık yapmayan öğrencilerin LİSEYKÖ puan ortalamaları incelendiğinde, 'Okula yönelik duygular' boyutu hariç tüm boyutlarda yüksek puan aldıkları, sık devamsızlık yapan öğrencilerin 'Öğretmenler' boyutundan yüksek puan aldıkları görülmektedir. Öğrencilerin devamsızlık yapma durumunun özellikle 'Statü' boyutunda anlamlı derecede farklılık göstermesi; okula devam konusunda statü boyutunun önemini ifade etmektedir. Statü; öğrencinin okulda kendini değerli ve önemli hissetme algısıyla ilişkilidir. Okulda kendisine değer verildiğini, önemli olduğunu, bir gruba ait olduğunu hisseden, kabul gören bir öğrencinin OYK' de olumlu olmaktadır. Özellikle lise dönemindeki öğrenciler için takdir edilmek, onaylanmak onların okula bağlılıklarını artırabilir, tam aksine sürekli eleştirilmek ya da bir gruba ait olmadığını hissetmek onlar için okula devam etmede zorluk yaşamalarına ve olumsuz davranışlara yönelmelerine neden olabilir. Öğrencilere akademik olarak başarılı ya da başarısız hepsinin bir birey olarak değerli ve önemli olduğu hissettirilerek, okul ortamı pozitif hale getirilebilir ve okula devamsızlık yapmamaları sağlanabilir.

5.2.16. Disiplin cezası alma durumu

OYK alt boyutları ve toplam puan ile öğrencilerin disiplin cezası alma durumu karşılaştırıldığında öğretmenler, öğrenci, okul yönetimi, statü ve toplam puan yönünden farklılık önemli bulunurken ($p<0.05$); okula yönelik duygular ve sosyal etkinlikler yönünden farklılık önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$).

Bu çalışmaya göre; öğretmenleri, arkadaşları, okul yönetimi ve kendilerine ilişkin olumlu algıları olan öğrencilerin disiplin cezası almadığı, disiplin cezası alan öğrencilerin okula yönelik duygular alt boyutuna ilişkin puan ortalamalarının yüksek olduğu görülmektedir. Öğrenciler okula karşı olumsuz duyguları sonucunda öfke kontrolünü sağlayamayabilir, okul eşyalarına, arkadaşlarına zarar vererek, suç davranışlarında bulunabilirler. Yine ergenlik döneminde başarı duygusunu yakalayamayan öğrenciler kendilerini kanıtlamak için başka tatmin yolları arayabilir, riskli davranışları deneyebilir ve suç davranışlarında bulunabilirler. Okul düzenine zarar veren davranışlar sonucunda disiplin cezası alabilir hatta bu durum okuldan atılma ile sonuçlanabilir. Bu çalışmaya göre; OYK olumsuz olan öğrencilere danışmanlık yapılarak, öfke kontrolü, stresle baş etme ya da riskli davranışlar ile ilgili eğitimler verilerek onların suç davranışlarında bulunmaları önlenebilir.

5.2.17. Sınıf tekrarı yapma durumu

OYK alt boyutları ve toplam puan ortalamaları ile öğrencilerin sınıf tekrarı yapma durumu karşılaştırıldığında öğretmenler, öğrenci, okula yönelik duygular, statü, okul yönetimi, sosyal etkinlik ve toplam puan açısından farklılık önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$). Çalışmaya alınan öğrencilerin % 15.6'sı ($n=85$) sınıf tekrarı yapmıştır. Sınıf tekrarı yapma durumu; öğrencilerin derslerinde başarısız olmaları, çeşitli disiplin sorunları nedeniyle başka bir okula nakledilmeleri, hastalık ya da mazeretleri nedeniyle eğitimlerine ara verip yeniden başlamaları nedeniyle akranları bir üst sınıfa devam ederken onların yeniden aynı sınıf düzeyine devam etmelerini gerektiren, öğrenciler için stres verici ve istenmedik bir durumdur. Bu durumda öğrencilerin OYK' nin olumsuz yönde etkilenmesi beklenen bir durumken bu çalışmada öğrencilerin sınıf tekrarı durumu ile OYK arasındaki farklılık önemsiz bulunmuştur.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Sivas il merkezinde bulunan lise öğrencilerinin OYK orta düzeydedir. Öğrencilerin OYK puan ortalamasına göre en yüksek ortalama öğrenci alt boyutunda ($46,72\pm9.35$), en düşük ortalama ise statü alt boyutunda (17.02 ± 4.67) bulunmuştur (Tablo 7)

Öğrencilerin OYK alt boyutları ve toplam puan ortalamasına göre öğrenci ve okul yönetimi boyutlarında cinsiyetler arası farklılık kız öğrenciler lehine, okula yönelik duygular ve sosyal etkinlik boyutlarında erkek öğrenciler lehine farklılık önemli bulunmuş, öğretmenler, statü ve toplam puan ortalamaları yönünden cinsiyetler arası farklılık önemsiz bulunmuştur (Tablo 8).

Öğrencilerin sınıf düzeyine göre OYK alt boyutları ve toplam puan ortalamaları arasında farklılık önemli bulunmuştur. Öğrencilerin OYK alt boyutlarından öğretmenler ve öğrenci boyutunda küçük olan sınıf lehine farklılık önemli bulunurken, okula yönelik duygular boyutlarında büyük olan sınıf lehine farklılık önemli bulunmuştur. Çalışmada okul yönetimi, statü ve sosyal etkinlik yönünden sınıflara ilişkin puan ortalamaları arasında farklılık önemsiz bulunmuştur (Tablo 9).

Öğrencilerin anne ve babasının eğitim durumuna göre OYK alt boyutları ve toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında, tüm boyutlar açısından anne ve babanın eğitim durumu önemsiz bulunmuştur (Tablo 10- Tablo 11).

Anne mesleğine göre öğrencilerin OYK alt boyutları ve toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında, tüm boyutlar açısından annenin mesleği önemsiz bulunmuştur. Baba mesleğine göre, bireylerin toplam puanları ikiyeşerli karşılaştırıldığında memur ve serbest meslek arasında babası memur olanlar lehine farklılık önemli bulunurken, diğer gruplar arasında farklılık önemsiz bulunmuştur (Tablo 12- Tablo 13).

Anne babanın birlikte veya ayrı yaşıyor olmalarına göre; OYK alt boyutları ve toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında öğretmenler, okula yönelik duygular, okul yönetimi, statü ve toplam puan yönünden anne babası beraber olan öğrenciler

lehine farklılık önemli bulunurken, diğer alt boyutlar yönünden farklılık önemsiz bulunmuştur (Tablo 14).

Çalışmada öğrencilerin kardeş sayısına göre OYK alt boyutları ve toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak farklılık önemsiz bulunmuştur (Tablo 15).

Öğrencinin ailesi ile bir arada yaşama durumu ile OYK alt boyutları ve toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında öğrencilerin öğretmenler, öğrenci, okul yönetimi, statü ve toplam puan yönünden ailesi ile birlikte yaşayan öğrenciler lehine farklılık önemli bulunurken, okula yönelik duygular ve sosyal etkinlik yönünden farklılık önemsiz bulunmuştur (Tablo 16).

Öğrencilerin algıladıkları ekonomik durumları ile OYK alt boyutları ve toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında tüm boyutlar açısından ekonomik durum önemsiz bulunmuştur (Tablo 17)

Öğrencilerin kendilerine ait odasının olma durumu OYK boyutları ve toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında tüm boyutlar açısından öğrencinin kendine ait odasının olup olmama durumu istatistiksel olarak önemsiz bulunmuştur (Tablo 18).

OYK alt boyutları ve toplam puan ortalamaları öğrencilerin okula isteyerek gelme durumu karşılaştırıldığında öğretmenler, okula yönelik duygular, statü, toplam puan yönünden farklılık önemli bulunurken öğrenci, okul yönetimi ve sosyal etkinlik yönünden farklılık önemsiz bulunmuştur (Tablo 19).

OYK alt boyutları ve toplam puan ortalamaları ile okul takımı olması durumu karşılaştırıldığında öğretmenler, okula yönelik duygular, okul yönetimi, statü ve toplam puan yönünden farklılık önemli bulunurken, öğrenci ve sosyal etkinlik yönünden farklılık önemsiz bulunmuştur (Tablo 20).

OYK alt boyutları ve toplam puan ortalamaları ile öğrencilerin okulda ki sosyal faaliyetlere katılma durumu karşılaştırıldığında öğretmenler, okula yönelik duygular, statü ve toplam puan yönünden farklılık önemli bulunurken, öğrenci, okul yönetimi ve sosyal etkinlik boyutları yönünden farklılık önemsiz bulunmuştur (Tablo 21).

OYK alt boyutları ve toplam puan ortalamaları ile öğrencilerin okul başarı durumu karşılaştırıldığında öğretmenler, okula yönelik duygular, statü ve toplam puan yönünden farklılık önemli bulunurken, öğrenci, okul yönetimi ve sosyal etkinlik boyutları yönünden farklılık önemsiz bulunmuştur (Tablo 22).

OYK alt boyutları ve toplam puan ortalamaları ile öğrencilerin kronik hastalık durumu ile karşılaştırıldığında öğrencilerin kronik hastalıklarının olup olmama durumu tüm alt boyutlar ve toplam puan yönünden önemsiz bulunmuştur (Tablo 23).

OYK alt boyutları ve toplam puan ortalamaları ile öğrencilerin sigara içme durumu karşılaştırıldığında öğretmenler, okula yönelik duygular, okul yönetimi ve statü yönünden farklılık önemli bulunurken, öğrenci, sosyal etkinlik ve toplam puan boyutları yönünden farklılık önemsiz bulunmuştur (Tablo 24).

OYK alt boyutları ve toplam puan ortalamaları ile öğrencilerin devamsızlık durumu karşılaştırıldığında tüm boyutlarda farklılık önemli bulunurken, statü boyutu tüm boyutlar arasında daha önemli bulunmuştur (Tablo 25).

OYK alt boyutları ve toplam puan ortalamaları ile öğrencilerin disiplin cezası alma durumu karşılaştırıldığında öğretmenler, öğrenci, okul yönetimi, statü ve toplam puan yönünden farklılık önemli bulunurken, okula yönelik duygular ve sosyal etkinlikler yönünden farklılık önemsiz bulunmuştur (Tablo 26).

6.2. Öneriler

Araştırmadan elde edilen veriler doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

- Araştırma sonuçlarına göre Sivas il merkezinde bulunan liselerde OYK orta seviyededir. Bu bulgu öğrencilerin okul yaşantılarından yeterince memnun olmadıklarını göstermektedir. OYK' nin öğrencilerin toplumsal, bilişsel, ruhsal, sosyal ve fiziksel gelişimleri üzerinde ki önemli etkileri nedeniyle okul sağlığı hizmetleri içerisinde incelenmesi, Milli Eğitim Müdürlükleriyle birlikte öğrencilerin OYK' ni artırıcı yönde ortak faaliyetlerde bulunulması gerekmektedir.

- Çalışmada en düşük ortalama öğrencilerin okuldaki statüleri ve okul müdürlerine ilişkin algılarına yöneliktir. Öğrencilere birey olarak değerli ve önemli olduğu hissettirilmeli, bunun için özellikle okul yöneticileri ile daha çok bir araya gelmeleri sağlanmalı, demokratik bir okul ortamı oluşturmaya yönelik girişimlerde bulunulmalı, öğrencilerin okulda ki karar alma süreçlerine aktif katılımları sağlanmalı, ceza odaklı değil pozitif iletişimin etkin olduğu okul ortamları oluşturulmalıdır.

- Çalışma sonuçlarına göre; öğrencilerin diğer öğrencilerle ilgili olumsuz algılarının olduğu görülmektedir. Özellikle lise öğrencilerinde akran iletişiminin önemli etkileri nedeniyle okullarda öğrenciler arasında hoşgörü, saygı, yardım etme gibi duyguları kuvvetlendirecek akran iletişimi, akran arabuluculuğu gibi etkinliklere yer verilmelidir.

- Öğrencilerin sınıf düzeyi yükseldikçe okula ilişkin olumsuz algılarının arttığı belirlenmiştir. Okullarda öğrenciler için spor programları, okul yönetimi, müzik, sanat ve drama etkinlikleri, akademik ve mesleki kulüp çalışmaları gibi ders dışı sosyal etkinliklerin artırılması ile öğretmen- öğrenci, öğrenci- öğrenci iletişimi kuvvetlendirilebilir, okul öğrenciler için cazip bir yer haline getirilebilir, öğrencilerin okulla ilgili olumlu yaşantıları çoğaltılarak okula bağlılıkları artırılabilir, devamsızlık, okul terki gibi istenmeyen davranışlar ve sağlıklarını tehdit edici riskli davranışlar önlenir.

- Araştırmaya göre; okula karşı olumsuz algıları olan, düşük OYK' ne sahip olan öğrencilerde sigara içme, devamsızlık yapma, suç içeren davranışlarda bulunma ve disiplin cezası alma davranışlarının daha fazla olduğu görülmektedir. Okullarda düşük OYK' ne sahip olan öğrenciler riskli davranışlar açısından değerlendirilmeli, uygun danışmanlık hizmeti verilmelidir.

- Öğrencilerin OYK' nin onların kimlik gelişiminde, sağlık davranışlarında ve gelecek yaşantıları üzerinde belirleyici etkileri vardır. Tüm yönleriyle sağlıklı bir toplum olmanın gerekliliği sağlıklı bireyler yetiştirmektir. Bu nedenle öğrencilerin tüm yönleriyle yakından izlendiği okul sağlığı programlarına ihtiyaç vardır. Okul sağlığı hizmetlerini ülke genelinde yaygınlaştıracak, öğrencilerin fiziksel, ruhsal ve sosyal gelişimlerinin yakından takip edildiği sağlık politikalarının uygulamaya geçirilmesi gerekmektedir.

- Öğrencilerin okul ortamında alanında uzman okul hemşireleri tarafından OYK değerlendirilmeli, OYK' ni olumsuz etkileyen faktörler tespit edilmeli, okul yaşamıyla ilgili olumsuz izlenimleri olan öğrenciler riskli davranışlar yönünden değerlendirilmeli, sadece acil durumlar ya da kronik hastalığı olan öğrencilerin takibi değil, tüm öğrencilerin bilişsel, ruhsal, sosyal ve fiziksel gelişimleri yakından takip edilmeli ve sağlığı koruma ve geliştirmeye yönelik gerekli eğitim ve danışmanlık hizmetleri verilmelidir.

- Okul hemşireliği uygulamalarını ülke genelinde yaygınlaştırmak için, hemşirelik eğitiminde 'Okul Hemşireliği' sertifika programlarının açılması ve yaygınlaştırılması, okul hemşirelerinin sağlığın geliştirilmesi ve korunması çalışmalarında yer almalarının sağlanması ve ülkemizde tüm okullarda hemşire istihdam edilmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Akgül Gündoğdu, N., Güler, N., Kocataş, S., Güler, G. (2016). İlköğretim6.,7.Ve8. Sınıf Öğrencilerinin OYK Ve Akran Baskısı Arasındaki İlişki, Türkiye Klinikleri J Public Health Nurs-Special Topics, 2 (1), 61-67
- Akkuş, D. (2010). Ergende Esrar Kullanımı: Toplum Ruh Sağlığı Yaklaşımı (Olgu Sunumu), Psikiyatri Hemşireliği Dergisi, 1(1), 43-46.
- Aliyev, R., Tunç, E. (2015).The Investigation of Primary School Students' Perception of Quality of School Life And Sense of Belonging By Different Variables, Revista De Cercetare Şi Interventie Social,48, 164-184.
- Altuntaş, S., Baykal, Ü.(2012). Okul Hemşirelerinin İş, İş Ortamı, Rol ve Sorumluluklarına Yönelik Görüşleri, Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi; 9 (1), 43-50.
- Annu, S., Sunita, M. (2014). Adolescent Involvement in Extracurricular Activities and Positive Development: A Comparative Study between Government and Private Schools' Students, European Academic Research, 2 (3), 3255-3268.
- Argon, T. (2016).Öğrencilerin Lise Yaşam Kalitesi Algıları İle Okula Bağlılık Düzeyleri Arasındaki İlişki, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 5 (özel sayı),238-249.
- Argon, T., Kösterelioğlu, M. (2009).Üniversite Öğrencilerinin Üniversite Yaşam Kalitesi ve Fakülte Kültürüne İlişkin Algıları, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi Güz (8), 30.
- Arıkan, G., Sarı, M. (2016). Lise Öğrencilerinde Okul Yaşam Kalitesinin İncelenmesi, International Journal of Contemporary Educational Studies, 2 (1), 66-77.
- Ayaz, S.(2014). İlköğretim Öğretmenlerinin Okul Sağlığı Hemşireliğine İlişkin Görüşleri, Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 42-52.
- Bahar, Z. (2010). Okul Sağlığı Hemşireliği, DEUHYO ED 2010, 3 (4), 195-200
- Bahar, Z. (2010).Okul Dönemindeki Çocukların Sağlığının Geliştirilmesi, Vize Yayıncılık, Ankara, 11-47.
- Bayık, A.(2016).Okul Dönemindeki Çocukların Sağlığının Geliştirilmesi, Vize Yayıncılık, Ankara, 270-316.

- Bilgiç, S.(2009). İlköğretim Öğrencilerinde OYK Algısının Arkadaşlara Bağlılık Ve Empatik Sınıf Atmosferi Değişkenleriyle İlişkisinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Bilgiç S, Sarı M. (2010). İlköğretim öğrencilerinin okul yaşam kalitesi ve empatik sınıf atmosferi algıları. Eğitim Bilimleri ve Uygulama; 9(17):1-19.
- Black, S.D.,Grenard, J.L., Sussman, S., Rohrbach, L.A. (2010).The influence of school-based natural mentoring relationships on school attachment and subsequent adolescent risk behaviors,Health Education Research, July, 30,5 <http://her.oxfordjournals.org>, Erişim tarihi: 16.02.2015.
- Bruce, G.,Morton, S., Crump, A. D., Haynie, D. L., Saylor, K. E. (1999). Student–school bonding and adolescent problem behavior, Health Education Research, 14 (1), 99-107.
- Bourke, S.,& Smith, M. (1989). Quality of school life and intentions for further education: The case of rural high school. Paper presented at the Annual Conference of the Australian Association for Research in Education. Adelaide, South Australia.
- Celep, C. (2008). Sınıf yönetiminde kuram ve uygulama (3. Baskı), Ankara: APagem Akademi.
- Celep, C., Erdoğan, S. (2002).Orta Öğretimde Olumlu Öğretmen-Öğrenci İlişkileri,Eğilim ve Bilim, 27(124), 13-22.
- Cenkseven Önder, F. Sarı, M. (2012). Bullying and Quality of School Life among Elementary School Students, Elementary Education Online, 11(4), 897-914.
- Cenkseven Önder, F.,Yılmaz, Y.(2012). Ortaöğretim Öğrencilerinde Görülen Kuraldışı Davranışları Yordamada Yaşam Doyumu ve Anne-Baba Stilllerinin Rolü, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 12 (3), 1738-1747.
- Coşkun, S., Bebiş, S. (2014). Şiddetin Okul Sağlığına Etkisi Ve Hemşirelik, Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi, 3(1), 15-23.
- Croghan, E., Johnson, C.(2004).Occupational Health and School Health, A Natural Alliance? Nursing and Health Care Management and Policy, Journal of Advanced Nursing, 45(2), 155-161.

- Delfabbro, P., Winefield, T., Trainor, S., Dollard, M., Anderson, S., Metzger, J. & Hammarstrom, A. (2006). Peer and teacher bullying/victimization of south Australian secondary school students: Prevalence and psychosocial profiles. *British Journal of Educational Psychology*, 76, 71 – 90.
- Demir, Ö, Kaya, H.İ. Metin, M.(2012).Lise Öğrencilerinde Okul Kültürünün Bir Ögesi Olarak Yaşam Kalitesi Algısının İncelenmesi, *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 2 (4), 9-28.
- Demirtaş, Z. (2010). Liselerde Okul Kültürü İle Öğrenci Başarısı Arasındaki İlişki, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7 (13), 208-223.
- Dil, S., Aykanat G.B., Gönen Şentürk, S.(2015). Çankırı İlinde Ergenlerin Benlik Saygısı ve Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışlarının Riskli Sağlık Davranışları ve Bazı Sosyo demografik Özelliklerle İlişkisi, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 16, 51-59.
- Durmaz, A. (2008). Liselerde OYK (Kırklareli ili Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Elitok Kesici, A.,Türkoğlu,A. (2012). Ortaöğretim Kurumlarının OYK Düzeyi ve Ortaöğretim Öğretmenlerinin Sınıf İçi İletişimde Kullandıkları Örtük Davranışlar, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31 (I), 149-162.
- Epstein, L.J., Mcpartland, J.M. (1976). The Concept and Measurement of the Quality of School Life, *American Educational Research Journal Winter* , 13 (1), 15-30.
- Ereş, F.,Bilasa, P. (2017). Middle School Students' Perceptions of the Quality of School Life in Ankara, *Journal of Education and Learning*; 6 (1), 175-183.
- Erden, A., Erdem, M.(2013).İlköğretim Okullarında Okul Yaşamı Kalitesi, Van İli Örneği, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 151-165.
- Ergül, S.,Temel, A. B. (2009). The effects of a nursing smoking cessation intervention on military students in Turkey, *International Nursing Review* 56, 102–108. <https://www.researchgate.net/publication/24037134> (Erişim 29.02.2016).

- Gedik, A. (2014).Ortaöğretim Öğrencilerinde Okul Yaşam Kalitesi Bağlamında Okula Yabancılaşma, Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Hallinan, T. M. (2008). Teacher influences on students' attachment to school. *Sociology of Education*, 81(3), 271–283.
- İlğan, A., Oğuz, E., Yapar, B.(2013).OYK'ne İlişkin Algı ve Akademik Motivasyon Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi,(Menderes İlçesi Örneği), 22.Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, Eskişehir.
- İlmen, E.(2010).Okul Grubunun OYK ve Akademik Başarı Üzerindeki Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- İnal, U.(2009).Adana İl Sınırları İçerisindeki Yatılı İlköğretim Bölge Okullarında Bulunan Öğretmen ve Öğrencilerin OYK Algılarının İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- İnal, U.,Sadık, F. (2014). Yatılı İlköğretim Bölge Okullarının OYK' ne İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 43(2), 169-194.
- Jaavall, I. M. H. (2007). Quality of school life for working students: A study conducted among working students of 8th grade in a primary school in Addis Ababa, Ethiopia. Master Thesis, University of Oslo, Norway.
- Kalaycı, H., Özdemir, M.(2013).Lise Öğrencilerinin Okul Yaşamının Niteliğine İlişkin Algılarının Okul Bağlılıkları Üzerine Etkisi, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 33(2),293-315.
- Karatzias, A., Papadioti-Athanasidou, V., Power, K. G., Swanson, V. (2001). Quality of School Life: A cross Cultural Study of Greek and Scottish Secondary School Pupils, *European Journal of Education*, 36 (1), 129-151.
- Karatzias, A,Power, KG,Swanson, V. (2001).Quality of school life: development and preliminary standardization of an instrument based on performance indicators in Scottish secondary schools.School Effectiveness and School Improvement 12:265–284 DOI10.1076/sesi.12.3.265.3449.

- Kesici, E.A., Türkoğlu, A.(2012).Ortaöğretim Kurumlarının OYK Düzeyi ve Ortaöğretim Öğretmenlerinin Sınıf İçi İletişimde Kullandıkları Örtük Davranışlar, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 31 Ocak 2012/1, 149-162.
- Kızmaz, Z.,(2006). Okullardaki Şiddet Davranışının Kaynakları Üzerine Kuramsal Bir Yaklaşım, C.Ü Sosyal Bilimler Dergisi, 30 (1), 47-70.
- Kong, C. K. (2008). Classroom Learning Experiences and Students Perceptions of Quality of School Life, Learning Environments Research, 11(2), 111-129.
- Korkmaz, G. (2009). İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Okul Yaşam Kalitesini Algılama Düzeyleri Ve Mesleki Tutumlarının İncelenmesi. Unpublished master thesis Cukurova University, Adana.
- Leonard, C. A. R. (2002). Quality of school life and attendance in primary schools (Unpublished doctoral dissertation). Newcastle University, Newcastle.
- Leonard, C., (2003). Affective Outcomes in the Context of School Reform, Paper presented at the NZARE / AARE Joint Conference, Hyatt Regency Hotel, University of Auckland, Australia.
- Linnakyla, P., and Brunell, V. (1996). Quality of school life in the Finnish and Swedish Speaking Schools in Finland. Reading Literacy In An International Perspective. U.S Department Of Education, Office Of Educational Research And Improvement, 203 – 217
- McNeely, A. C., Nonnemaker, J. M., Blum, R. W.(2002).Promoting School Connectedness, Evidence From the National Longitudinal Study of Adolescent Health, Journal of School Health, 72(4), 138-146.
- Mok, M. C., Flynn, M. (1997). Quality of school life and students' achievement in the HSC: A multilevel Analysis. Australian Journal of Education, 41(2), 169-188. <https://doi.org/10.1177/000494419704100206>
- Mok, M. C., Flynn, M. (2002). Determinants of Students' Quality of School Life: A Path Model. Learning Environments Research, 5, 275-300.
- Osterman, K. F. (2000). Students' Need for Belonging in the School Community, Review of Educational Research, 70 (3), 323-367.

- Önal, A., Ögel, K., Eke, C. (2011). Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Belirtileri Bulunan Ergenlerde Madde Kullanımı ve Aile Özellikleri Üstüne Kesitsel Bir Çalışma, Klinik Psikofarmakoloji Bülteni, 21 (3), 225-231.
- Özcan, C., Kılınç, S., Gülmez, H. (2013). Türkiye’de Okul Sağlığı ve Yasal Durum, Ankara Medical Journal, 13 (2), 71-81.
- Özcebe, H. (2008). Gençler ve Sigara, Klasmat Matbaacılık, Ankara, 3-12.
- Özcebe, H. (2012). Halk Sağlığı Bakış Açısıyla Okul Sağlığı Hizmetlerinin Kapsamı, Halk Sağlığı Günleri, 2.Ulusal Okul Sağlığı Sempozyumu Özet Kitabı, Adana, 7.
- Özgür, G., Yörükoğlu, G. , Arabacı, L.(2011).Lise Öğrencilerinin Şiddet Algıları, Şiddet Eğilim Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler, Psikiyatri Hemşireliği Dergisi, 2 (2) , 53-60.
- Öztürk, Y. E., Kırılıoğlu, M.,Kıraç, R. (2015). Alkol ve Madde Bağımlılığında Risk Faktörleri, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, 18 (2), 97-118.
- Pang, N.S.K. (1999).Students' Quality of School Life in Band 5 Schools,Asian Journal of Counselling, 6 (1), 79-105.
- Sağlık Bakanlığı (2011)., Hemşirelik Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, TC Resmi Gazete, 19.04.2011 tarih ve 27910 sayı.
- Samdal, O., Wold, B., Klepp, K.I. ve Kannas, L. (2000): “Students Perception of School And Their Smoking And Alcohol Use: A Cross National Study,” Addiction Research, 8 (2), 141–167.
- Sarı, M. (2006). OYK, Tanımı, Değişkenleri ve Ölçülmesi, <https://www.researchgate.net/.../267920091>.(Erişim. 02.06.2014)
- Sarı, M.(2007).Demokratik Değerlerin Kazanımı Sürecinde Örtük Program, Düşük ve Yüksek OYK’ ne Sahip İki İlköğretim Nitel Bir Çalışma, Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Sarı, M.(2011). Lise Yaşam Kalitesi Ölçeği’nin Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 20 (3), 253-266.
- Sarı, M.(2012).Empatik Sınıf Atmosferi ile Arkadaşlara Bağlılık Düzeyinin Lise Öğrencilerinin OYK’ne Etkisi, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 18 (1), 95-119.

- Sarı, M.(2013).Lise Öğrencilerinde Okula Aidiyet Duygusu, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13 (1), 293- 315.
- Sarı, M., Cenkseven, F.(2007).İlköğretim Öğrencilerinde OYK ve Benlik Kavramı,16. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Sözlü Bildiri, 5–7 Eylül, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Sarı, M., Ötünç, E. , Erceylan, H.(2007).Liselerde OYK, Adana İli Örneği, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 13 (50), 297 – 320.
- Seçginli, S.,Erdoğan, S.,Demirezen, E. (2004). Okul Sağlığı Tarama Programı: Bir Pilot Çalışma Örneği, Sted Dergisi, 13 (2), 462-465.
- Seydooğulları, S.Ü, Arıdağ, N.Ç.(2012).Examining Life Satisfaction Levels of High School Student in term of Parental Attitude and Some Variables, International Online Journal of Educational Sciences, 4(3), 752-767.
- Sun-Keung, N. P. (1999). Students' perceptions of quality of schoollife in Hong Kong primary schools. Educational Research Journal, 14(1), 49-71.
- Şimşek Z. Halk Sağlığı Anabilim Dalı Destekli Okul Sağlığı Programı Uygulama Örneği. 2.Ulusal Okul Sağlığı Sempozyumu 17-18 Mayıs 2012, Adana.
- Tangen, R. (2009). Conceptualising quality of school life frompupils' perspectives: A four-dimensional model. International Journal of Inclusive Education, 13(8), 829-844.
- Taşçı, E., Atan, Ş. U., Durmaz, N., Erkuş, H., Sevil, U. (2005). Kız Meslek Lisesi Öğrencilerinin Madde Kullanma Durumları, Bağımlılık Dergisi, 6, 122-128.
- Taylı, A. (2008). Okulu Bırakmanın Önlenmesi Ve Önlemeye Yönelik Uygulamalar, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8 (1), 91-104.
- Telef, B. B. (2014). Çocuklar İçin Kapsamlı Okul Doyumu Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlama Çalışması, Journal of Theory and Practice in Education ,10(2), 478-490.
- Thien, L. M.,& Razak, N. A. (2013). Academic Coping, Friendship Quality and Student Engagement Associated With Student Quality of School Life: A Partial Least Square Analysis. Social Indicators Research, 112(3), 679-708. <https://doi.org/10.1007/s11205-012-0077-X>(Erişim. 05.02.2016)
- Thomson, S. (2005). Engaging students with school life, Youth Studies Australia 24 (1), 10-15.

- Tunç, E. , Beşaltı, M.(2013).OYK' nin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, Şanlıurfa Birecik Örneği, II. International Conference on Communication, Media, Technology and Design 02-04 May 2013.
- Uysal, A., Bayık Temel, A. (2009). Şiddet Karşıtı Eğitim Programının Öğrencilerin Çatışma Çözüm, Şiddet Eğilimi Ve Şiddet Davranışlarına Yansımaları, Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 12 (1), 20-30.
- Türkoğlu, G.(2012).İlköğretim Okulu Öğrencilerinin OYK'ne İlişkin Algıları, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Valois, R. F., Paxton, R.J, Zullig, K. J., Huebner, E. S.(2006).Life Satisfaction and Violent Behaviors among Middle School Students, Journal of Child and Family Studies, 15(6), 695–707.
- Weintraub, N.,& Bar-HaimErez, A. (2009). Quality of Life in School (QoLS) questionnaire: Development and validity. American Journal of Occupational Therapy, 63,724-731. <https://dx.doi.org/10.5014/ajot.63.6.724> (Erişim. 05.02.2016)
- Weston, R.(1998).Quality of School Life in Government, Catholic and Other Private Secondary Schools, Family Matters, 50 (56) , 62.
- Williams, T., Roey Westat, S. (1996).Consistencies in the quality of school life. M. Binkley, K. Rust, T. Williams (Eds.) Reading literacy in an international perspective, 193 – 202.
- Winheller, S., Hattie, J. A., Brown, G.T.L. (2011). Effects of Perceived Teaching, Peer Relationship and Learning Environment on Students' Maths Achievement among Early Adolescents, <https://www.researchgate.net/publication/235407626> (Erişim 22.11.2016).
- Yalçın, M., Eksizoğlu, A., Akkoç, H., Yaşan, A. ve Gürgen, F. (2009). Dicle Üniversitesi Öğrencilerinde Madde Kullanımını Belirleyen Risk Faktörleri. Klinik Psikiyatri, 12, 125-133
- Yaşan, A. ve Gürgen, F. (2004). Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Ergenlerde Uçucu Madde Kullanım Özellikleri, Bağımlılık Dergisi, 5 (2), 77-83.
- Yazgan İnanç, B., Bilgin, M., Atıcı Kılıç, M. (2007). Gelişim Psikolojisi, Çocuk ve Ergen Gelişimi, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 255-263.

- Yılmaz, K. (2005). İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Okul Yaşamının Niteliğine İlişkin Görüşleri. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17, 1-13
- Yılmaz, K.(2007).İlköğretim Okulu 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Okul Yaşamının Niteliğine İlişkin Görüşleri, Kastamonu Eğitim Dergisi, 15(2), 485-490.
- Zeynivand, Y., Hashemi, S., Rasoulzadeh Aghdam, S.,Ahmadi, E. (2014). The Effect of School Social Environment on Research Interest and Quality of Life in School on Tabriz Third Year High School Students, Journal of Political and Social Sciences, 1 (1), 6-13.

EKLER

EK 1. Örnekleme alınan liselerdeki öğrenci sayıları ve örnekleme giren kişi sayısı

Sıra no	Okulun adı	Evren kişi sayısı			Örnekleme giren kişi sayısı		
		Erkek ögr. say.	Kız ögr.say.	Toplam	Erkek ögr.say.	Kız ögr.say.	Toplam
1	Asım Şahin Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi	0	582	582	0	49	49
2	Cumhuriyet Anadolu Lisesi	280	334	614	24	28	52
3	Hacı Mehmet Sabancı Anadolu Lisesi	171	193	364	15	16	31
4	Karşıyaka Mesleki ve Teknik Lisesi	0	804	804	0	68	68
5	Mustafa Kemal Atatürk Mesleki ve Teknik Lisesi	154	326	480	13	28	41
6	Özel Mehmet Recai Toydemir Anadolu Lisesi	52	40	92	5	3	8
7	Özel Bahçeşehir Mesleki ve Teknik Lisesi	144	144	288	12	12	24
8	Özel Final Temel Lise	79	80	159	6	7	13
9	Özel Sultan Murat Anadolu Lisesi	96	104	200	8	9	17
10	Prof. Dr. Necati Erşan Sosyal Bilimler Lisesi	212	321	533	18	27	45
11	Sivas Fen Lisesi	228	255	483	19	22	41
12	Sivas Anadolu İmam Hatip Lisesi	640	0	640	54	0	54
13	Sivas Muzaffer Sarısözen Güzel Sanatlar Lisesi	62	87	149	5	8	13
14	Şehit Üst. Cemalettin Yılmaz Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	169	334	503	14	28	42
15	Yenişehir Anadolu Lisesi	260	302	562	22	26	48
	TOPLAM	2547	3906	6453	215	331	546

Ek 2. Örnekleme giren okulların şube öğrenci sayıları ve örnekleme giren öğrencilerin şubelere göre dağılımı

OKUL ADI	9. SINIF				10. SINIF				11. SINIF				12. SINIF			
	Öğrenci sayısı		Örnekleme giren öğ.sav		Öğrenci sayısı		Örnekleme giren öğ.sav		Öğrenci sayısı		Örnekleme giren öğ.sav		Öğrenci sayısı		Örnekleme giren öğ.sav	
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E
Asım Şahin Kız İmam Hatip Anadolu Lisesi	340	0	29	0	242	0	20	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Cumhuriyet Anadolu Lisesi	83	54	7	5	106	96	9	8	83	71	7	6	62	59	5	5
Hacı Mehmet Sabancı Anadolu Lisesi	53	52	5	5	59	40	5	3	40	52	3	5	41	27	3	2
Karşıyaka Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	257	0	22	0	189	0	16	0	168	0	14	0	190	0	16	0
Mustafa Kemal Atatürk Meslek i ve Teknik Anadolu Lisesi	74	30	6	3	96	38	8	3	81	46	7	4	75	40	7	3
Özel Mehmet Recai Toydemir Anadolu Lisesi	12	14	1	1	10	17	1	2	4	12	0	1	14	9	1	1
Özel Bahçeşehir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	32	30	3	2	25	33	2	3	87	82	7	7	0	0	0	0
Özel Final Temel Lise	17	23	2	2	8	8	1	0	16	11	1	1	39	37	3	3
Özel Sultan Murat Anadolu Lisesi	32	29	3	2	12	15	1	1	22	18	2	2	38	34	3	3
Prof. Dr. Necati Erşen Sosyal Bilimler Lisesi	86	46	7	4	0	0	0	0	94	75	8	6	60	55	5	5
Sivas Fen Lisesi	89	58	8	5	60	60	5	5	61	77	5	6	45	33	4	3
Sivas Anadolu İmam Hatip Lisesi	0	195	0	16	0	204	0	17	0	126	0	11	0	115	0	10
Sivas Muzaffer Sarısözen Güzel Sanatlar Lisesi	28	19	3	2	22	17	2	1	17	10	1	1	20	16	2	1
Şehit Üstegmen Cemalettin Yılmaz Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	85	50	7	4	88	43	7	4	71	38	6	3	90	38	8	3
Yenişehir Anadolu Lisesi	85	84	7	7	89	81	8	7	85	68	7	6	43	27	4	2

Ek 3. Lise Yaşam Kalite Ölçeği (Liseykö)

Değerli öğrenciler, aşağıdaki ifadeler, okulunuzdaki yaşamın çeşitli boyutlarıyla ilgilidir ve bu boyutlar hakkındaki görüşleriniz araştırılmaktadır. Ölçek sonuçları, yalnızca bu konudaki görüşlerinizi belirlemek için kullanılacak, başka hiçbir amaç için bu sonuçlardan yararlanılmayacaktır. Lütfen ifadeleri dikkatle okuduktan sonra, (1) Kesinlikle Katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Biraz Katılıyorum, (4) Katılıyorum ve (5) Kesinlikle Katılıyorum seçeneklerinden size en uygun olanı X ile işaretleyiniz. Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız.		1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Biraz Katılıyorum	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum
Meral KARABEY Cumhuriyet Üniv. Hemşirelik Fak. Toplum Sağlığı Ana Bilim Dalı						
1	Öğretmenlerimiz, dersleri daha zevkli hale getirmek için ellerinden geleni yapmaktadır.					
2	Bu okulun öğrencisi olmak beni gururlandırıyor.					
3	Okuldaki arkadaşlarımın, beni kabul edip onayladıklarını düşünüyorum.					
4	Müdür, okulumuzla ilgili kararları verirken öğrencilerin de fikrini sorar.					
5	Okuldayken çok sıkılıyorum.					
6	Okuldaki birçok öğrenci küfürlü konuşmaktadır					
7	Bu okulda, öğrencilerin sadece derslerle ilgili yaptıkları etkinlikler desteklenmektedir.					
8	Öğretmenlerimin, bize daha iyi ders anlatabilmek için, kendilerini sürekli geliştirdiğine inanıyorum.					
9	Okulumu diğer okullardan daha çok beğeniyorum.					
10	Okuldaki arkadaşlarım arasında önemli bir yerim vardır.					
11	Okulla ilgili bir sorunum olduğunda, müdürün odasına gidip rahatlıkla konuşabilirim.					
12	Her gün okula gelmek, benim için bir işkence gibidir.					
13	Öğrencilerin çoğu birbirini kıskanmaktadır.					
14	Öğretmenimizin çoğu okul takımlarında oynayan öğrencilerin derslerde başarısız olduklarına inanmaktadırlar.					
15	Öğrencilerin başarılı olması için, öğretmenlerin yeterince çaba gösterdiklerine inanıyorum.					
16	Ailem beni başka bir okula göndermek istese çok üzülürüm.					

17	Okuldaki birçok kişinin bana güvendiğini düşünüyorum					
18	Okul müdürümüz, teneffüslerde bahçede dolaşarak öğrencilerle ilgilenir.					
19	Okuldayken kendimi huzursuz hissediyorum.					
20	Öğretmen ders anlatırken, öğrencilerin çoğu başka şeylerle ilgilenmektedirler.					
21	Okuldaki öğretmenlerin çoğuna göre, spor, tiyatro, müzik gibi etkinlikler yaramaz öğrencilerin işidir.					
22	Öğretmenlerimin, birçok konuda öğrencilere eşit davrandığına inanıyorum					
23	Bu okulun öğrencisi olduğum için, kendimi şanslı hissediyorum.					
24	Okulda beni incitecek/onurumu kıracak davranışlarla pek karşılaşmam.					
25	Okul müdürü, sık sık sınıfları ziyaret ederek ihtiyaçlarını belirler.					
26	Sınıfa girince içim sıkılır.					
27	Sınıfımda sıralara yazı yazan bir çok öğrenci vardır.					
28	Okulumda isteyen öğrenci, istediği sosyal etkinliğe katılabilir.					
29	Okulumdaki öğretmenlerin çoğunu çok seviyorum					
30	Dışarıda daima okulumu savunurum.					
31	Okulumuzda herkes birbirini olduğu gibi kabul eder.					
32	Müdürümüzün öğrencilerin okulda yaşadığı sorunları çözmek için yeterince uğraştığını düşünüyorum.					
33	Öğrencilerin çoğu birbirine kırıcı davranmaktadır.					
34	Okulumda öğrencileri aşağılayan, hakaret eden birçok öğretmen vardır.					
35	Okulumda, başkalarını sürekli şikâyet eden birçok öğrenci vardır.					

Ek 4. Kişisel Bilgi Formu

Form No:

Okulun adı:

1. Cinsiyetiniz: 1) Kız 2) Erkek
2. Sınıfınız: 1) 9.Sınıf 2) 10.Sınıf 3) 11.Sınıf 4) 12.Sınıf
3. Anne sağ mı? 1) Evet 2) Hayır
4. Baba sağ mı? 1) Evet 2) Hayır
5. Babanın İşi: 1) Çalışmıyor 2) Memur 3) Serbest meslek 4) Diğer
6. Babanın eğitim durumu:
1) Okur yazar değil 2) İlkokul 3) Ortaokul 4) Lise 5) Lisans 6) Ön lisans 7) Yüksek lisans
8) Doktora
7. Annenin İşi: 1) Ev hanımı 2) Memur 3) Serbest meslek 4) Diğer
8. Annenin eğitim durumu:
1) Okuryazar değil 2) İlkokul 3) Ortaokul 4) Lise 5) Lisans 6) Ön lisans 7) Yüksek lisans
8) Doktora
9. Anne baba beraber mi? 1) Evet 2) Hayır
10. Kardeş Sayısı: 1) Bir 2) İki 3) Üç 4) Dört 5) Beş ve üzeri
11. Ailenizle beraber mi yaşıyorsunuz? 1) Evet 2) Hayır
- Cevabınız hayır ise nerede yaşıyorsunuz?
12. Ailenizin ekonomik durumu: 1) İyi 2) Orta 3) Kötü
13. Kendinize ait odanız var mı? 1) Evet 2) Hayır
14. Şu anda okuduğunuz okula isteyerek mi geldiniz? 1) Evet 2) Hayır
15. Okul tekrarı yaptınız mı? 1) Evet 2) Hayır
16. Okul takımı var mı? 1) Evet 2) Hayır
17. Okul takımında oynuyor musunuz?
18. Sporcu lisansınız var mı? 1) Evet 2) Hayır
19. Okulunuzda sosyal faaliyetlere katılır mısınız? 1) Evet 2) Hayır

20. Okul başarı durumunuzu nasıl görüyorsunuz? 1)Çok İyi 2)İyi 3)Orta 4)Kötü
5)Çok Kötü

21. Doktor tarafından tanısı konmuş kronik bir hastalığınız var mı? 1)Evet 2)Hayır

Cevabınız evet ise nedir?

22. Sigara kullanıyor musunuz? 1)Evet 2)Hayır

Evet ise günde kaç adet kullanmıyorsunuz?

23. Okula sık devamsızlık yapar mısınız? 1)Evet 2)Hayır

Cevabınız evetse genellikle neden devamsızlık yaparsınız?

24. Okulda disiplin cezası aldınız mı yada disipline gittiniz mi? 1)Evet 2)Hayır

Cevabınız evetse neden disipline gittiniz?

Ek. 5. C.Ü. Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Bilgilendirilmiş Olur Formu

C. Ü. KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU BİLGİLENDİRİLMİŞ OLUR FORMU

Sayın Katılımcı;

Bu katılacağınız çalışma bilimsel bir araştırma olup, araştırmanın adı '**Sivas İl Merkezinde Lise Öğrencilerinin OYK ve İlişkili Faktörlerin Belirlenmesi**' dir.

OYK; sizin kendinizi okulda ne kadar iyi ve mutlu hissettiğinizle ilişkilidir ve okuldan aldığımız doyum demektir. Sizlerin uzun saatlerinizi okulda geçirdiğiniz göze alındığında okul yaşamının önemi biraz daha belirginleşmektedir. Lise öğrencilerinin aile içerisinde sağlıklı bir ortamda bulunması kadar, okulda da kabul gördüğü, değer verildiği, kendini mutlu ve güvende hissettiği bir ortamda bulunması büyük önem taşımaktadır. Öğrencilerin sağlıklı bir okul yaşamı geçirmeleri, okuldan tatmin olmaları sağlıklı ve mutlu bir birey olmaları yolunda son derece önemlidir. Bu araştırmanın amacı, kendinizi okulda ne kadar mutlu ve huzurlu hissettiğinizin ve bununla ilişkili faktörlerin belirlenmesidir. Bu araştırmanın sonucunda, okulunuzun sizlerin sosyal, zihinsel, fiziksel, psikolojik olarak gelişiminizi ne kadar desteklediği ve sizlerin okul yaşam kalitenizi nelerin etkilediği belirlenecektir. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayalıdır. Kararınızdan önce araştırma hakkında sizi bilgilendirmek istiyorum. Bu bilgileri okuyup anladıktan sonra araştırmaya katılmak isterseniz formu imzalayınız. Araştırmayı 20.04.2016- 15.06.2016 tarihleri arasında Sivas il merkezinde bulunan liselerde öğrenim gören ve araştırmaya katılmayı kabul eden 546 öğrenci oluşturacaktır. Çalışma yaklaşık 3 ay sürecektir.

Bu araştırma ile ilgili sizden beklenen araştırmacının verdiği anket sorularına uygun ve doğru cevabı vermenizdir. Bu araştırmada sizin için herhangi bir risk ve zarar söz konusu değildir. Araştırmaya katılmanız durumunda adınız ve soyadınız soru formuna yazılmayacaktır. Verdiğiniz bilgiler sadece statiksel analiz için kullanılacak olup tamamen gizli tutulacaktır. Çalışmada cinsiyet, sınıf, okul türü, kardeş sayısı, anne ve babanın hayatta olup olmadığı, anne ve babanın işi, öğrenim

durumu, beraber yaşayıp yaşamadığı, aylık geliri, sağlık durumunuz, spor ve sosyal faaliyet durumunuz, sınıf tekrarı ve disiplin durumunuzla ilgili 24 maddeden oluşan öğrenci bilgi formu ve okula yönelik olumlu ve olumsuz duygularınızı, okul yönetimi, okulda ki sosyal faaliyetler ve okulda gördüğünüz değer ile ilgili görüşlerinizi içeren 36 maddeden oluşan OYK ölçeği bulunmaktadır. Toplamda cevaplamamız gereken 60 soru olup yaklaşık 15 dakikanızı alacaktır.

Araştırmaya isterseniz katılacaksınız, araştırma da yer almayı reddedebilir ya da herhangi bir aşamada araştırmadan çekilebilirsiniz. Bu durum herhangi bir cezaya ya da sizin yararınıza engel duruma yol açmayacaktır ve çalışmaya katılıp katılmamanız sizin notlarınızı etkilemeyecektir. Çalışma sırasında sizden herhangi bir ücret talep edilmeyecek ve çalışmaya katıldığınız için ücret ödenmeyecektir. Araştırmanın sonuçları bilimsel amaçla kullanılacaktır. Size ait tıbbi ve kimlik bilgileriniz gizli tutulacaktır ve araştırma yayınlansa bile kimlik bilgileriniz verilmeyecektir, ancak araştırmanın izleyicileri, yoklama yapanlar, etik kurullar ve resmi makamlar gerektiğinde tıbbi bilgilerinize ulaşabilir.

Araştırma sonucunda; Sivas ilindeki lise öğrencilerinin okul yaşam kalite düzeylerinin ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi hedeflenmekte sizlerin daha mutlu bir okul yaşamı için gereken önlemlerin alınması, okul yaşam kalite düzeyi düşük öğrencilerin riskli sağlık davranışları için risk grubuna alınıp danışmanlık ve eğitim hizmetlerinin verilmesi, okul sağlığı hizmetlerinin daha verimli sürdürülmesine katkı sağlaması ve okul sağlığı hemşireliği açısından yapılacak yeni araştırmalara farklı bir bakış açısı getirmesi beklenmektedir.

Araştırma sırasında sizi ilgilendirebilecek herhangi bir gelişme olduğunda, bu durum size veya yasal temsilcinize derhal bildirilecektir. Araştırma hakkında ek bilgiler almak için 05065448126 numaralı telefonda Araştırmacı Meral Karabey'e başvurabilirsiniz.

Çalışmayı kabul ediyorsanız, lütfen aşağıdaki bölüme adınızı, soyadınızı ve bugünün tarihini yazıp, imzanızı atınız. İlginiz ve desteğiniz için teşekkür ederim.

Yukarıda yer alan ve araştırmaya başlanmadan önce gönüllüye verilmesi gereken bilgileri okudum ve sözlü olarak dinledim. Aklıma gelen tüm soruları araştırmacıya sordum, yazılı ve sözlü olarak bana yapılan tüm açıklamaları

ayrıntlarıyla anlamış bulunmaktayım. Çalışmaya katılmayı isteyip istemediğime karar vermem için bana yeterli zaman tanındı. Bu koşullar altında, bana ait bilgilerin gözden geçirilmesi, transfer edilmesi ve işlenmesi konusunda araştırma yürütücüsüne yetki veriyor ve söz konusu araştırmaya ilişkin bana yapılan katılım davetini hiçbir zorlama ve baskı olmaksızın gönüllü olarak kabul ediyorum.

Gönüllünün,

Adı-Soyadı:

Tarih ve İmza:

Açıklamaları yapan araştırmacının,

Adı-Soyadı: Meral KARABEY

Görevi: Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Toplum Sağlığı Hemşireliği Yüksek Lisans Öğrencisi

Adresi: Sivas Numune Hastanesi Pediatri Servisi

Tel.-Faks: 0506 544 81 26

Tarih ve İmza:

Olur alma işlemine başından sonuna kadar tanıklık eden kuruluş görevlisinin/görüşme tanığının,

Adı-Soyadı:

Görevi:

Adresi:

Tel.-Faks:

Tarih ve İmza:

Ek 6. Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Karar Formu

EK 6

GİRİŞİMSSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU KARAR FORMU

ARAŞTIRMANIN AÇIK ADI	Sivas İl Merkezinde Lise Öğrencilerinin Okul Yaşam Kalitesi ve İlişkili Faktörlerin Belirlenmesi
-----------------------	--

DEĞERLENDİRİLEN BELGELER	Belge Adı	Tarihi	Versiyon Numarası	Dili
	ARAŞTIRMA PROTOKOLÜ			Türkçe ☒ İngilizce ☐ Diğer ☐
	BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU			Türkçe ☒ İngilizce ☐ Diğer ☐
	OLGU RAPOR FORMU			Türkçe ☐ İngilizce ☐ Diğer ☐
DEĞERLENDİRİLEN DİĞER BELGELER	Belge Adı	Açıklama		
	SİGORTA	☐		
	ARAŞTIRMA BÜTÇESİ	☐		
	BİYOLOJİK MATERYEL TRANSFER FORMU	☐		
	İLAN	☐		
	YILLIK BİLDİRİM	☐		
	SONUÇ RAPORU	☐		
DİĞER:	☐			
KARAR BİLGİLERİ	Karar No: 2016-03/34	Tarih: 25.03.2016		
	Yukarıda bilgileri verilen başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmannın/çalışmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş ve uygun bulunmuş olup araştırmannın/çalışmanın başvuru dosyasında belirtilen merkezlerden gerekli izin alınarak gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel sakınca bulunmadığına toplantıya katılan etik kurul üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar verilmiştir.			

KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU	
ETİK KURULUN ÇALIŞMA ESASI	Klinik Araştırmalar Hakkında Yönetmelik, İyi Klinik Uygulamaları Kılavuzu, Helsinki Bildirgesi, Cumhuriyet Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurul Yönergesi
BAŞKANIN UNVANI / ADI / SOYADI:	Doç. Dr. Gülay Yıldırım

Unvanı/Adı/Soyadı	Uzmanlık Alanı	Kurumu	Cinsiyet		Araştırma ile ilişki		Katılım *		İmza
			E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Prof. Dr. Şahande Elagöz	Patoloji	Cumhuriyet Üniversitesi, Tıp Fakültesi	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Prof. Dr. Serpil Değerli	Parazitoloji	Cumhuriyet Üniversitesi, Tıp Fakültesi	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Prof. Dr. Naim Nur	Halk Sağlığı	Cumhuriyet Üniversitesi, Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Doç. Dr. Ercan Özdemir	Fizyoloji	Cumhuriyet Üniversitesi, Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Doç. Dr. Diğdem Eren	Dış Hastalıkları ve Tedavisi	Cumhuriyet Üniversitesi, Dış Hekimliği	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Doç. Dr. Sulhattin Arslan	Göğüs Hastalıkları	Cumhuriyet Üniversitesi, Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Doç. Dr. Gülay Yıldırım	Tıp Tarihi ve Etik	Cumhuriyet Üniversitesi, Tıp Fakültesi	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Doç. Dr. Zehra Gölbaşı	Doğum-Kadın Hastalıkları Hemşireliği	Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimler Fakültesi	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☐	H ☒	
Yrd. Doç. Dr. Pakize Cantürk Kılıçkaya	Eczacılık Farmasötik Bioteknoloji	Cumhuriyet Üniversitesi, Eczalık Fakültesi	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	

*: Toplantıda bulunma

Etik Kurul Başkanı
Unvanı/Adı/Soyadı: Doç. Dr. Gülay Yıldırım
İmza:

Ek 7. Sivas il Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni

T.C.
SİVAS VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

11/05/2016

Sayı : 92255297-605.01-E.5269524
Konu : Araştırma İzni
(Meral KARABEY)

11.05.2016

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a) Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlüğünün 07/05/2016 Tarih ve 30182376-044-E.00000009546 Sayılı Yazısı.
b) Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 07/03/2012 Tarihli B.08.0.YET.00.20.00.0-3616 Sayılı 2012/13 No'lu Genelgesi.
c) Valilik Makamının 07/04/2016 Tarih ve 92255297-605.99-E.3977476 Sayılı Onayı.

Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Toplum Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Meral KARABEY'in "Sivas İl Merkezinde Lise Öğrencilerinin Okul Yaşam Kalitesi ve İlişkili Faktörler" konulu araştırma çalışması kapsamında, İlimiz merkezinde bulunan ekli listede isimleri belirtilen okullarda öğrenim gören öğrencilere yönelik anket çalışması yapmak istemektedir.

İlgi (a) yazı ekindeki anket soruları, Valilik Makamının İlgi (c) Onayı ile oluşturulan Araştırma Değerlendirme Komisyonu tarafından incelenmiş olup anketin, eğitim öğretimin aksatılmaması kaydıyla İlimiz merkezinde bulunan ekli listede isimleri belirtilen okullarda öğrenim gören öğrencilere yönelik uygulanmasında bir sakınca görülmektedir.

Onaylarınıza arz ederim.

Mücahit GÜL
Müdür a.
Şube Müdürü

OLUR
11.05.2016
Mustafa ALTINSOY
Vali a.
Millî Eğitim Müdürü

Güvenli Elektronik İmza

Aslı ile Aynıdır.

11/05/2016

Muhsin Yazıcıoğlu Bulvarı No:23 SİVAS
Elektronik Ağ: <http://sivas.meb.gov.tr>
E-posta: arge58@meb.gov.tr; istatistik58@meb.gov.tr

Bilgi için: L.KELDAL - Şef
Tel: 0 346 2284800 132
Faks: 0 346 2270639

Ek 8. Ölçek Kullanım İzni

Gmail - ölçek kullanım izni

https://mail.google.com/mail/u/0/?ui=2&ik=883f4d63ea&view=pt&...

EK 8

Meral Karabey <mrlkrby5@gmail.com>

ölçek kullanım izni

2 ileti

Meral Karabey <mrlkrby5@gmail.com>
Alıcı: msari@cu.edu.tr

26 Mayıs 2017 11:45

Merhaba Hocam. Ben Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalında yüksek lisans öğrencisiyim. Tez çalışmamı Sivas ilinde lise öğrencilerinin 'Okul Yaşam Kalitesi' ile ilgili yapmak istiyorum. Ölçeğinizi kullanabilmem için izin verir misiniz? Çalışma ile ilgili önerilerinizi ve desteğinizi için şimdiden teşekkür ederim. Saygılarımla

Meral KARABEY

Mediha Sari <msari@cu.edu.tr>
Alıcı: Meral Karabey <mrlkrby5@gmail.com>

26 Mayıs 2017 12:50

Sayın Meral KARABEY,

Tezinizde tarafımdan geliştirilmiş olan Lise Yaşam Kalitesi Ölçeğini (LİSEYKÖ) kullanmanızda sakınca yoktur. Ekte ölçek maddelerini ve ilgili bilgileri bulabileceğiniz makaleyi gönderiyorum.

Çalışmalarına gösterdiğiniz ilgiye teşekkür eder, başarılar dilerim.

Saygılarımla.

Doç. Dr. Mediha SARI
Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü
Eğitim Programları ve Öğretim ABD
[Ayrıntılanan metin gizlendi]
Doç. Dr. Mediha SARI
Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı

2 eklenti

LİSEYKÖ makalesi.pdf
591K

LİSEYKÖ.doc
58K

Ek 9. Turnitin Orjinallik Raporu

EK 9

Turnitin Orjinallik Raporu

Turnitin Orjinallik Raporu

SNVAS İL MERKEZİNDE LİSE
ÖĞRENCİLERİNDE OKUL YAŞAM
KALİTESİ VE İLİSKİLİ FAKTÖRLER Meral
Karabey tarafından
SNVAS İL MERKEZİNDE LİSE
ÖĞRENCİLERİNDE OKUL YAŞAM (sağlık
bilimleri enstitüsü Yüksek Lisans) den

Benzerlik Endeksi	Kaynağa göre Benzerlik
%21	İnternet Sources: %19 Yayınlar: %14 Öğrenci Ödevleri: %9

28-Nis-2017 11:09 AST* de işleme
kondu

kaynaklar:

NUMARA: 806332129

Kelime Sayısı: 25101

1 2% match (25-Oca-2016 tarihli internet)

<http://acikerisim.kirkilareli.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/471/okulyasamtez.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

2 1% match (23-Kas-2016 tarihli internet)
<http://www.ccsenet.org/journal/index.php/jel/article/download/62892/34686>

3 1% match (06-May-2015 tarihli internet)
<http://library.cu.edu.tr/tezler/7489.pdf>

4 1% match (yayınlar)
UYSAI, İsmail Önder, YÜCE, Salim, ERYILMAZ, Mehmet Akif, POLAT, Cahit and MÜDERİS, Suphi, "Topikal nazal kortikosteroidlerin rat nazal respiratuar mukozası üzerindeki histopatolojik etkileri", TUBİTAK, 2009.

5 1% match (27-May-2015 tarihli internet)
<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/cusosbil/article/download/5000001548/5000002239>

6 1% match (18-May-2015 tarihli internet)
<http://eyed-der.org/images/dosya20141011101453.pdf>

7 1% match (19-May-2015 tarihli internet)
<http://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/133987-20120518131316-4.pdf>

8 1% match (05-Şub-2014 tarihli internet)
<http://www.efdergi.ibu.edu.tr/index.php/efdergi/article/download/1248/2150>

9 < 1% match (30-Kas-2015 tarihli öğrenci ödevleri)
Submitted to Cumhuriyet University on 2015-11-30

10 < 1% match (20-Oca-2016 tarihli internet)

http://halksagligokulu.org/anasayfa/components/com_booklibrary/ebooks/2_ULUSAL%20OKUL%20SA%C4%9ELI%C4%9EIM%20SEMPO;Adana.pdf

11 < 1% match (21-Kas-2015 tarihli internet)
<http://library.cu.edu.tr/tezler/7686.pdf>

12 < 1% match (02-Tem-2015 tarihli internet)
<http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/201242MED%C4%B0HA%20SARI.pdf>

13 < 1% match (05-Tem-2015 tarihli internet)
http://www.journalagent.com/kuhead/pdfs/KUHEAD_9_1_43_50.pdf

14 < 1% match (06-Nis-2015 tarihli internet)

<http://library.neu.edu.tr/Neutez/6252335702/LEFKO%C5%9EA%20MERKEZDE%20%C3%96%C4%9EREN%C4%B0M%20G%C3%96RE>

15 < 1% match (07-Nis-2015 tarihli internet)
http://www.hacettepehemsirelikdergisi.org/pdf/pdf_HHD_161.pdf

16 < 1% match (29-Nis-2016 tarihli öğrenci ödevleri)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel bilgiler

Adı Soyadı	Meral Karabey
Doğum Yeri ve Tarihi	Sivas-1980
Medeni Hali	Evli
Yabancı Dil	İngilizce
İletişim Adresi	Sivas Numune Hastanesi Kalite Yönetim Birimi/Sivas
E-Posta Adresi	meral-karabey@hotmail.com

Eğitim Ve Akademik Durumu

Lise	Sivas Cumhuriyet Anadolu Lisesi, 1997
Lisans	Cumhuriyet Üniversitesi, 2002

İş Tecrübesi

Sivas Yıldızeli Devlet Hastanesi	Acil Servis Hemşiresi- Pediatri Servis Hemşiresi-2005
Sivas Hafik Devlet Hastanesi	112 Hemşire-112 Sorumlusu-Mobil Sağlık Hizmetleri Sorumlusu-Başhemşire-2011
Sivas Devlet Hastanesi	Çocuk Acil Servis Hemşiresi- Süt Çocuğu Elvis Hemşiresi-2016
Sivas Numune Hastanesi	Kalite Yönetim Birim Sorumlusu